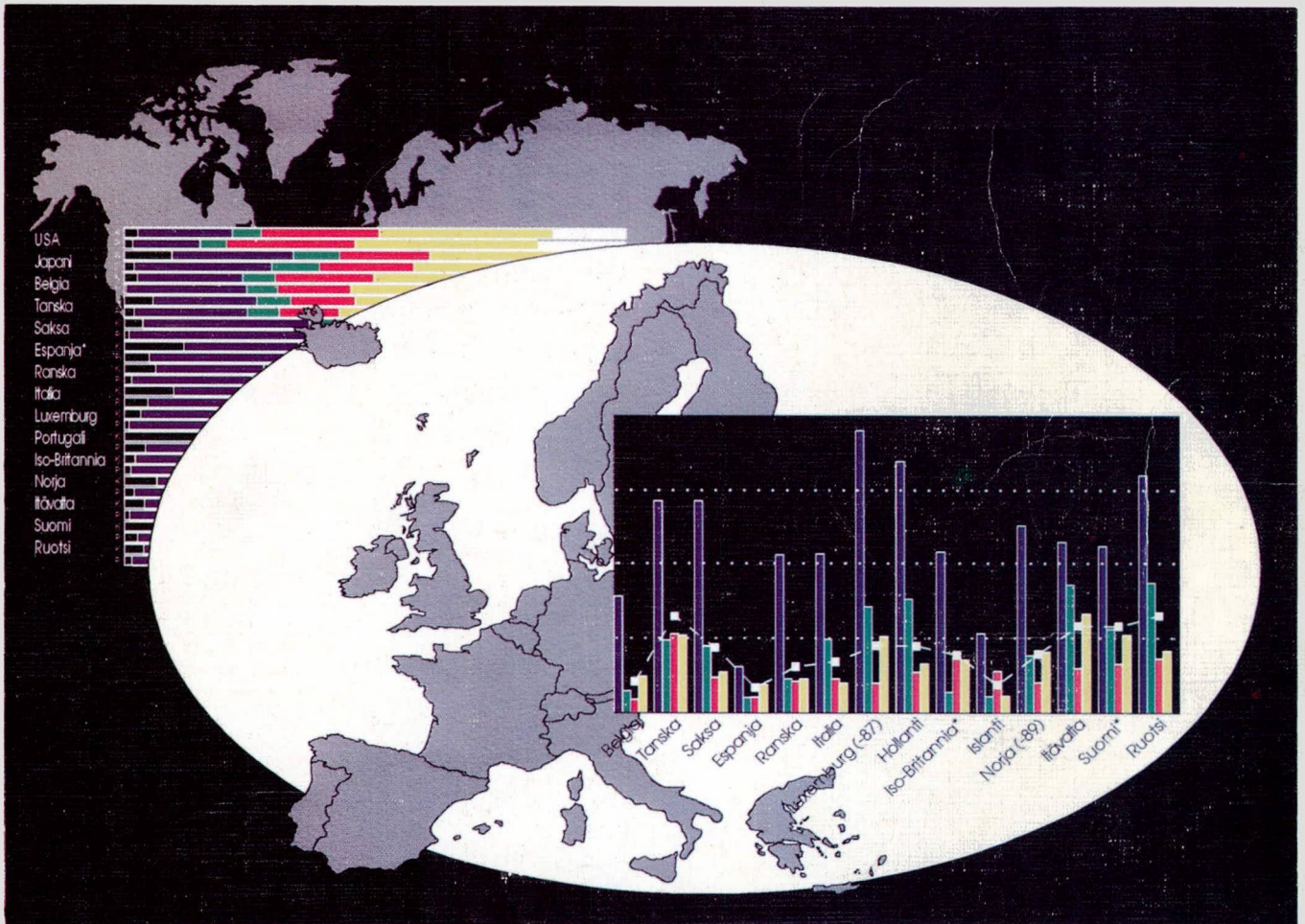

F1 3.8

Palvelut Euroopassa

- tilastotietoja eräistä Euroopan maista

Palvelut Euroopassa

- tilastotietoja eräistä Euroopan maista

Kesäkuu 1993

Tilastokeskus
Statistikcentralen

235615

Tiedustelut - Förfrågningar:

Veijo Ritola
(90) 1734 3388

SVT Suomen Virallinen Tilasto
Finlands Officiella Statistik
Official Statistics of Finland

Helsinki 1993

Painatuskeskus Oy, Pikapaino
Annankatu 44, Helsinki 1993

Esipuhe

Euroopan Yhteisömailla on pitkälle kehittynyt tilastotoimi, oma tilastollinen keskusvirasto, Eurostat, sekä lukuisa joukko jäsenmaita velvoittavia tilastosäädöksiä. Tilastot muodostivat osa-alueen Euroopan Talousalueen luomiseen tähtäävissä neuvotteluissa. ETA-sopimuksen myötä tilastoja koskevat useat EY-säädökset tulevat noudatettaviksi myös Suomessa.

Keskeinen osa voimassa olevista EY:n tilastosäädöksistä koskee talous- ja työvoimatilastoja. Kuten useimmissa maissa ja kansainvälisissä järjestöissä, myös EY:n piirissä kaupan ja yksityisten palveluelinkeinojen tilastointi on teollisuutta ja maataloutta heikommalla pohjalla. Varsinkin kauppaa ja liike-elämän palveluja koskevia kansainvälisiä tilastotietoja on ollut saatavilla hyvin niukalti.

Osana palvelualan tilastojen kehittämistyötä Tilastokeskus on koonnut ja tutkinut saatavilla olevia, lähinnä Euroopan maita kuvaavia alan tilastotietoja ja selvittänyt niiden vertailukelpoisuutta. Selvityksen ulkopuolelle rajattiin toisaalta liikenne- ja matkailutilastot ja toisaalta rahoitus- ja vakuutus-tilastot, koska näitä sektoreita koskevia vertailukelpoisia tilastotietoja on melko runsaasti saatavilla suoraan sekä OECD:n että Euroopan Talouskomission tilastojulkaisuista.

Julkaisun laadintaan ovat osallistuneet Veijo Ritola, Antti Ukura ja Ukko-Pekka Väyrynen, joka on myös viimeistellyt tekstin ja taulukot.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on toiminut hankkeen osarahoittajana.

Helsingissä, kesäkuussa 1993

Heli Jeskanen-Sundström

Sisältö

Johdanto	7
1. Yritystoiminnan rakenne, tuotanto ja investoinnit	9
1.1 Talouden pääsektorit ja niiden työvoimaosuudet	9
1.2 Yritykset ja henkilöstö	11
1.3 Yrittäjätoiminnan arvonlisäys	13
1.4 Yrittäjätoiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus	15
2. Palvelusektori päätoimialoittain	16
2.1 Yritykset ja palkattu henkilöstö	16
2.2 Liikevaihto	18
3. Tukku- ja vähittäiskauppa	20
3.1 Tukkukauppa	22
3.2 Vähittäiskauppa	25
4. Liike-elämää palveleva toiminta	30
4.1 Siivous- ja pesulapalvelut	33
4.2 Tekninen palvelu	34
4.3 Tietojenkäsittelypalvelut	35
4.4 Liiketoiminnan ja johdon konsultointi	37
4.4.1 Yleinen johdon konsultointi	38
4.4.2 Viestinnän ja suhdetoiminnan konsultointi	39
4.5 Henkilöarviointi ja -valinta sekä työvoiman välitys ja vuokraus	39
4.6 Markkinatutkimus- ja mielipideselvitykset sekä markkinointipalvelu	40
4.7 Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu	42
4.8 Lakiasian palvelu	43
4.9 Vartiointi- ja turvallisuuspalvelu	44

Lähteet

Liitetaulut

Liitetaulut

Yrittäjätoiminta pääsektoreittain

Taulu 1a ja 1b: Työlliset ja palkansaajat 1988 ja 1989 (lukumäärä)

Taulu 2a ja 2b: Työlliset ja palkansaajat 1988 ja 1989 (prosenttia)

Taulu 3: Yritysten lukumäärä 1988

Taulu 4: Palkattu henkilöstö 1988

Taulu 5: Keskimääräinen yrityskoko henkilöstön määrän mukaan 1988

Taulu 6: Arvonlisäys 1989

Taulu 7: Arvonlisäys per työlliset 1989

Taulu 8: Kiinteän pääoman bruttomuodostus 1989

Palvelusektori päätoimialoittain

Taulu 9: Yritykset, palkattu henkilöstö ja liikevaihto 1988

Taulu 9a: Jakelusektorin yritykset, palkattu henkilöstö ja liikevaihto 1988

Taulu 9b: Kuljetus, varastointi ja tietoliikenteen toimialoille kuuluvat yritykset, palkattu henkilöstö ja liikevaihto 1988

Taulu 9c: Rahoitus, vakuutus, kiinteistöpalvelut sekä liike-elämälle palveluja tarjoavat yritykset, palkattu henkilöstö ja liikevaihto 1988

Taulu 9d: Kotitalouksia palvelevat yritykset, palkattu henkilöstö ja liikevaihto 1988

Tukku- ja vähittäiskauppa

Taulu 10: Työllisten osuus kansantalouden työllisistä 1989

Taulu 11: Kaupan sekä hotelli- ja ravintola-alan ammateissa toimiva väestö

Taulu 12: Arvonlisäys, työlliset sekä kiinteän pääoman bruttomuodostus 1989

Taulu 13: Yritykset henkilöstöluokittain 1988

Taulu 13a: Tukkukaupan yritykset henkilöstöluokittain 1988

Taulu 13b: Vähittäiskaupan yritykset henkilöstöluokittain 1988

Tukkukauppa

Taulu 14: Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto 1988

Taulu 15: Henkilöstö sukupuolen mukaan 1989

Vähittäiskauppa

Taulu 16: Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto 1988

Taulu 17: Volyyymi-indeksi 1986 - 1991

Taulu 18: Myynti / väestö sekä toimipaikkatiheys 1988

Taulu 19: Postimyynti Euroopassa 1990

Liike-elämää palveleva toiminta

Taulu 20: Henkilökunta ja liikevaihto EY:ssä erällä toimialoilla 1988

Taulu 21: Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto 1988

Siivous- ja pesulapalvelut

Taulu 22a: Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto 1989

Taulu 22b: Yrityskoko henkilöstöluokittain 1989

Tekninen palvelu

Taulu 23a: (Insinööritoimistot) Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto 1990

Taulu 23b: Tekninen palvelu Suomessa 1988 ja 1990

Yleinen johdon konsultointi

Taulu 24: Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto 1990

Viestinnän ja suhdetoiminnan konsultointi

Taulu 25: Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto 1988

Taulu 28b: Mainosvälineiden osuus mainonnan kulutuksesta 1990

Työvoiman välitys ja vuokraus

Taulu 26: Toimeksiannot, liikevaihto, yritykset ja toimipaikat 1988

Lakiasiain palvelut

Taulu 29: Rekisteröidyt lakimiehet, ryhmät ja yksityispraktiikkaa harjoittavat 1989

Markkinatutkimus

Taulu 27: Yritykset, vakituinen henkilöstö ja liikevaihto 1990

Vartiointi- ja turvallisuuspalvelut

Taulu 30a: Henkilövartiointin, arvokuljetusten ja teknisen vartiointin liikevaihto Euroopan Yhteisössä 1989

Mainonta

Taulu 28a: Mainonnan kokonaiskulutus, kulutus / asukas sekä mainonnan osuus markkinahintaisesta BKT:stä 1990

Taulu 30b: Henkilövartiointia ja arvokuljetuksia harjoittavat yritykset ja henkilöstö Euroopan Yhteisössä 1989

Johdanto

Tämän selvityksen tarkoituksena on eri tilastolähteiden avulla antaa kuva palvelusektorin merkityksestä EY-maissa ja pohjoismaissa. Selvityksessä on pyritty pitäytymään mahdollisimman uusissa julkaisuissa. Valtaosa kansainvälisten järjestöjen saatavilla olevista tilastotiedoista on kuitenkin 1980-luvun loppupuolelta. Kansalliset tilastointimenetelmät ja määritelmät poikkeavat jonkin verran toisistaan, mikä vaikeuttaa kattavan ja vertailukelpoisen tilastoaineiston saantia ja osaltaan rajoittaa kulloinkin käsiteltävän asian kohdalla vertailumaiden lukumäärää. Vertailua vaikeuttavat mm. käytössä olevat erilaiset toimialaluokitusstandardit. Erot on kuitenkin pyritty ottamaan huomioon tarkasteltaessa yrittäjätoimintaa sekä palvelusektoria päätoimialoittain. Myös yritysrekistereiden kattavuus vaihtelee maittain. Valuuttamääräisiä arvoja muutettaessa valuuttakursseina on käytetty kunkin vuoden keskikursseja.

Käsitteitä

Henkilöstö ja palkattu henkilöstö. Henkilöstö eroaa palkatun henkilöstön käsitteestä siinä, että edellinen kattaa kaikki työelämässä mukana olevat (esim. itse itsensä työllistäneet, omistajat ja muut yrityksen palkkistoille kuulumattomat perheen tai suvun jäsenet) kun palkattu henkilöstö kattaa vain palkatut työntekijät. Samaa tarkoitetaan myös silloin, kun puhutaan *työllisistä* ja *työntekijöistä*.

Liikevaihto ja arvonlisäys. Liikevaihto on yritystalouden käsite, jolla kuvataan yrityksen myymistään tuotteista saamaa tuloa. Liikevaihto-käsitteen kansantaloudellinen vastinpari on kokonaistuotos. Tuotannon tulosta puolestaan mitataan kansantalouden käsitteistössä arvonlisäyksellä, joka saadaan vähentämällä kokonaistuotoksesta välituotteina käytetyt markkinahyödykkeet.

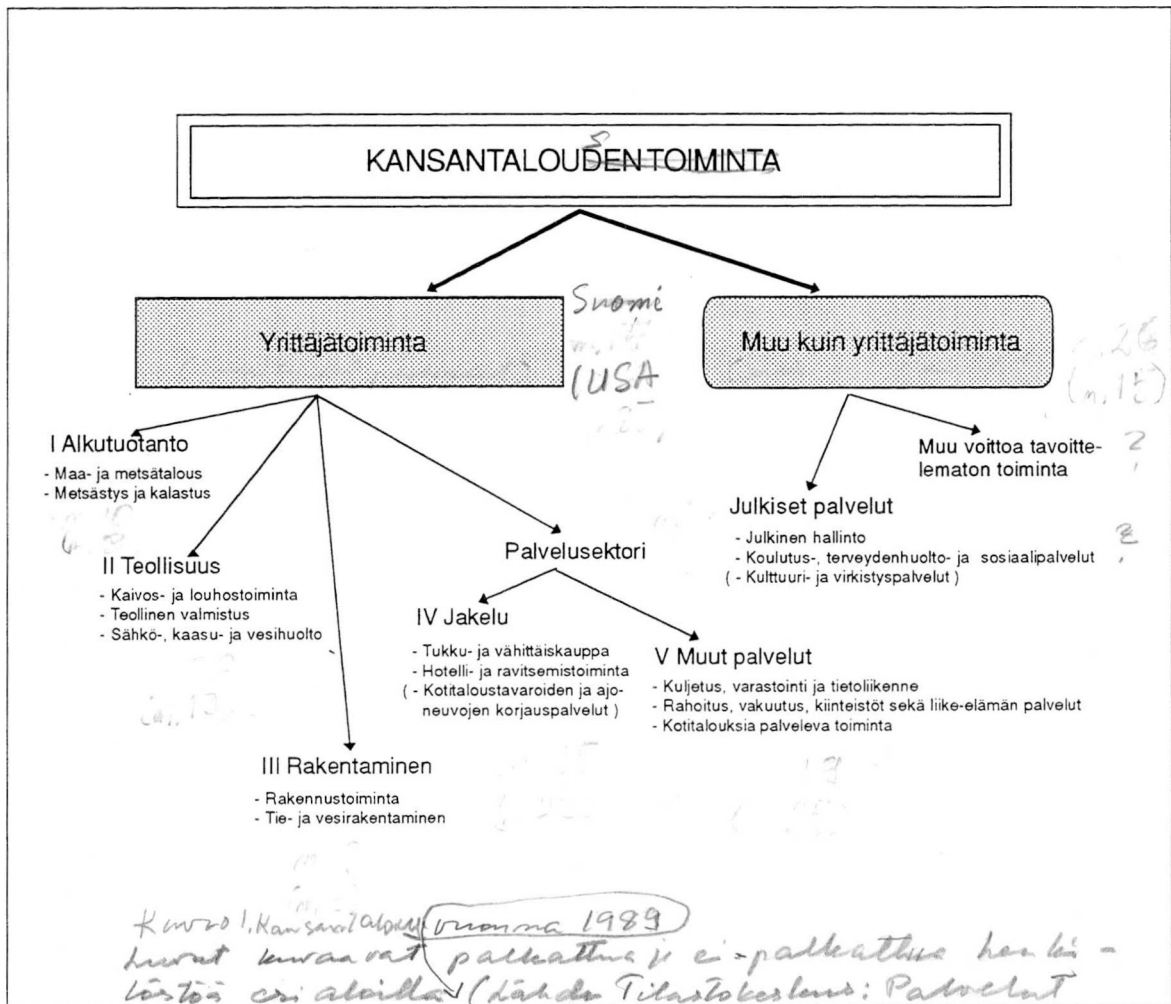
Kiinteän pääoman bruttomuodostus. Kiinteän pääoman bruttomuodostus käsittää kiinteän pääoman hankintamenot, joista on vähennetty käytettyjen ja romutettujen pääomaesineiden myynnit. Tavallisimmin käytetään termiä investoinnit, jotka voivat olla esim. rakennus-, kuljetuskalusto- tai kone- ja laiteinvestointeja.

Selvityksen rakenne

Tässä selvityksessä (yksityinen) yrittäjätoiminta erotetaan muusta kansantalouden toiminnasta. Tähän jakoon viitataan myös silloin, kun puhutaan yksityisestä ja julkisesta sektorista, joskin on muistettava että tällöin julkinen sektori voi sisältää myös yksityistä voittoa tavoittelematonta toimintaa.

Yrittäjätoiminta koostuu viidestä pääsektorista. Alkutuotanto sisältää ns. perinteiset elinkeinot eli maa- ja metsätalouden sekä metsästyksen ja kalastuksen. Teollisuuteen luetaan kuuluvaksi kaivos- ja louhostoiminta, teollinen valmistus sekä sähkö-, kaasu- ja vesihuolto. Rakentaminen pitää sisällään perinteisen rakennustoiminnan lisäksi myös tie- ja vesirakentamisen. Palvelusektori koostuu puolestaan kahdesta pääsektorista, jakelusta ja muista palveluista, jotka jakaantuvat edelleen pienempiin ja yksityiskohtaisempiin toimialoihin (ks. kuvio).

Selvityksessä tarkastellaan aluksi kansantalouden toimintaa pääsektoreittain, jotta saadaan kokonaisvaltainen kuva eri sektoreiden välisistä suhteista sekä niiden merkityksestä kansantaloudelle. Mittareina käytetään työllistävyyttä, arvonlisää sekä kiinteän pääoman bruttomuodostusta. Seuraavaksi tarkastellaan palvelusektoria päätoimialoittain. Tarkastelua syvennetään edelleen jakelusektorin osalta tukku- ja vähittäiskauppaan ja muiden palveluiden osalta liike-elämää palvelemaan toimintaan.

1. Yritystoiminnan rakenne, tuotanto ja investoinnit

Euroopan Yhteisömaiden tilastovirasto, Eurostat, on kerännyt tietoja jäsenmaidensa yritysten rakenteesta ja työllisistä. Julkaisussa (Enterprises in Europe) on myös vertailutietoja EFTA-maista sekä USA:sta ja Japanista.

Tämän luvun alussa tarkastellaan OECD:n tilastoja käyttäen talouden jakautumista eri sektoreihin. Näin myös julkisen sektorin merkitys tarkasteltavissa maissa käy selville. Yritystoiminnan rakennetarkastelussa on turvaututtu edellä mainittuun Eurostatin julkaisuun. Yrityssektorin tuotantoa ja investointeja koskevat tiedot ovat peräisin OECD:n julkaisemista kansantalouden tilinpitotilastoista.

1.1 Talouden pääsektorit ja niiden työvoimaosuudet

Taloudellisen toiminnan jakautumista pääsektoreittain tarkastellaan erikseen alkutuotannon, jalostuksen ja palveluiden osalta. Alkutuotantoon luetaan maa- ja metsätalous sekä kalastus. Jalostukseen kuuluvat kiviainestoiminta, teollisuus, energiahuolto ja rakentaminen. Palvelusektoriin luetaan kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta, liikenne, rahoitus- ja vakuutustoiminta, liike-elämän palvelut sekä kotitalouksille suunnatut palvelut. Yksityisen sektorin lisäksi palveluita tuottaa myös julkinen sektori, jonka osuus vaihtelee huomattavasti eri maissa.

Kuviossa 1 on tarkasteltu mukaan julkinen sektori, jonka osuus kansantalouden työllisistä on suhteellisen pieni Japanissa ja USA:ssa. EY-maissa julkisen sektorin osuus työllisistä vaihtelee Luxemburgin 14 prosentista Tanskan yli 31 prosenttiin. Myös muissa Pohjoismaissa julkisen sektorin osuus on huomattava.

Alkutuotannon osuus työllisistä on suurin Portugalissa. Seuraavina ovat Espanja, Italia, Suomi ja Japani. Muissa tarkasteluun otetuissa maissa osuus jää selvästi alle 10 prosentin.

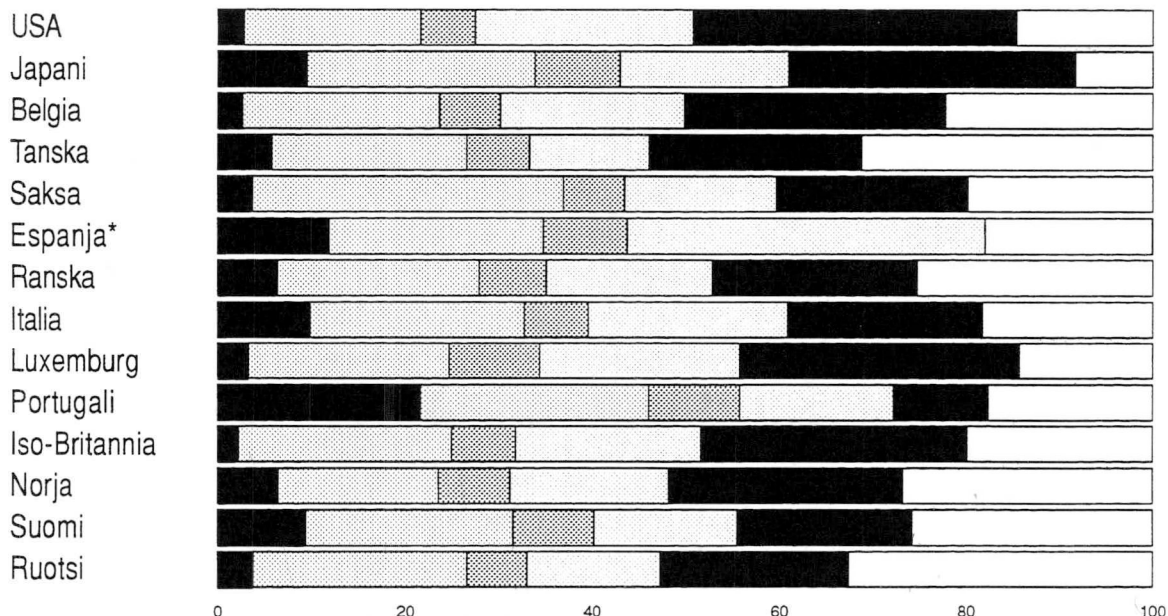
Jalostuselinkeinojen merkitys työllistäjänä on suurin Saksassa, noin 40 prosenttia. Japanissa osuus oli noin 33 ja USA:ssa vajaa 25 prosenttia. Vuonna 1989 Suomi ylsi vielä 30 prosenttiin, mutta on nykyisin lähempänä USA:n tuolloista 25 prosentin osuutta.

Yksityinen palvelusektori työllistää USA:ssa yli 58 prosenttia työssä käyvistä. EY-maista yksityisen palvelusektorin osuus ylittää 45 prosentin rajan Luxemburgissa, Iso-Britanniassa ja Belgiassa. Japanissa osuus on lähes 49 prosenttia. Vertailumaista osuus on alhaisin Portugalissa (27 prosenttia), seuraavina ovat Suomi ja Ruotsi 34 prosentin osuuksilla.

Kuviossa 2 tarkastellaan palkattujen työntekijöiden jakaumia pääsektoreittain. Palkatun henkilöstön osuus työelämässä mukanaolevista on yleisesti ottaen yli 80 prosenttia. Italiassa osuus jää alle 70 prosentin.

Palkattomaan työvoimaan kuuluvat ennen kaikkea yrityksissä työskentelevät omistajat ja perheenjäsenet. Useimmissa maissa palkattoman työvoiman merkitys on suurin alkutuotannossa, lähinnä maataloudessa. USA:ssa palkattoman työvoiman osuus on merkittävä myös teollisuudessa. Välimeren maille on tyypillistä palkattoman työvoiman käyttö maatalouden ohella myös yksityisissä palveluissa, erityisesti matkailuelinkeinojen piirissä.

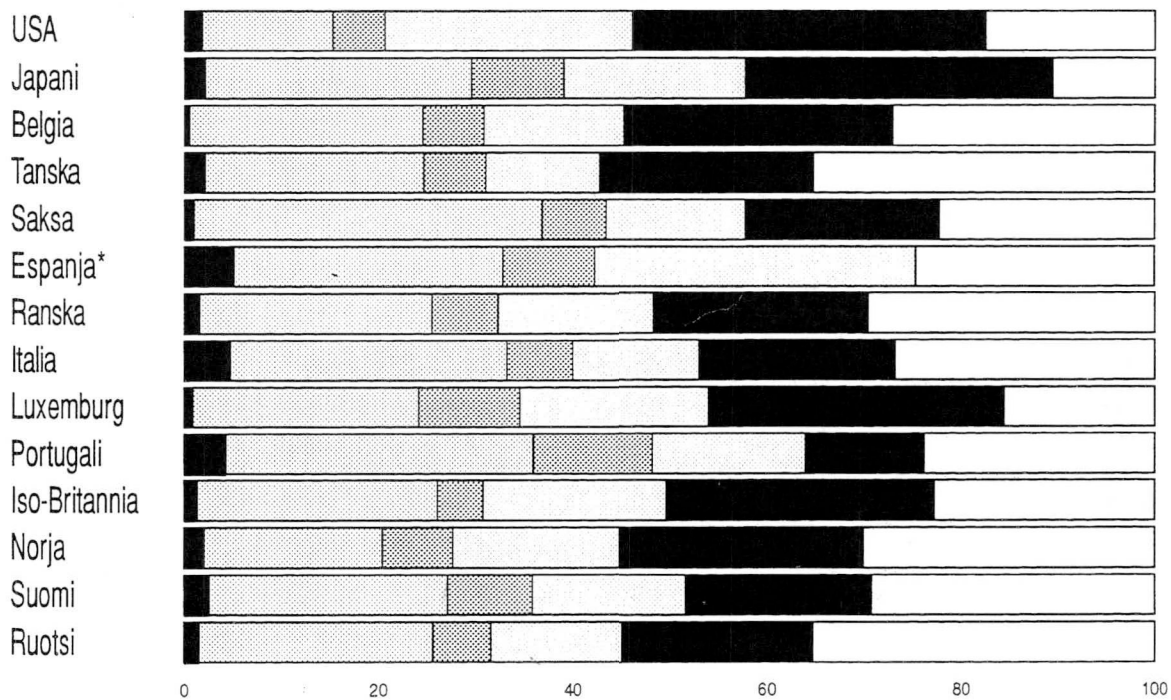
Kuvio 1. Työlliset pääsektoreittäin eräissä OECD-maissa 1989, %

* Jakelu + muut palvelut

■ Alkutuot. □ Teoll. ▨ Rakent. □ Jakelu ■ Muut palv. □ Muu kuin yrittäjätoim.

Kuvio 2. Palkansaajat pääsektoreittäin eräissä OECD-maissa 1989, %

* Jakelu + muut palvelut

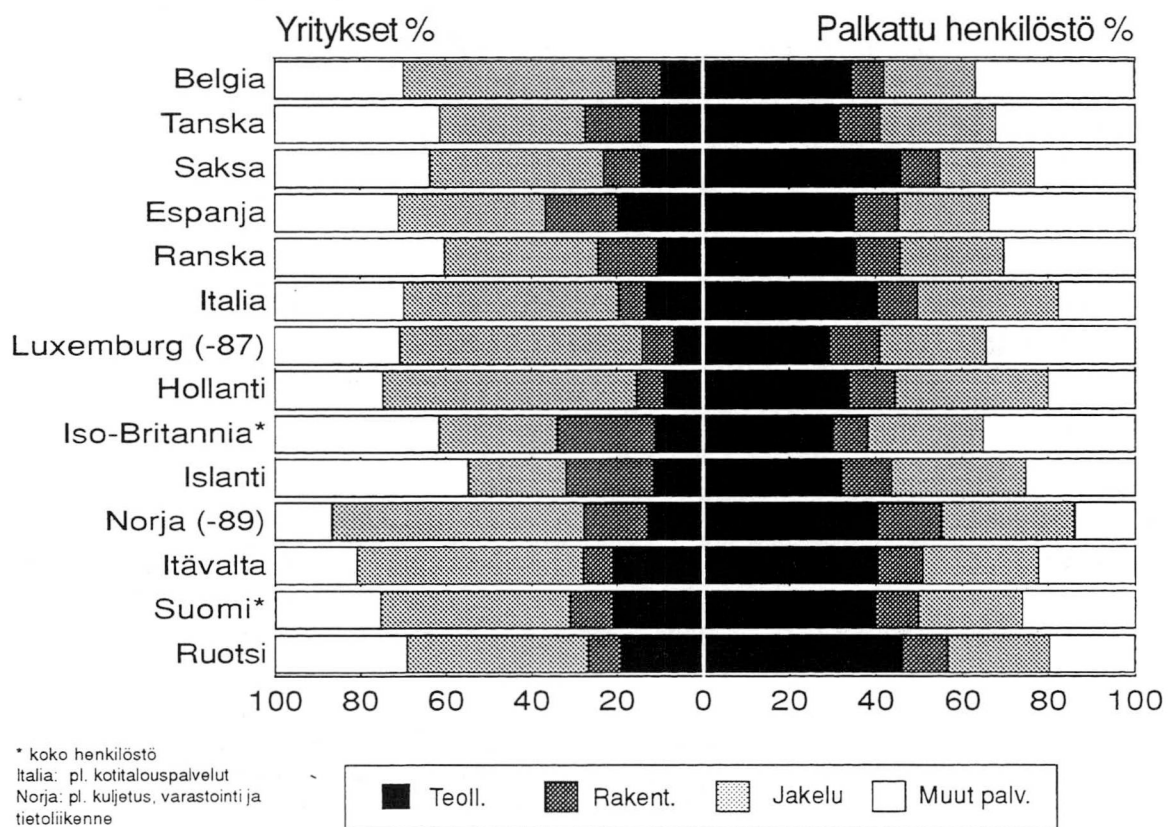
■ Alkutuot. □ Teoll. ▨ Rakent. □ Jakelu ■ Muut palv. □ Muu kuin yrittäjätoim.

1.2 Yritykset ja henkilöstö

Euroopan Yhteisömaiden alueella lasketaan olevan yli 12 miljoonaa yritystä. Yrityssektori on varsin pien-yritysvaltaista. Kaikista yrityksistä 92 prosenttia on alle kymmenen henkilön yrityksiä. Euroopan pohjoisissa sijaitsevilla mailla on suurten ja keskisuuren yritysten osuus keskimääräistä suurempi. Pohjoismaista Ruotsissa, Tanskassa ja Suomessa yksityisen sektorin yritykset työllistävät keskimäärin yli 10 henkilöä, mikä on selvästi EY-maiden tasoa korkeampi. Välimeren maissa puolestaan alle 10 henkilön yritykset dominoivat keskimääräistä enemmän.

Euroopan maista teollisuusyritysten osuus on suurin Itävallassa, Suomessa, Ruotsissa ja Espanjassa (kuviot 3). Teollisuusyritykset ovat työntekijöiden määrällä mitattuina muita yrityksiä suurempia. Euroopassa toimivien teollisuusyritysten palveluksessa on keskimäärin 18 - 19 työntekijää.

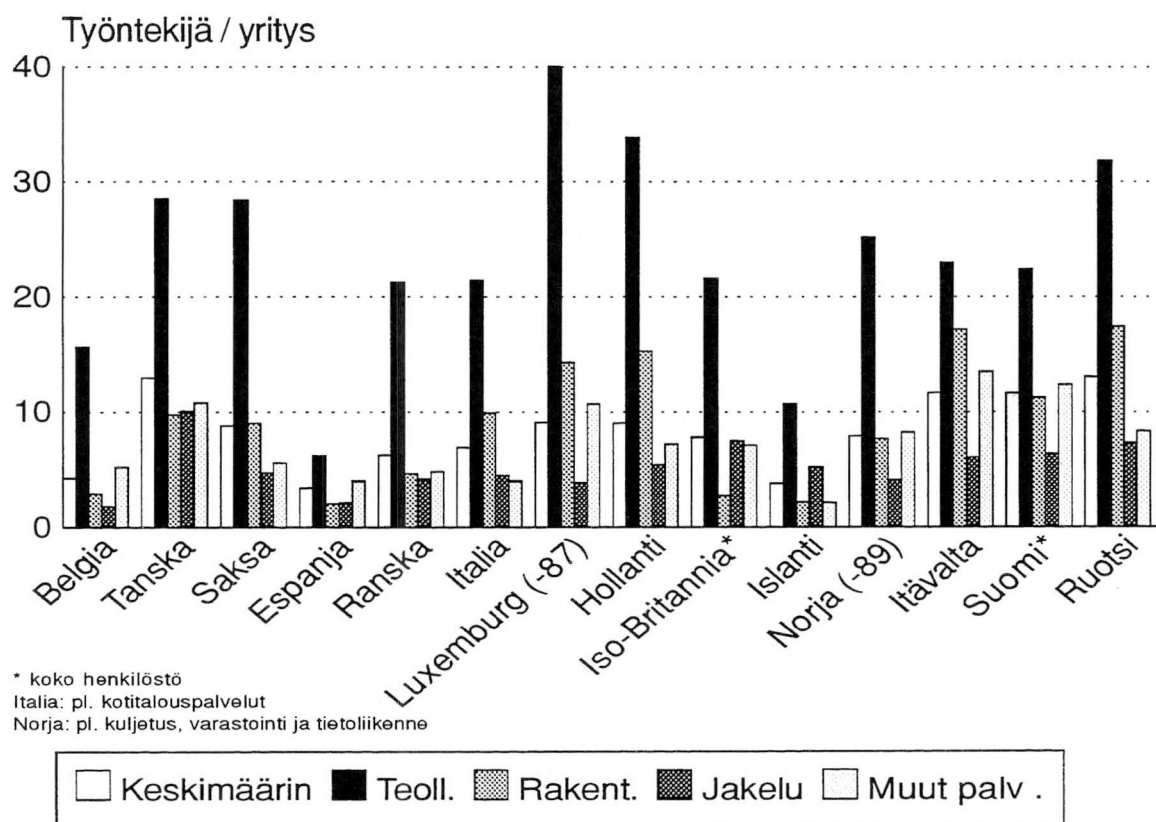
Kuvio 3. Yritysten sekä palkatun henkilöstön osuudet pääsektoreittain 1988

Esimerkiksi Saksassa teollisuusyritysten osuus jää vain noin 14 prosenttiin maan yrityskannasta, mutta niiden palveluksessa työskentelee 46 prosenttia maan kaikkien yritysten työntekijöistä. Luxemburgissa teollisuusyritysten osuus yrityskannasta on alle kymmenen prosenttia, mutta keskokoko on 40 työntekijää. Muissa tarkastelussa mukana olevista maista vain Belgiassa, Espanjassa ja Islannissa teollisuusyritysten keskokoko jää alle 20 työntekijän. Suomessa teollisuusyritysten keskimääräinen henkilöstön määrä on 22 henkilöä (kuviot 4).

Rakennustoiminnan piiriin kuuluvien yritysten osuus on Euroopan maissa keskimäärin 14 prosenttia. Tarkastelluista EY-maista Italiassa, Hollannissa, Luxemburgissa ja Saksassa osuus jää alle kymmenen prosentin, kun taas Iso-Britanniassa osuus on poikkeuksellisen suuri, noin viidennes. Euroopan rakennusyritykset ovat keskimäärin varsin pieniä, keskokoko on samaa luokkaa kuin palvelusektorilla, noin 5 työntekijää. Itävallassa, Ruotsissa, Suomessa, Luxemburgissa ja Hollannissa rakennusyritysten keskokoko on Euroopan suurimpia.

Kuvio 4. Keskimääräinen yrityskoko pääsektoreittain palkatun henkilöstön määrän mukaan 1988

Euroopassa toimivien yritysten määrällä mitaten on palvelusektori ylivoimaisesti suurin. Kaikkiaan 72 prosenttia tarkastelumaiden yrityksistä toimii palveluelinkeinojen piirissä. Tarkasteltujen EY-maiden yrityksistä vajaa 40 prosenttia ja EFTA-maiden yrityksistä 48 prosenttia toimii jakelusektorissa. Hollannissa, Luxemburgissa ja Itävallassa useampi kuin joka toinen yritys luetaan kuuluvaksi jakelusektoriin. Yksittäisistä maista jakelusektoriin kuuluvien yritysten osuus on alhaisin Islannissa, Iso-Britanniassa, Tanskassa ja Espanjassa.

Muihin palveluyrityksiin luetaan liikenteen, tietoliikenteen, rahoitus- ja vakuutussektorin sekä liike-elämälle ja kotitalouksille palveluja tuottavat yritykset. Näiden osuus vaihtelee tarkastelussa mukana olevissa EY-maissa Hollannin 25 prosentista Ranskan ja Tanskan lähes 40 prosenttiin. Suomessa muiden palveluyritysten osuus on Hollannin luokkaa, kun Ruotsissa, Espanjassa ja Belgiassa osuus on noin 30 prosenttia.

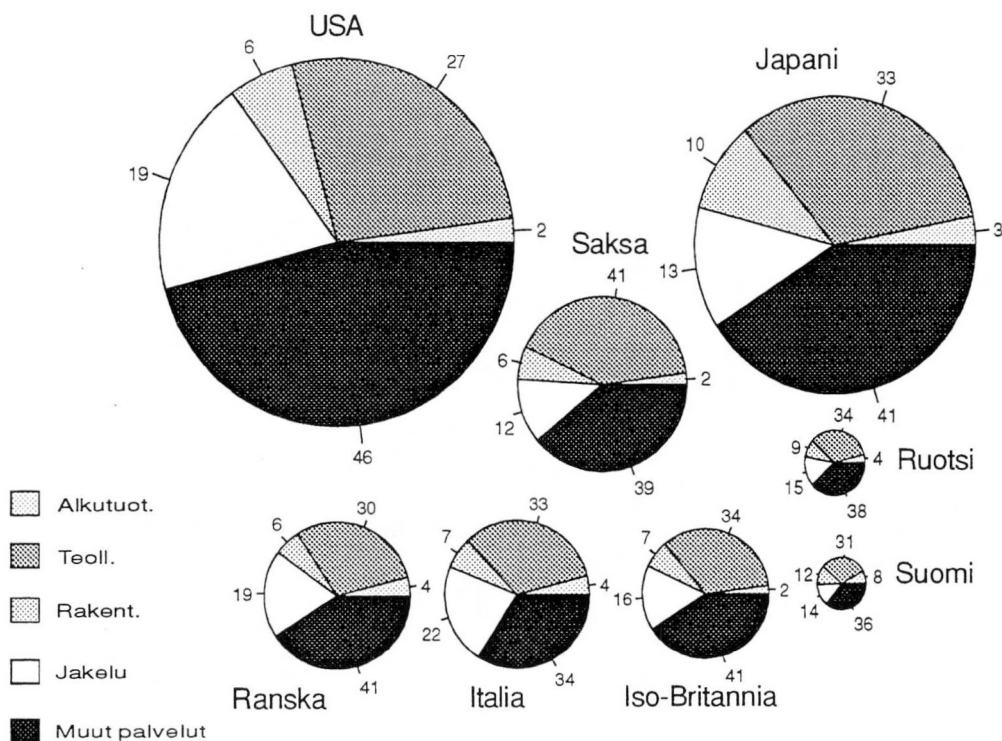
Vaikka palvelusektorin merkitys yritysten määrällä mitaten on suuri, on yritysten keskikoko työntekijöiden määrällä mitattuna pieni. Jakelusektorin yritykset työllistävät keskimäärin 4,4 henkilöä. Muissa palveluyrityksissä palkatun henkilöstön määrä on keskimäärin 5,6.

1.3 Yrittäjätoiminnan arvonlisäys

Kansainvälisistä tilastoista ei ole saatavilla vertailukelpoisia ja kattavia tietoja yritysten liikevaihdolla mitatusta toiminnan laajuudesta. Sen sijaan OECD:n kansantalouden tilinpitotilastot tarjoavat vertailukelpoisia tietoja läntisten teollisuusmaiden yrittäjätoiminnan arvonlisäyksestä toimialoittain.

OECD:n tilastoista käy ilmi, että yrittäjätoiminnan arvonlisäys on USA:ssa puolitoistakertainen EY-maiden yhteenlaskettuun arvonlisäykseen verrattuna ja 50-kertainen Suomeen nähden, mitä kuviossa 5 osoittaa ympyrädiagrammin koko. Saksan, Ranskan, Italian ja Iso-Britannian yhteenlaskettu arvonlisäys muodostaa 80 prosenttia EY-maiden yhteenlasketusta arvonlisäyksestä. Japanin arvonlisäys vastaa Saksan, Ranskan ja Italian yhteenlaskettua lukua.

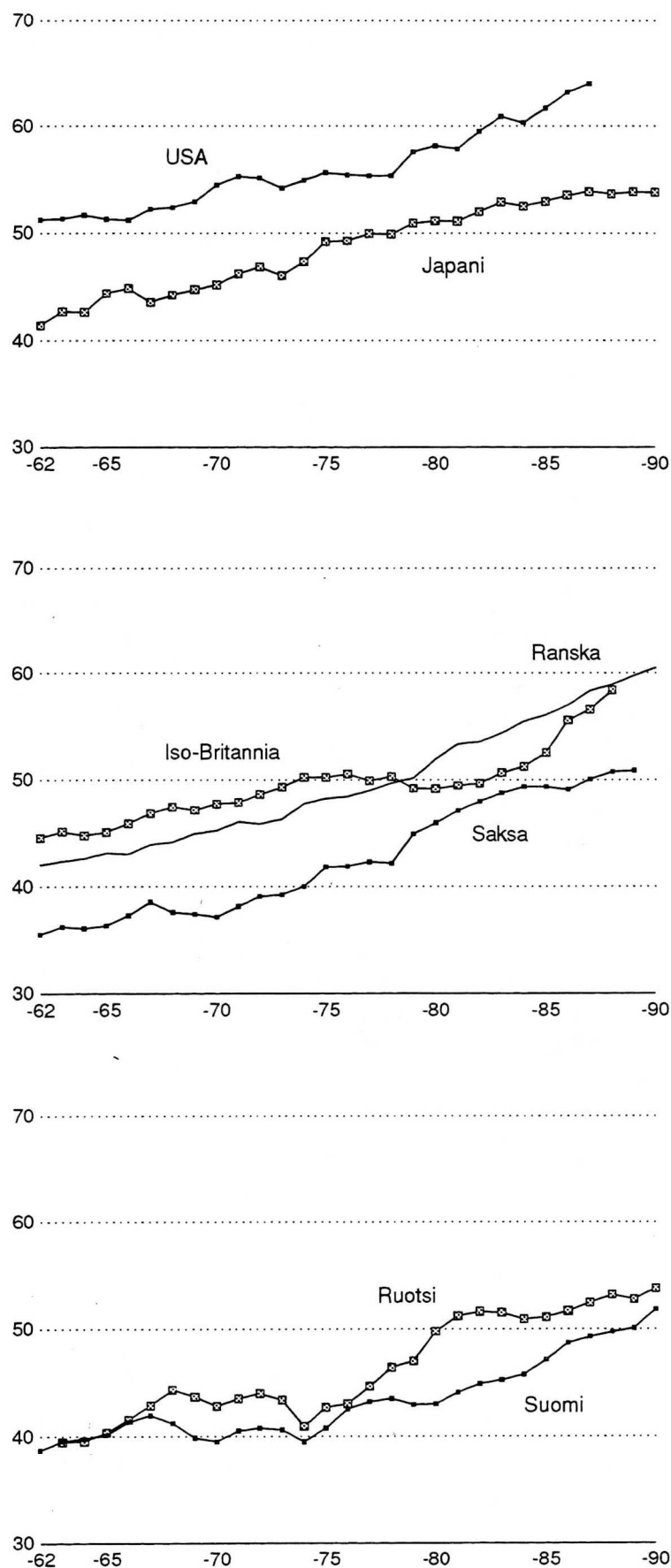
Kuvio 5. Yrittäjätoiminnasta muodostuvan arvonlisäyksen osuudet pääsektoreittain eräissä OECD-maissa 1989

USA ja Iso-Britannia: vuoden 1987 luvut deflaatio -89 rahanarvoon

1980-luvun loppupuolella oli palvelusektorin osuus tärkeimmissä OECD-maissa pääsääntöisesti yli 50 prosenttia yrittäjätoiminnan arvonlisäyksestä, kohoten Yhdysvalloissa, Belgiassa ja Ranskassa yli 60 prosenttiin. Palvelusektorin osuus on kasvanut suhteellisen tasaisesti viime vuosikymmeninä (kuvio 6). OECD-maista pienimmät arvonlisäosuudet olivat vuonna 1989 Islannissa, Portugalissa ja Irlannissa, joissa palvelusektorin osuus jäi alle 50 prosenttiin.

Kuvio 6. Palvelusektorin osuus prosentteina yrittäjätoiminnan arvonlisäyksestä eräissä OECD-maissa 1962 - 1990

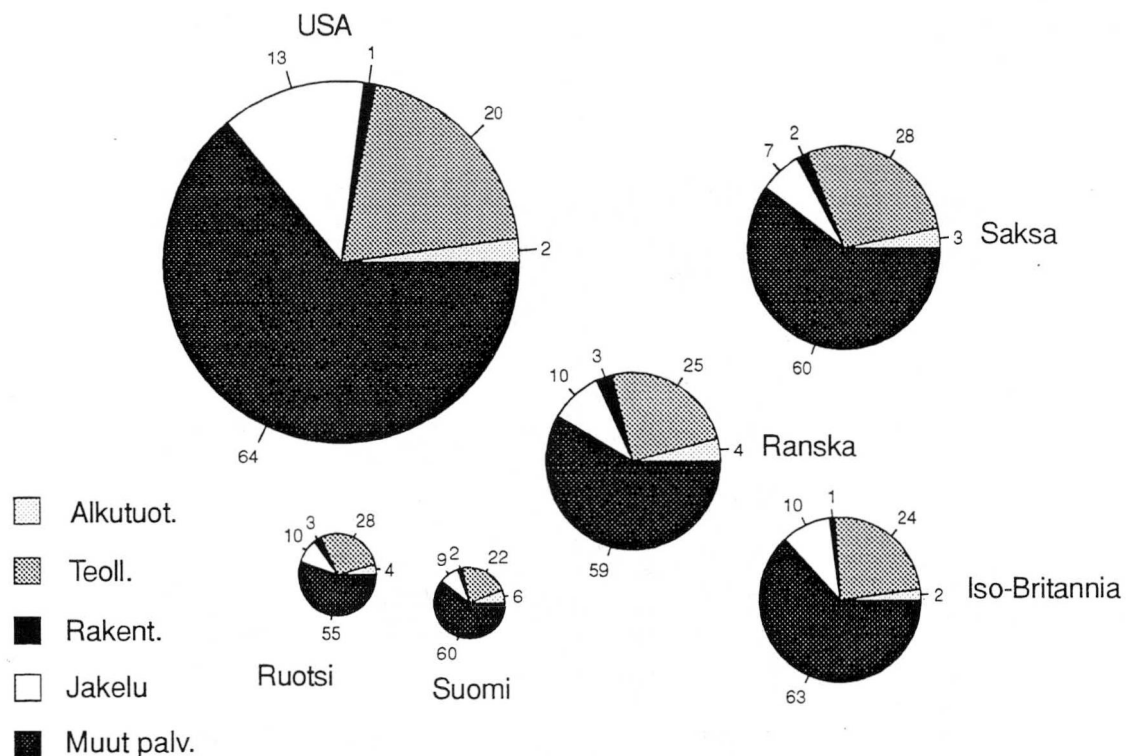

1.4 Yrittäjätoiminnan kiinteän pääoman brutto- muodostus

Kuten arvonlisäyksen osalta, on palvelusektorin merkitys myös yrittäjätoiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa hyvinkin merkittävä (kuvio 7). Palvelusektorin osuus on tarkastelumaissa yleisesti ottaen reilusti yli 60 prosenttia, ollen USA:ssa, Iso-Britanniassa ja Luxemburgissa jopa yli 70 prosenttia. Poikkeuksen muodostaa Norja, jossa teollisuuden poikkeuksellisen suuri osuus (43 prosenttia) pienentää palvelusektorin osuuden 50 prosenttiin. Valtaosa kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta aiheutuu sektorista muut palvelut, sillä tarkasteltavista maista pienimmilläänkin sen osuus on 48 prosenttia (Norja).

Suurimpana selityksenä palvelusektorin korkealle osuudelle on pankkien, vakuutustoiminnan, kiinteistöpalveluiden, hotellien jne. vuoden 1989 investointibuumin aiheuttamat suuret kiinteistöinvestoinnit. Vaikka aineelliset investoinnit näyttävät kasaantuvan palvelusektoriin on muistettava, että osa palvelusektorin investoinneista on tapahtunut teollisuus- ja rakennusyrityksistä irroitetuissa kiinteistöjen ja omaisuuden hallintaa varten perustetuissa palveluyrityksissä. Eli tällöin on kuitenkin kyse investoinneista teolliseen tuotantotoimintaan.

Kuvio 7. Yrittäjätoiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääsektoreittain eräissä OECD-maissa 1989

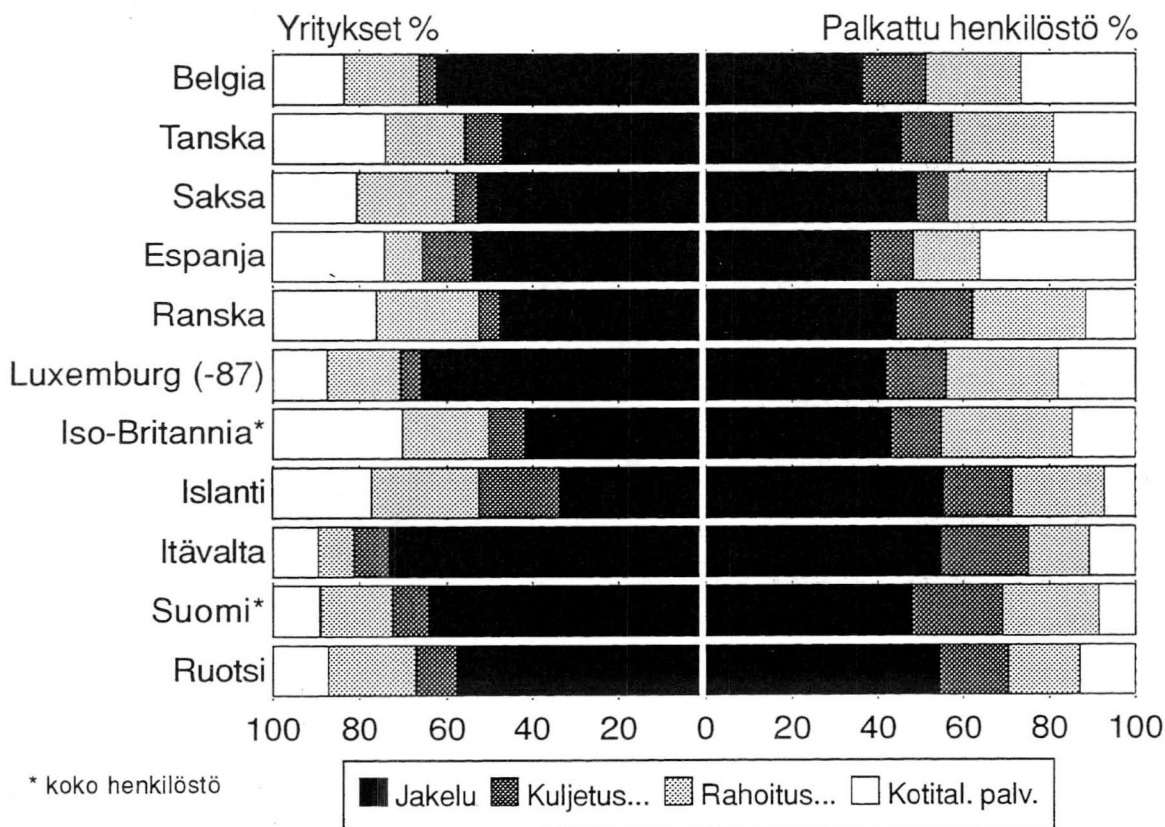
2. Palvelusektori päätoimialoittain

Palvelusektori jaetaan tässä selvityksessä seuraaviin päätoimialoihin: 1) jakelusektori (kauppa, hotelli- ja ravitsemistoiminta sekä kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelu), 2) kuljetus, varastointi ja tietoliikenne, 3) rahoitus- ja vakuutustoiminta, kiinteistö- ja vuokrauspalvelut sekä liike-elämää palveleva toiminta ja 4) kotitalouksia palveleva toiminta (yksityinen terveydenhuolto, koulutuspalvelut, kulttuuri- ja virkistyspalvelut sekä henkilökohtaiset palvelut).

2.1 Yritykset ja palkattu henkilöstö

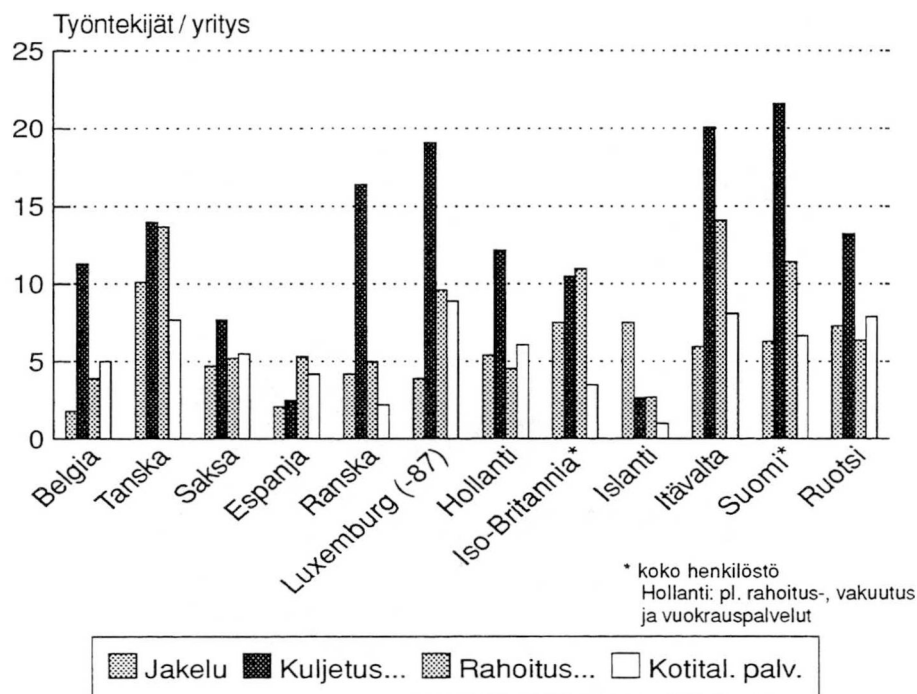
Noin joka toinen palvelusektoriin kuuluva länsi-eurooppalainen yritys lasketaan kuuluvaksi jakelusektoriin ja sen piirissä työskentelevän palkatun henkilöstön määrä (yli 21 miljoonaa) edustaa noin 48 prosenttia palvelusektorin työntekijöistä tarkastelumaissa. Rahoitus, vakuutus, kiinteistö- ja vuokrauspalveluja sekä liike-elämää palvelevien yritysten osuus on 21 prosenttia, ja kotitalouspalveluja tarjoavien yritysten osuus on 19 prosenttia. Kuljetuksen, varastoinnin sekä tietoliikenteen piiriin kuuluvien yritysten osuus on pienin, jääden seitsemään prosenttiin (kuvio 8).

Kuvio 8. Palvelusektori: Yritysten ja työntekijöiden osuudet päätoimialoittain 1988

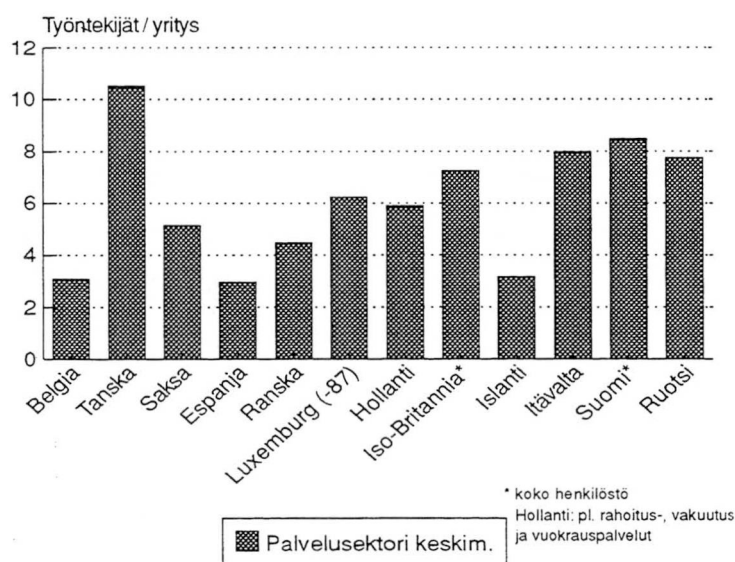

Jakelusektoriin sekä kotitalouksia palvelevan toiminnan piiriin kuuluvat yritykset ovat palkatun henkilöstön määrällä mitattuina suhteellisen pieniä. Keskimääräinen yrityskoko Euroopassa jää näillä päätoimialoilla alle palvelusektorin keskiarvon (5), ollen jakelusektorin yrityksillä 4,4 ja kotitalouksia palvelevilla yrityksillä noin 4,0. Suuri yrityskoko on lähes poikkeuksetta luonteensaomaista kuljetus, varastointi sekä tietoliikenteen palveluita tarjoaville yrityksille (kuvio 9a ja 9b).

Kuvio 9a. Palvelusektori: Keskimääräinen yrityskoko päätoimialoittain 1988

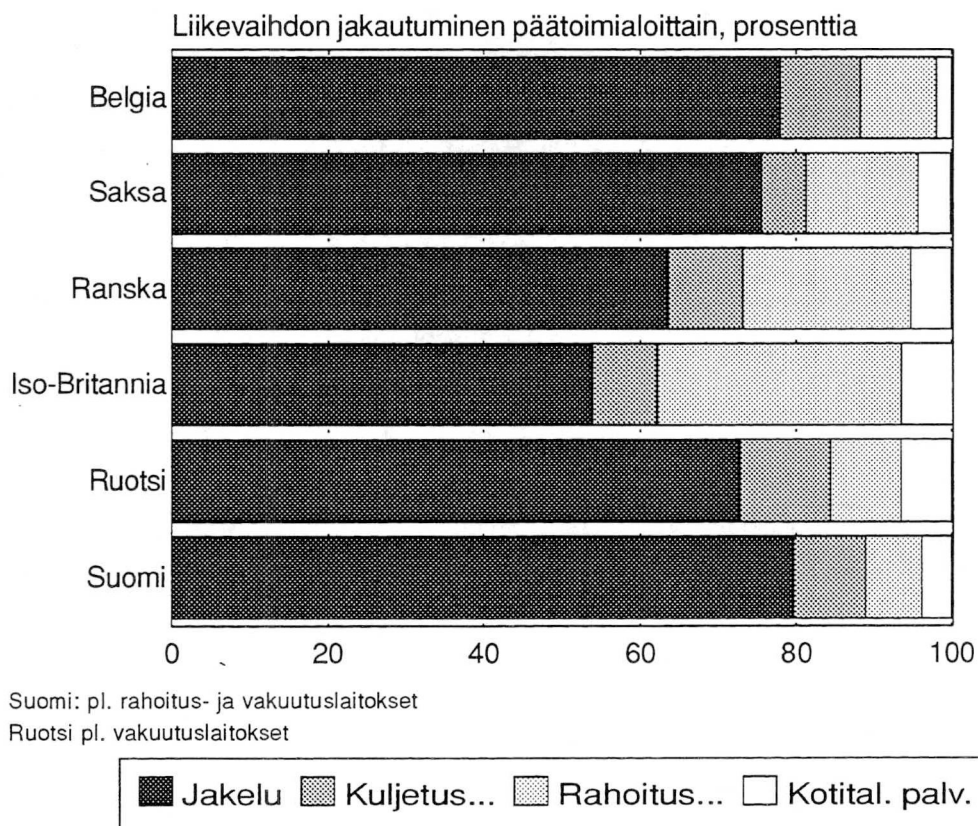
Kuvio 9b. Palvelusektori: Keskimääräinen yrityskoko palkatun henkilöstön määrän mukaan 1988

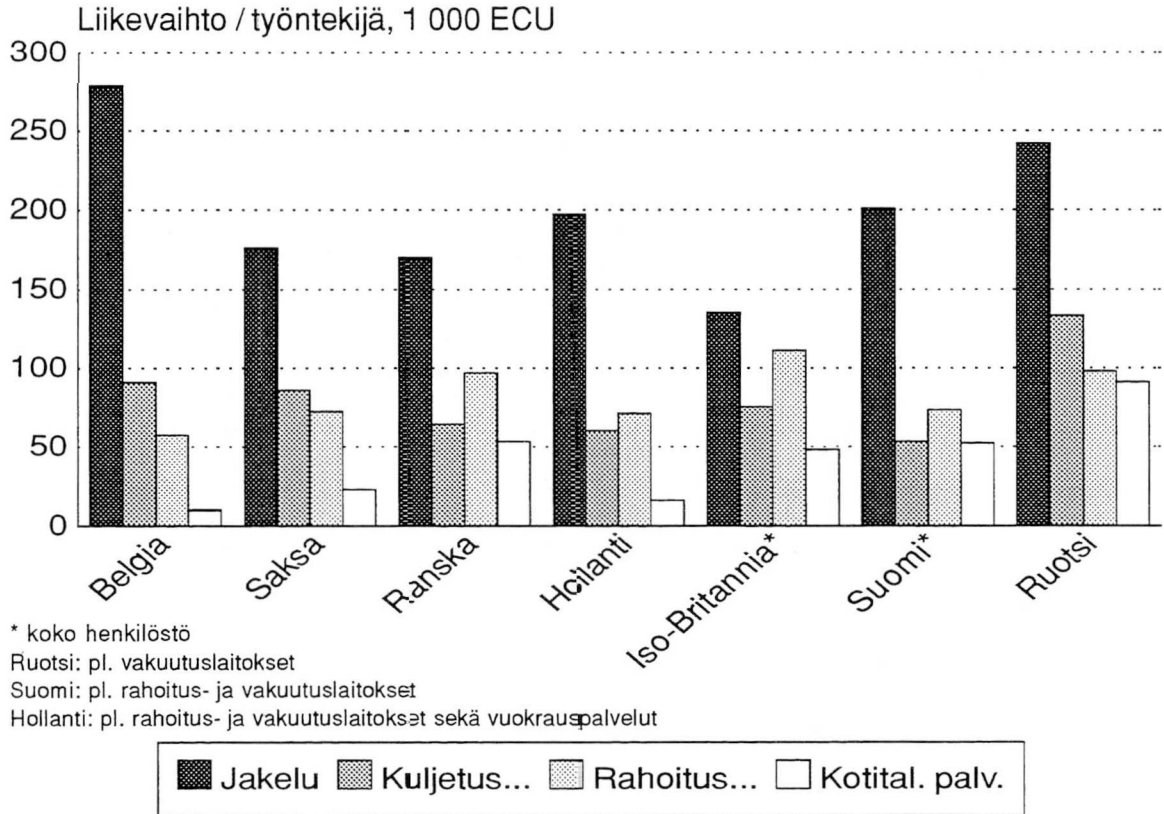
2.2 Liikevaihto

Tarkasteltaessa liikevaihtoa sekä sen jakautumista per työntekijä päätoimialoittain korostuu molemmilla tavoilla laskettuna jakelusektorin merkitys. Jakelusektorin osuus palvelusektorin liikevaihdosta on Iso-Britanniassa 54 prosenttia ja suurimmillaan Hollanissa 88 prosenttia. Jakelusektorin liikevaihto per työntekijä vaihteli EY- maissa Belgian 279 000 ecusta Ranskan 170 000 ecuun. Kotitalouksia palvelevan toiminnan osuus jää pääsääntöisesti sekä liikevaihdolla että työntekijöiden määrään suhteutetulla liikevaihdolla mitattuna pienimmäksi päätoimialaksi (kuviot 10, 11a ja 11b). Suomen ja Hollannin osalta tarkastelua vääristää jonkin verran se, että rahoitus- ja vakuutuslaitosten liikevaihto ei ole tarkastelussa mukana.

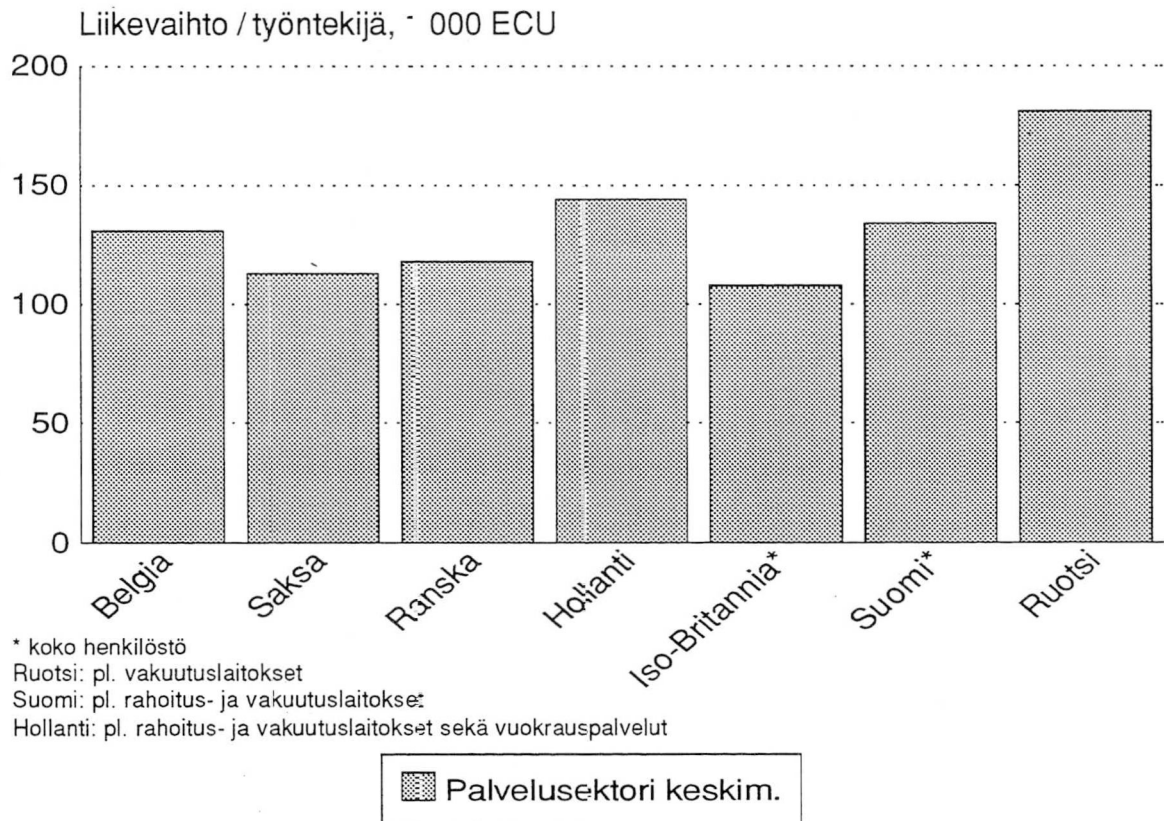
Kuvio 10. Palvelusektori: Liikevaihdon prosenttiosuudet päätoimialoittain 1988

Kuvio 11a. Palvelusektori: Liikevaihto / työntekijä päätoimialoittain 1988

Kuvio 11b. Palvelusektori: Keskimääräinen liikevaihto / työntekijä 1988

3. Tukku- ja vähittäiskauppa

Kauppa jaetaan tässä selvityksessä kahteen alatoimialaan. Tukkukauppa myy tuotteita omiin nimiinsä vähittäiskauppiaille tai toisille tukkukauppiaille sekä valmistajille jatkojalostusta varten. Vähittäiskaupan asiakkaina ovat puolestaan tuotteiden lopulliset kuluttajat.

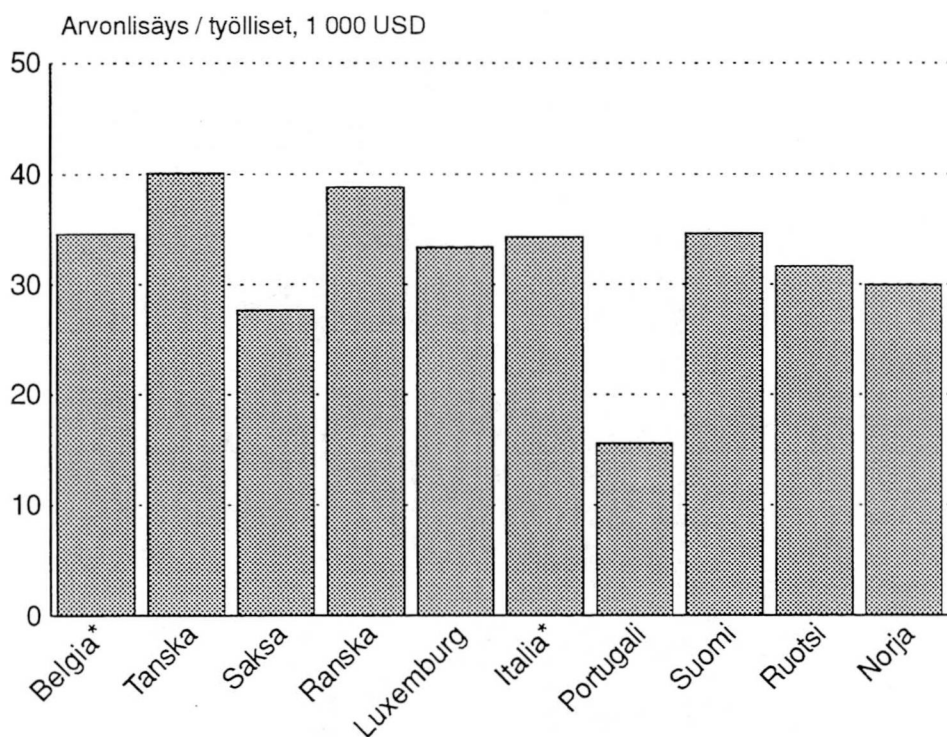
Euroopan Yhteisömaiden tilastovirastossa, Eurostatissa, arvioidaan kaupan alan edustavan reilua kymmenesosaa niin Yhteisömaiden tuotannosta kuin työllisyydestä. Viime vuosikymmenellä nämä luvut ovat pysyneet suhteellisen vakaina. Kauppa on siis kasvanut samassa suhteessa muun taloudellisen kasvun kanssa. 1980-luvulla kaupan kehitykselle oli tyypillistä, että toimialojen rajat eivät enää olleet yhtä selviä ja ylittämättömiä kuin aikaisemmin. EY-maissa teollisuus ja kuljetusalan yritykset alkoivat suorittaa myös tukkukaupalle kuuluvia tehtäviä. Tämä vertikaalinen laajentuminen on nähtävissä myös Suomessa, missä neljän suuren keskusliikkeen hallitsemassa kaupassa ovat tukkuliikkeet ottaneet hallintaansa perinteisiä vähittäiskaupan toimia. Keskusliikkeet ovat myös laajentaneet toimintaansa kuljetuksen alalle. Joissakin maissa on myös vähittäiskauppa, etenkin päivittäistavara-kauppa, keskittynyt ja laajentanut toimintaansa tukkukaupan alalle, mikä puolestaan on pienentänyt perinteisen tukkukaupan merkitystä. Euroopassa on nähtävissä kaupan keskittymistä yhä suurempiin ja määrältään rajoitetumpiin operoijiin, joilla on yhteyksiä yli perinteisten toimialarajojen. Kehitykselle on tyypillistä myös horisontaalinen laajeneminen muille palvelualueille, samoin kuin pyrkimys kansainvälistymiseen perinteisiä EY-markkinoita laajemmissa puitteissa.

Erityisesti kaupan alalla on nähtävissä ero pohjoisen ja etelän välillä. Keskittymisilmiö on tyypillistä pohjois-eurooppalaisille maille; ei ainoastaan vähittäiskaupan rationalisoinnin, vaan myös yhteisten hankintaorganisaatioiden sekä erikoiskaupan vapaaehtoisten ketjujen muodossa. Näillä yhteistyön eri muodoilla pyritään saavuttamaan tuotannon skaalaetuja. Myös tällä vuosikymmenellä ero pohjoisen ja etelän välillä tullee säilymään, sillä etelä-eurooppalaiset maat eivät pystyne vastaamaan pohjoisen keskittymiseen (Panorama of EC industry 1991-1992).

OECD:n tilastojen mukaan tukku- ja vähittäiskaupan piiriin kuuluvien työllisten osuus koko kansantalouden työllisistä vaihteli vuonna 1989 Tanskan 10,7 prosentista Italian 17,3 prosenttiin. Suomessa vastaava osuus oli vuonna 1989 vertailumaiden pienimpiä, ollen samaa luokkaa Ruotsin ja Iso-Britannian kanssa (noin 12 prosenttia). Hotelli- ja ravintola-ala mukaan lukien naisten osuus henkilöstöstä on ollut 1980-luvun puolivälin jälkeen EY-maissa keskimäärin hieman miehiä pienempi, vaihdellen Italian 37 prosentista Saksan 55 prosenttiin. Suomessa kaupan sekä hotelli- ja ravintola-alan henkilöstöstä naisten osuus vuonna 1989 oli lähes 60 prosenttia (Year Book of Labour Statistics. ILO 1991).

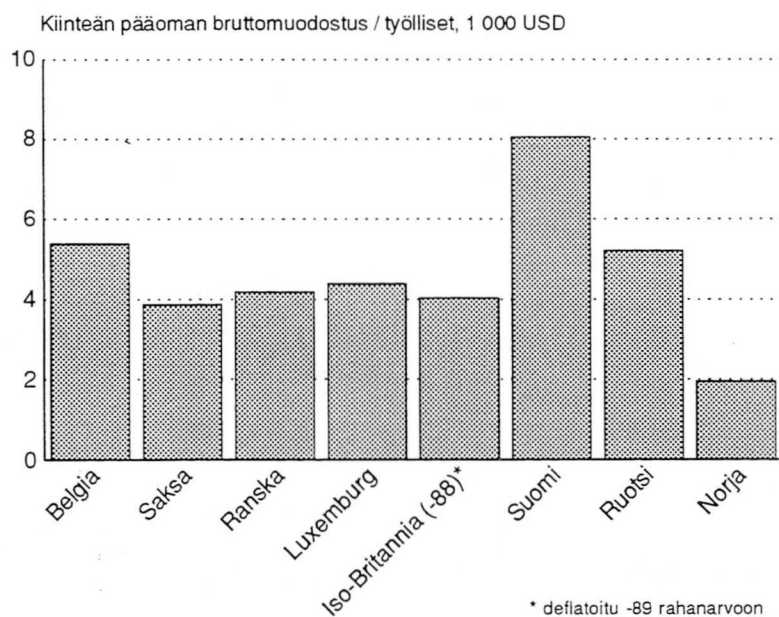
Tukku- ja vähittäiskaupan henkilöstön määrään suhteutettu arvonlisäys oli vuonna 1989 vertailumaista korkein Tanskassa ja Ranskassa. Seuraavina olivat Suomi ja Belgia, joissa arvonlisäys / henkilöstö oli noin 34 600 dollaria. Portugalissa vastaava luku oli vaatimattomat 15 500 dollaria. Tukku- ja vähittäiskaupan henkilöstön määrään suhteutettu kiinteän pääoman bruttomuodostus oli Suomessa vertailumaiden korkein (noin 8 000 dollaria), sillä seuraavilla mailla Belgiassa ja Ruotsilla vastaavat osuudet jäivät alle 5 400 dollariin (kuvio 12a ja 12b).

Kuvio 12a. Tukku- ja vähittäiskauppa: Arvonlisäys per työlliset 1989

* ml. kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut

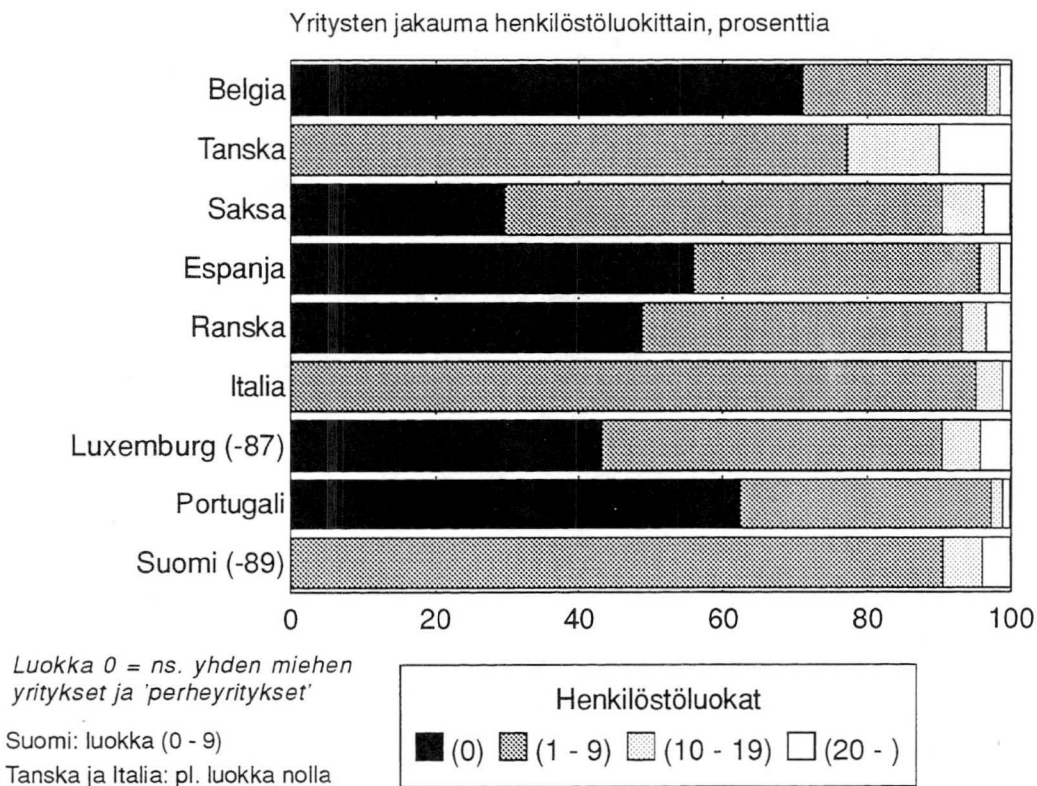
Kuvio 12b. Tukku- ja vähittäiskauppa: Kiinteän pääoman bruttomuodostus per työlliset 1989

* deflaoitu -89 rahanarvoon
Belgia ml. kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut

Tukku- ja vähittäiskaupan yrityksistä valtaosa on henkilöstön määrällä mitattuna pieniä alle kymmenen henkilöä työllistäviä yrityksiä (kuvio 13). Belgiassa ns. yhden miehen yritykset ja perheyrietykset ovat kaupan alalla hallitsevia, kun Saksassa vastaava osuus on vertailumaiden pienin. Suomessa tukku- ja vähittäiskaupan yrityksistä 90 prosenttia oli vuonna 1989 alle kymmenen henkilön yrityksiä.

Kuvio 13. Tukku- ja vähittäiskauppa: Yritysten jakauma henkilöstöluokittain 1988

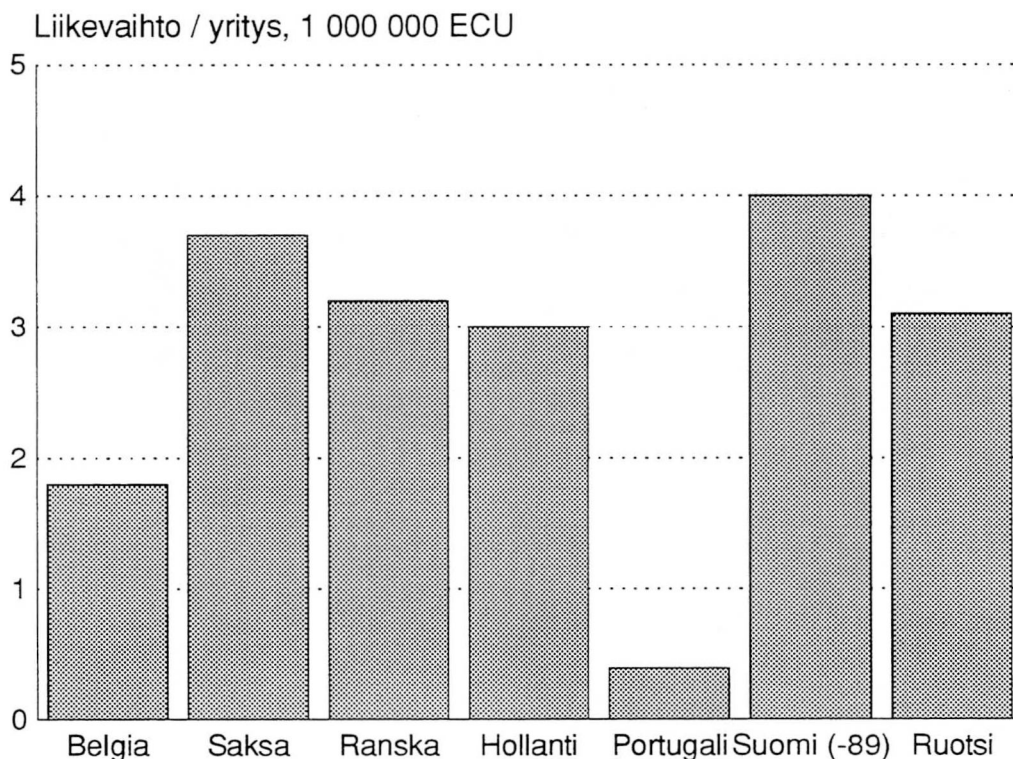

3.1 Tukkukauppa

Tukkukaupan rooli vaihtelee maittäin. Esimerkiksi Ranskassa ala nähdään mahdollisuutena laajentua vertikaalisesti (valmistus - tukku - vähittäiskauppa- akselilla) ja ala kehittyikin nopeasti. Iso-Britanniassa puolestaan tukkukaupalla on perinteisesti rajattu välittäjän rooli valmistajien ja vähittäiskaupan välissä. Kalliiden pääomahyödykkeiden osalta tukkuliikkeet ovat usein myös maahantuojia, jotka toimivat kiinteässä yhteistyössä tuotteiden valmistajien kanssa. Tämä 'erikoistuminen' on mahdollistanut myös pienempien yksiköiden markkinoilla pysymisen. Toisaalta esimerkiksi tietokonealalla tuotteen valmistaja voi kokea tukkuportaan kuluttajien ja itsensä välisenä ylimääräisenä esteenä. Tällöin valmistaja saattaa luoda kokonaan oman jakeluverkostonsa. Myöskin posti-, puhelin- ja suora TV-myynti kilpailevat markkinoista perinteisten tukkukaupan (sekä vähittäiskaupan) yritysten kanssa. Tukkukauppa on jatkanut voimakasta keskittymistään suurten yritysten haltuun. Avautuessaan Euroopan yhteiset ETA-markkinat lisäävät kansainvälistä kilpailua, mikä vahvistanee edelleen alan keskittymiskehitystä (Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat).

Liikevaihdolla mitattuna suomalaiset tukkualan yritykset ovat yleensä EY-maiden vastaavia yrityksiä suurempia. Suomessa tukkuyrityksen keskimääräinen liikevaihto oli vuonna 1989 vajaa 4 miljoonaa ecua (noin 18,9 miljoonaa markkaa). EY-maista pienin yritysکوhtainen liikevaihto oli Portugalissa, vajaa 400 000 ecua ja suurimmillaan se oli Saksassa 3,7 miljoonaa ecua (kuvio 14).

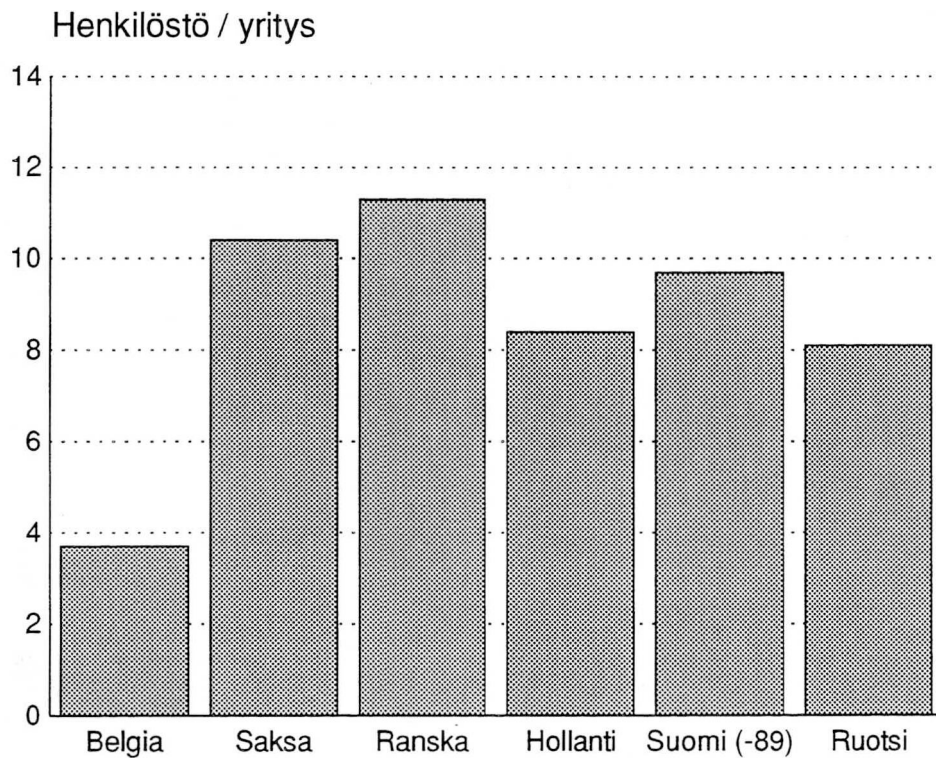
Kuvio 14. Tukkukauppa: Liikevaihto / yritys 1988

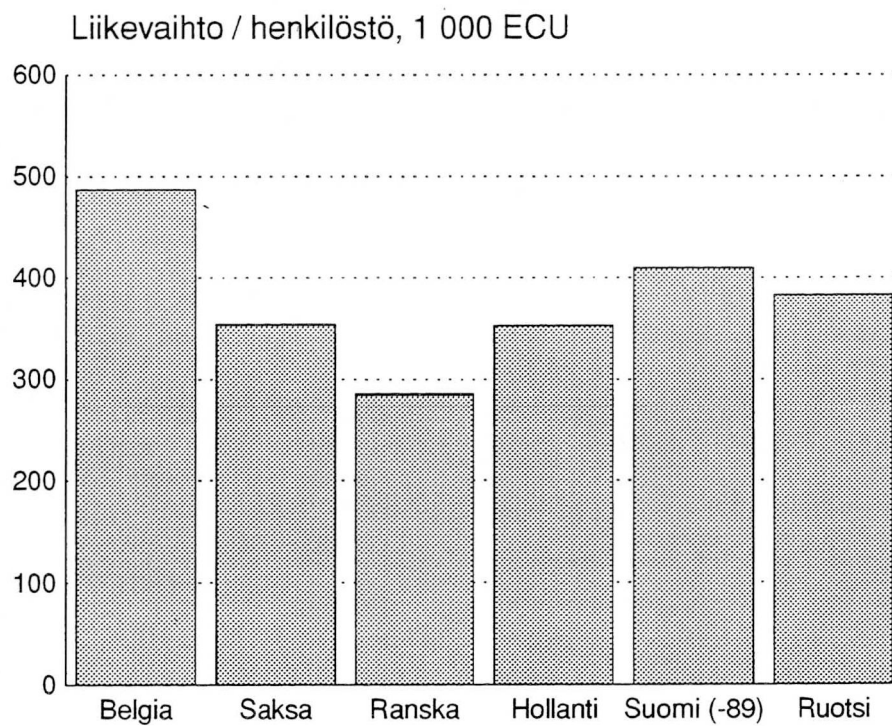
Henkilöstön määrällä mitattuna tukkukaupan yritykset näyttävät olevan Ranskassa ja Saksassa suurimpia. Belgiassa yritykset ovat pieniä, mutta henkilöstön määrään suhteutettu liikevaihto kohoaa jopa hieman Suomen vastaavaa lukua suuremmaksi (kuviot 15 ja 16).

Tukkukaupan (pl. romun ja jätteiden kauppa) osuus kaikkien toimialojen työllisistä oli vuonna 1989 EY-maissa 2,5 prosenttia. Pienin osuus oli Portugalissa, 1,4 prosenttia ja suurin Hollannissa, 5,4 prosenttia. Suomessa (ml. romun ja jätteiden kauppa) vastaava luku oli vuodelta 1990 3,3 prosenttia. Ala on EY-maissa varsin miesvaltainen, sillä keskimäärin 68 prosenttia alan työntekijöistä oli miehiä. Suomessa vastaava luku oli vuonna 1990 65,1 prosenttia.

Kuvio 15. Tukkukauppa: Henkilöstö / yritys 1988

Kuvio 16. Tukkukauppa: Liikevaihto / henkilöstö 1988

3.2 Vähittäiskauppa

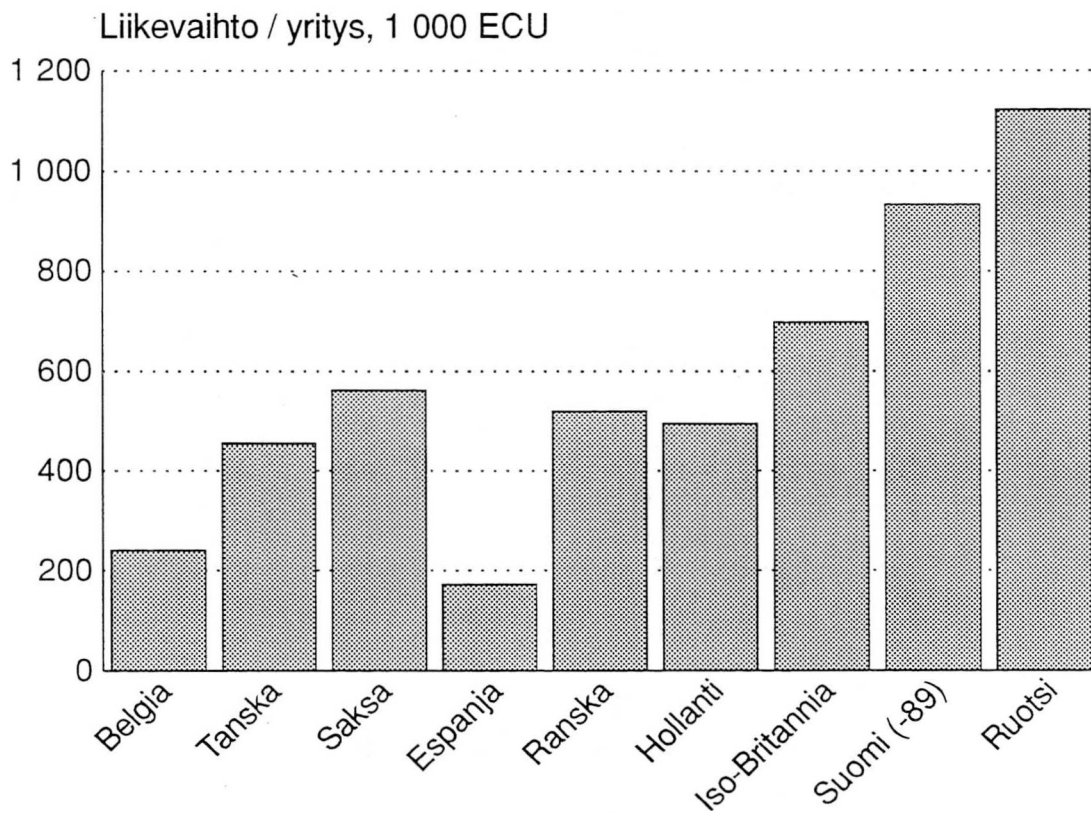
Vähittäiskaupan alalta löytyy samoja kehitystrendejä, kuin tukkukaupastakin: yritysten keskittymistä, te-
hokkaan logistiikan vaatimuksia sekä teknologisen kehityksen mukanaan tuomia mahdollisuuksia, jotka
vaativat taloudellisen panostuksen lisäksi myös tietoja ja taitoja uusilta alueilta.

Niin EY-maissa kuin Suomessakin vähittäiskauppa on jakautunut erikoistumattomaan ja erikoiskauppaan.
Erikoistumaton kauppa käsittää lähinnä kaupan keskittyneimmät alueet, päivittäistavarat. Erikoiskauppa va-
paaehtoisine ketjuineen toimii sen sijaan kestäkulutushyödykkeiden yms. ei-päivittäistavaroiden kaupan
piirissä. Lisäksi Euroopassa on nähtävissä suuntaus laajentaa perinteisten tavaratuotteiden myyntiä palvelu-
jen suuntaan. Tällöin tavaroiden mukana myydään tuotemerkkiä, tuotteen ympärille rakennettua kokonaista
'tyylisuuntaa' (vrt. imagotuotteet Levis, Camel, Boss...).

Euroopassa vähittäiskaupalla on omat maittaiset ja alueittaiset piirteensä. Rikkaimmille maille on ollut
tyypillistä kaupan nopea keskittyminen, kun taas riippumattomien pienyrittäjien merkitys on jäänyt merkit-
tävemmäksi maatalousvaltaisilla ja heikommin kehittyneillä alueilla. Erityisesti päivittäistavarakaupan kes-
kittymisen voitaneen ajatella kuvastavan maan vaurautta ja vastaavasti käänteisesti selittävän Etelä-Euroo-
pan erikoisvähittäiskaupan suurta osuutta. Kun Skandinaviassa 75 prosenttia päivittäistavarakaupasta on
erikoistumatonta kauppaa, laskee tämä osuus Italiassa ja Espanjassa alle 50 prosentin. Toisaalta myös vah-
vimmat kaupan alan ryhmittymät löytyvät pohjois-eurooppalaisista maista ja Ranskasta. Samaa kuvastaa
myös itsenäisten (ketjuuntumattomien) yrittäjien osuus päivittäistavarakaupasta, joka vaihtelee Italian 30
prosentista Ranskan 2 prosenttiin (Panorama of EC industry 1991-1992).

Vähittäiskaupan yritykset ovat liikevaihdolla mitattuina selvästi pienempiä kuin tukkukaupan yritykset.
Vertailumaista ainoastaan Ruotsissa keskimääräinen liikevaihto ylittää miljoonan ecun rajan. EY-maista
suurin yrityskohtainen liikevaihto on Iso-Britanniassa, Saksan ja Ranskan ollessa seuraavina (kuvio 17).

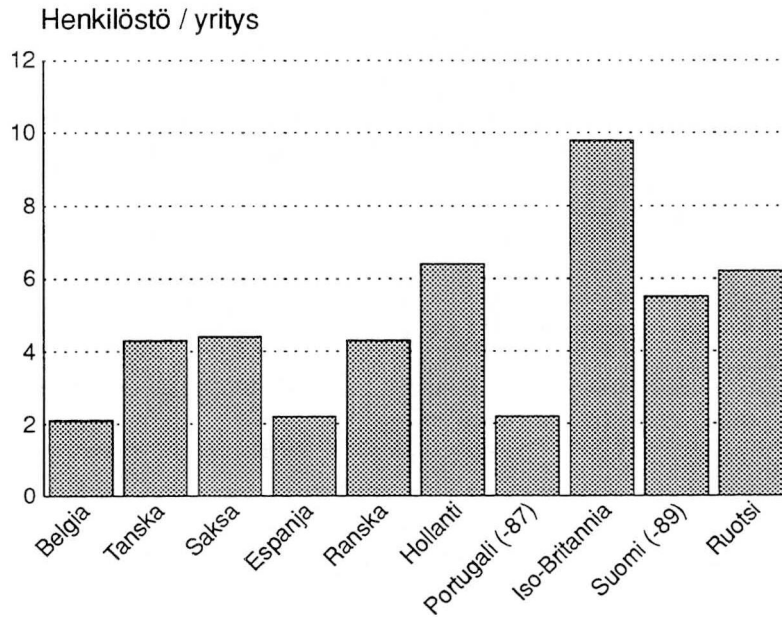
Kuvio 17. Vähittäiskauppa: Liikevaihto / yritys 1988

Samansuuntaisiin tuloksiin päädytään myös tarkastelemalla keskimääräistä yrityskokoa henkilöstön määrällä mitattuna. Iso-Britanniassa vähittäiskaupan yritykset ovat suurimpia, työllistäen keskimäärin vajaat kymmenen henkilöä per yritys. Suomalaiset ja ruotsalaiset yritykset ovat myös suhteellisen suuria, kun taas Espanjassa, Portugalissa ja Belgiassa yrityskoko jää kahteen henkilöön. Liikevaihtoa henkilöä kohden kertyi vertailumaista Ruotsissa 180 000 ecua ja Suomessa 170 000 ecua, kun EY-maista Belgian ja Saksan vastaava osuus jäi 130 000 ecuun. Vertailumaista alhaisimmillaan liikevaihto / henkilöstö oli Iso-Britanniassa ja Portugalissa (kuviot 18 ja 19).

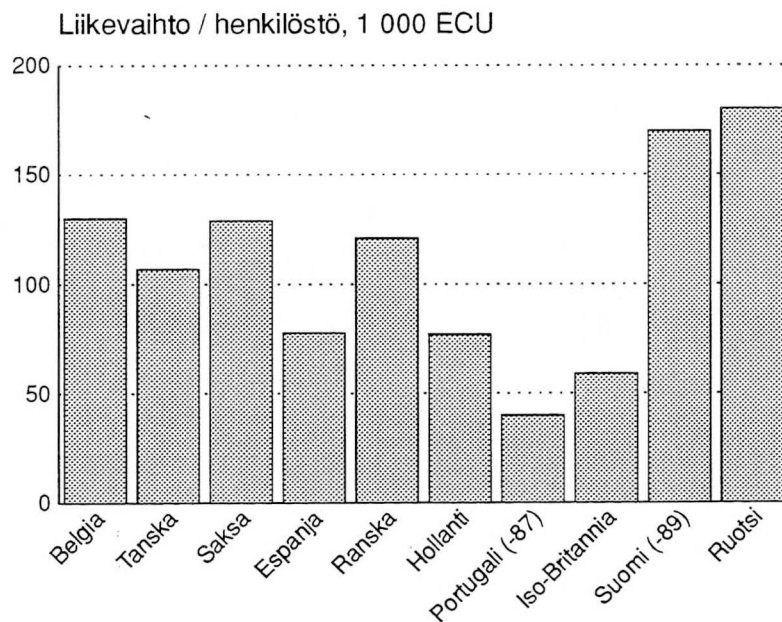
K₁₈

Kuvio 18. Vähittäiskauppa: Henkilöstö / yritys 1988

K₁₉

Kuvio 19. Vähittäiskauppa: Liikevaihto / henkilöstö 1988

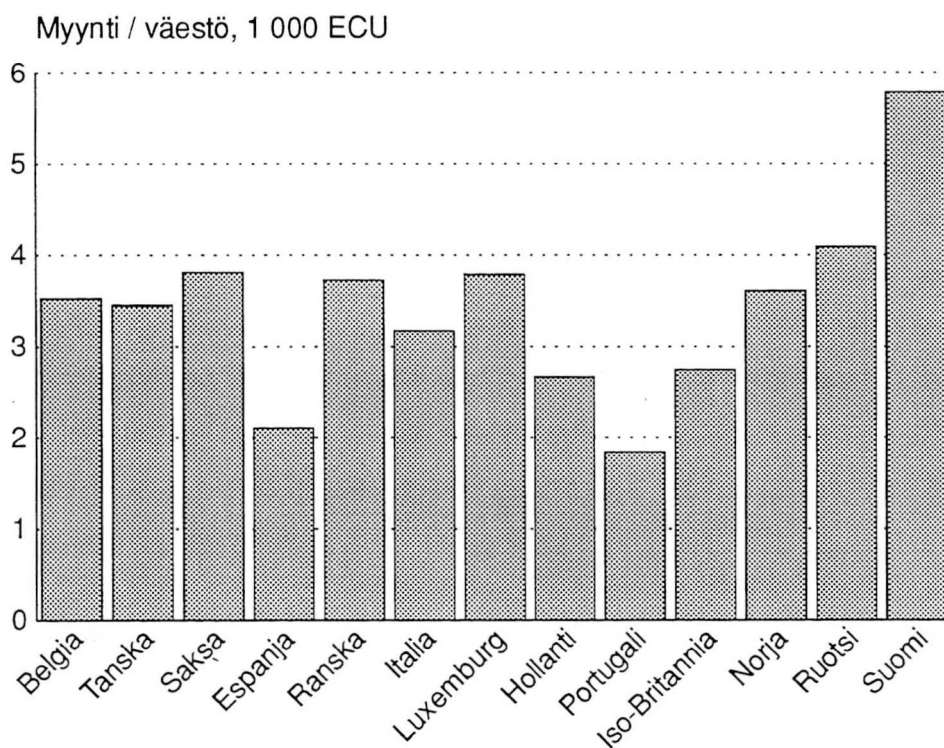

Eri maissa lasketut kotimaisen yksityisen kysynnän määrää kuvaavat vähittäiskaupan volyyymi-indeksit näyttivät jatkavan yleistä nousuaan 1980-puolivälin jälkeen. Kysynnän hienoista taantumista oli kuitenkin havaittavissa 1990-luvun alussa Ranskassa, Irlannissa, Iso-Britanniassa ja Norjassa. Selkein pudotus on kuitenkin Suomessa, missä vuonna 1989 alkanut taantuma pudotti volyymin vuonna 1991 jo lähelle vuoden 1985 tasoa.

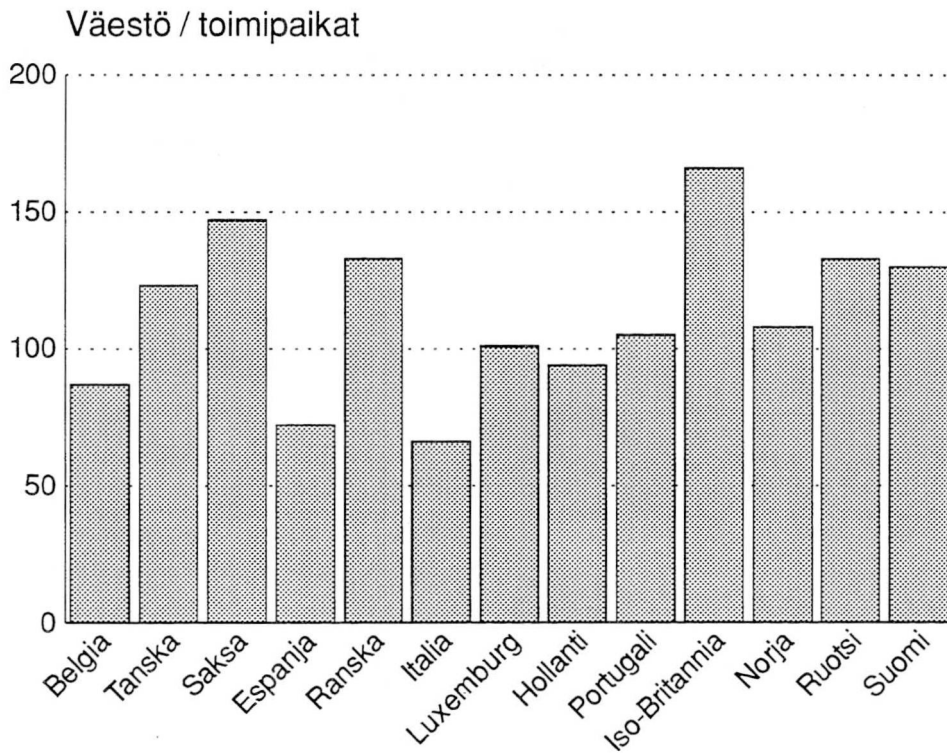
Tarkasteltaessa vähittäiskaupan myyntiä asukasta kohden (kuvio 20) havaitaan Suomen olleen vuonna 1988 selvästi niin EY- kuin muiden OECD-maiden edellä (5 800 ecua). EY-maista myynnin arvo asukasta kohden oli korkein Saksassa, Ranskassa ja Luxemburgissa ja pienin puolestaan etelä-eurooppalaisissa maissa (Kreikka, Portugali ja Espanja). Koska vähittäiskaupan volyyymi on Suomessa pienentynyt muita nopeammin, on 1980-luvun lopun kehitys hieman tasoittanut eroja.

RJ

Kuvio 20. Vähittäiskauppa: Myynti / väestö 1988

Vähittäiskaupan toimipaikkoja suhteutettuna väkilukuun on tiheimmin Italiassa, missä yhtä liikettä kohti vuonna 1988 oli 66 ihmistä. Iso-Britanniassa väkiluku per kauppaliike oli 166 ja Yhteisön ulkopuolisista maista Itävallassa jopa 195. Suomalaisten määrä yhtä toimipaikkaa kohden oli 130, kun Ruotsissa vastaava luku oli 133 (kuvio 21).

Tarkastelluista EY-maista vähittäiskaupan työllisten osuus koko kansantalouden työllisistä vaihteli vuonna 1988 Belgian 7,5 prosentista Portugalin 10 prosenttiin. Suomessa vastaava osuus oli vuonna 1989 vajaa 6 prosenttia, joka on selvästi EY-maita pienempi. 1980-luvulla alan työllisten määrät olivat kasvussa niin EY-maissa kuin Suomessaakin. Vuonna 1990 Suomessa työllisten määrä on talouden taantumana myötä laskenut. Työvoiman kysynnän supistumiseen vaikuttaa myös alan keskittymistrendi sekä suuntaus suurempiin ja tehokkaampiin teknologiaa hyväksikäyttäviin yksiköihin. Varsinkin Suomessa päivittäistavaroiden vähittäiskauppa on suurten ryhmittymien hallussa, joiden osuus oli vuonna 1987 noin 90 prosenttia päivittäistavaroiden ja lähes 50 prosenttia koko vähittäiskaupan myynnistä (Retail Trade International 1989, Euromonitor). EY-maissa on kuitenkin pienten vähittäiskauppojen rooli voimakas. Yhteisön 80 suurinta vähittäiskauppaa muodostivat vain 60 prosenttia koko vähittäiskaupan myynnistä (Panorama of EC industry 1991-1992).

Vähittäiskaupan keskittymistrendi alkoi näkyä jo viime vuosikymmenen puolivälissä, jolloin alan yritysten lukumäärä väheni vuosittain useimmissa EY-maissa. Suomessa vasta talouden taantumisen myötä on jouduttu rationalisoimaan toimintaa ja yritysten määrä kasvoi vielä vuosina 1988-1990 2,7 prosenttia. Tosin toimipaikkojen määrä kasvoi vastaavana ajankohtana enää runsaat puoli prosenttia, kun kasvu vuosina 1986 - 1988 oli vielä 4,3 prosenttia (Yritysrekisteri 1988 ja 1990).

Erityisesti päivittäistavarakaupan alalla keskittyminen johtaa yhä suurempiin yrityksiin. Euroopan maista Portugalissa, Belgiassa ja Sveitsissä kymmenen suurimman ruokatarvikkeiden vähittäiskaupan yrityksen markkinaosuudesta kolmen suurimman osuus on 65 prosenttia. Iso-Britanniassa, Tanskassa ja Irlannissa vastaava osuus on hieman yli 50 prosenttia. Ranskassa, Italiassa Hollannissa ja Saksassa markkinat ovat hieman hajanaisemmat, tosin keskittyminen on kiihtymässä näissäkin maissa. Suomessa kymmenen suurimman vähittäiskaupan osuus alan kokonaisliikevaihdosta oli vuonna 1990 noin 24 prosenttia. Kymmenen suurimman yrityksen liikevaihdosta kolmen suurimman osuus oli vuonna 1988 64 prosenttia ja 1990 vielä vajaa puoli prosenttiyksikköä suurempi.

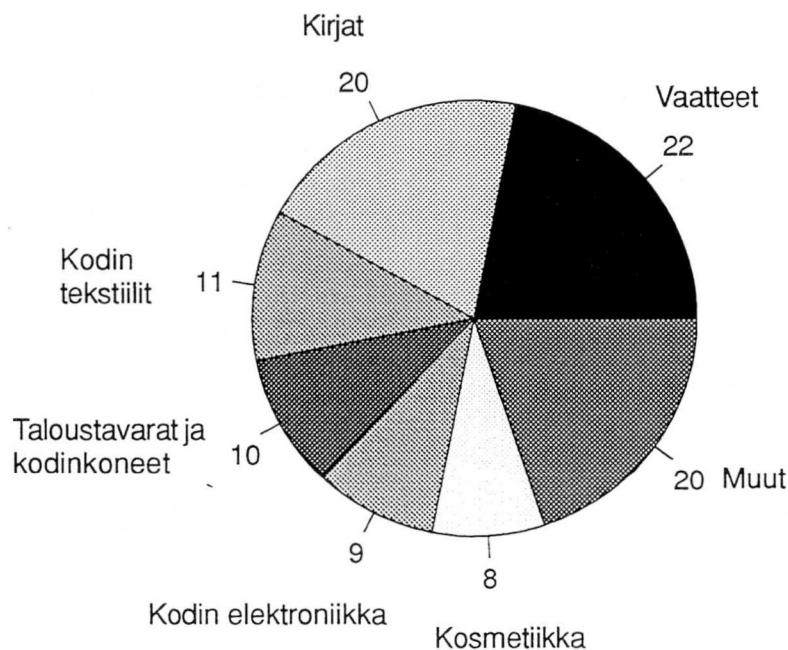
Erikoistavarakaupan vastaus yleiselle keskittymiskehitykselle ovat vapaaehtoiset ketjut, joiden avulla itsenäiset yrittäjät saavat yhteisillä tavarantoimilla, tuotemerkeillä yms. yhteistyön keinoilla pienennettyä yksikkökustannuksia. Vapaaehtoisia ketjuja Suomessa ovat esimerkiksi Caratia (kultakauppa), Expert (kodin elektroniikka) ja Interfloora (kukkakauppa).

Keskittymisen myötä Eurooppaan on syntynyt kansainvälisiä ostoryhmittymiä, joiden tarkoituksena on yhteisostojen avulla parantaa jäsentensä ostovoimaa sekä mahdollisuuksien mukaan suosia ensisijaisesti EY:n omia tuottajia. Lisäksi nämä ryhmittymät suunnittelevat yhdessä tulevaisuuden strategioita ja yhdistävät logistiikkaansa sekä rahoitus- ja markkinointijärjestelmiään (DRT Europe services 1991, Panorama). Suomalaisista yrityksistä Kesko ja mm. ruotsalainen ICA ovat mukana alkuperältään sveitsiläisessä AMS (Associated marketing service) -ryhmittymässä. Muita kehityslinjoja kaupan alalla edustavat franchising-kauppa ja postimyynni.

Suomelle tyypillisiä kuluttajien osuuskuntia on myös EY-maissa. Iso-Britanniassa, Ranskassa, Belgiassa ja Saksassa ne ovat menettäneet markkinaosuuksiaan, kun taas esimerkiksi Italiassa ja Tanskassa niillä on vahva markkina-asema, samoin kuin EY:n ulkopuolisista maista esimerkiksi Sveitsissä (Migros, Coop Suisse). Suomessa kuluttajien omistamia osuuskuntia ovat EKA ja SOK.

Postimyynni vähittäiskaupan osana oli vuonna 1990 merkittävää EY-maista Saksassa, Isossa-Britanniassa, Tanskassa ja Ranskassa (4,3 - 2,5 prosenttia alan liikevaihdosta). Muissa EY-maissa postimyynnin osuus jäi suhteellisen vaatimattomaksi vaihdellen Italian 0,5 prosentista Hollannin 1,6 prosenttiin. Ruotsissa vastaava osuus oli vuonna 1989 2,8 prosenttia. Suomessa postimyynnin osuus vähittäiskaupasta on ollut suhteellisen vaatimatonta (1,4 prosenttia vuonna 1989). Tärkeimpiä myyntiartikkeleita vuonna 1988 olivat vaatteet ja kirjat (kuviot 22).

Kuvio 22. Postimyynni tuoteryhmittäin Suomessa 1988

(Postimyynnin rakenne ja kehitys maassamme. LTT 1990)

Postimyynnin ohella uutena vähittäiskaupan muotona eurooppalaisille markkinoille ovat tulossa ns. Teleostokset. Televisiossa esitettävien mainosluonteisten ohjelmien yhteydessä annetaan katsojille yhteystiedot, josta kyseisen tuotteen voi tilata. Idea on lähtenyt liikkeelle Italiasta 1970-luvun puolivälissä ja se kehittyi nykymuotoonsa Japanissa. USA:n markkinoille Teleostokset tuli vuonna 1985, Ranskaan 1987 ja Iso-Britanniaan, Saksaan sekä Belgiaan 1988. Myös suomalaisille tämä kaupankäynnin muoto on tullut tutuksi ensin satelliittikanavien välityksellä ja nykyään jo useamminkin (esim. Ostoskanava, TV-Shop) ko. myyntiä harjoittavan TV-ohjelman kautta.

4. Liike-elämää palveleva toiminta

Liike-elämän palveluilla tarkoitetaan ko. alalle erikoistuneen yrityksen muille yrityksille tarjoamia palveluja, joiden tarkoituksena on tehokkuuden, tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantaminen. Suurin osa liike-elämälle palveluja tarjoavien yritysten asiakkaista löytyy yksityisen elinkeinoelämän parista, mutta myös julkinen sektori ja kotitaloudet käyttävät ko. palveluja.

On selvää, että raja liike-elämän palveluiden ja muiden toimialojen välillä saattaa joskus olla hyvinkin joustava. Vaikka suurin osa yrityksistä toimii selkeästi yhdellä toimialalla, niin osa harjoittaa myös muille toimialoille luokiteltavaa toimintaa (kuten ATK- ja teknisen palvelun yritykset, jotka myyvät sekä palveluita että aineellisia hyödykkeitä).

Liike-elämän palvelut on nopeimmin kasvavia toimialoja Euroopan talousalueella. Vuosikasvu on ollut 1980-luvun loppupuolella 14,5 prosentin luokkaa ylittäen noin kolmella prosenttiyksiköllä koko markkinapalvelujen vuosikasvun (Panorama of EC industry 1991-1992). Suomessa liike-elämän palvelujen osuus tuottajahintaisesta bruttokansantuoteesta kaksinkertaistui vuosina 1975-1988 ja sen osuus oli vuosikymmenen vaihteessa 8 prosentin luokkaa. Kasvu oli erityisen voimakasta 1980-luvun lopun korkeasuhdanteen aikana. BKT-osuuden nousun ovat mahdollistaneet koko kansantaloutta nopeampi hinta- ja volyyminkehitys. Vuosina 1980-1989 liike-elämän palvelujen tuotanto kasvoi vuosittain keskimäärin 8,6 prosenttia, kun koko kansantalouden BKT:n volyymin vuotuinen kasvu oli 3,6 prosenttia (Liike-elämän palvelut. Tilastokeskus 1990).

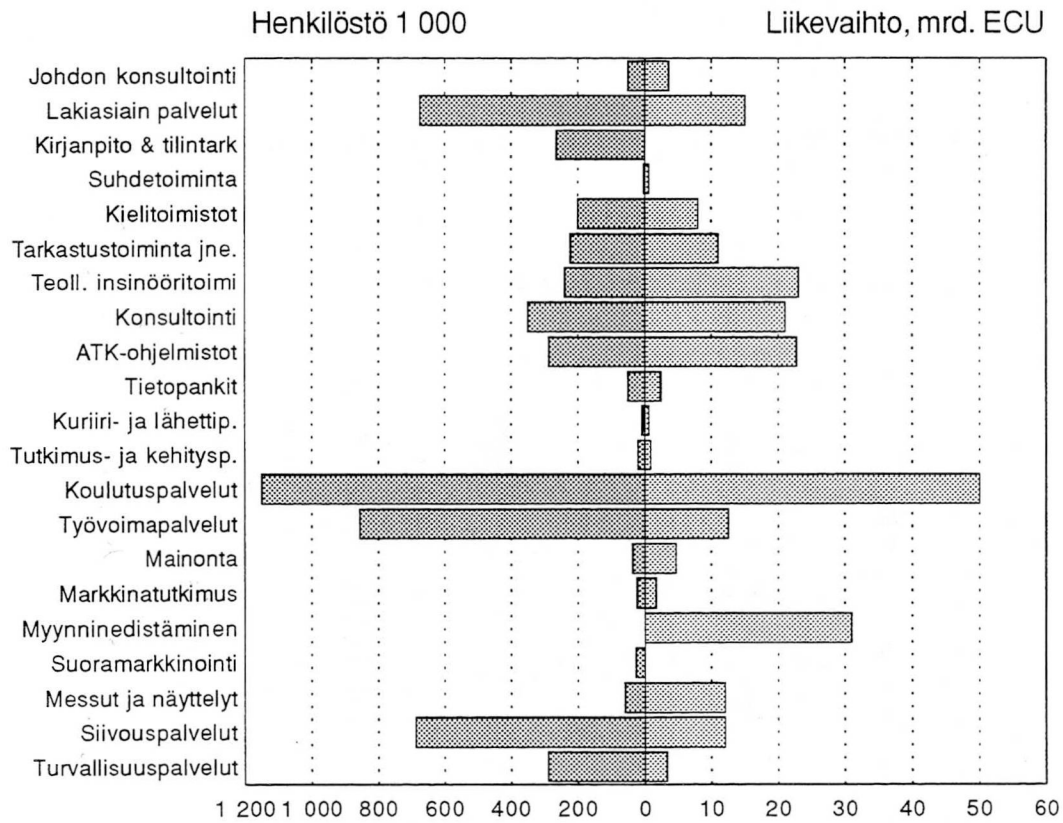
Teknologian nopea kehitys ja lisääntyvä kilpailu ovat myös vaikuttaneet sektorin voimakkaaseen kasvuun. Yritykset jättävät tehokkuussyistä yhä useammin varsinaiseen toimialaansa kuulumattomat tehtävät pois ja ostavat ne yrityksen ulkopuolelta. Lisäksi yritykset ovat myös yhtiöittäneet palvelutoimintojaan, mikä lisää palvelujen laatua kustannussäästöjen ohella. Myös Euroopan Yhteisömaissa alan keskittyminen ja kansainvälistyminen on ollut rajoitettua. Yhteismarkkinoiden ansiosta tilanne on kuitenkin muuttumassa ja liike-elämän palvelut, kuten muutkin palvelualat, ovat kansainvälistymässä nopeasti.

Palvelujen vienti ulkomaille edellyttää usein alan yrittäjältä paikallisten olosuhteiden tuntemuksen lisäksi itse toimipaikan sijoittumista markkinoiden kohdealueelle. Toimipaikan tai tytäryrityksen perustamista ulkomaille ei ole perinteisesti katsottu vienniksi. Sisämarkkinoiden ja teollisuustoimen direktoraatti (Directorate General for Internal Market and Industrial Affairs, DG III) on arvioinut, että liike-elämän palvelujen koko aktiiviteetista vain 5-10 prosenttia olisi varsinaista kansainvälistä kauppaa, jossa ei huomioida suurta osaa muuta kansainvälistä toimintaa (kuten yhteisytykset ym. yhteistoimintamuodot).

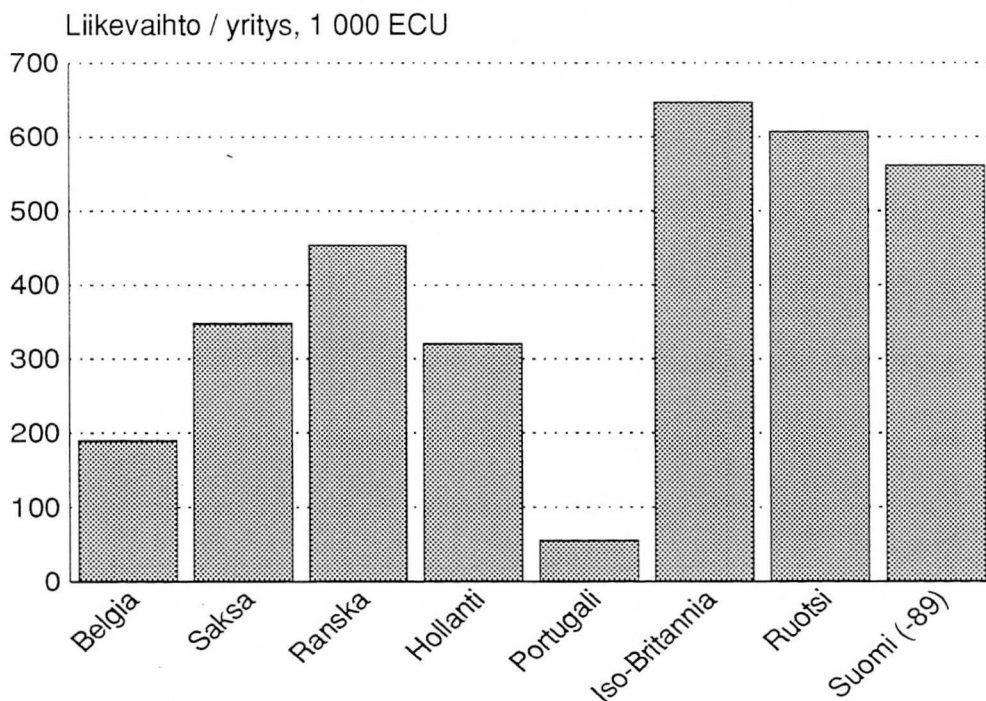
On arvioitu (Panorama of EC industry 1991-1992), että liike-elämän palvelut edustavat noin 6 prosenttia koko EY:n bruttokansantuotteesta ja noin 14 prosenttia kaikkien markkinasektorien arvonlisäyksestä. Alan kokonaisliikevaihdon arvioidaan olleen vuonna 1988 noin 250 miljardia ecua ja ala työllisti noin 5,5 miljoonaa henkilöä, eli 5 prosenttia koko Yhteisön työvoimasta (kuvio 23).

Kun tarkasteluun otetaan mukaan myös kiinteistöpalvelut, rahoitus- ja vakuutuspalveluja tukeva toiminta (esim. pankkiiriliikkeet, välittäjät) sekä vuokraustoiminta, niin keskimääräinen yrityksen liikevaihto vaihteli vuonna 1988 vertailumaissa Portugalin 55 000 ecusta Iso-Britannian 647 000 ecuun. Myös Ruotsissa yllettiin kyseisenä vuotena yli 600 000 ecun. Suomessa vastaava luku oli vuotta myöhemmin 562 000 ecua eli noin 2,7 miljoonaa markkaa (kuvio 24).

Kuvio 23. Liike-elämän palvelut: Henkilöstö ja liikevaihto eräillä toimialoilla EY-maissa 1988

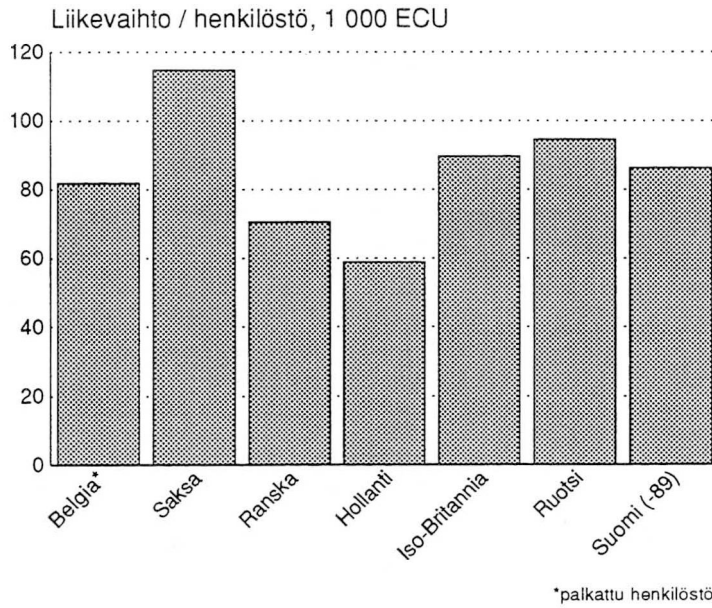

Kuvio 24. Liike-elämän palvelut: Liikevaihto / yritys 1988

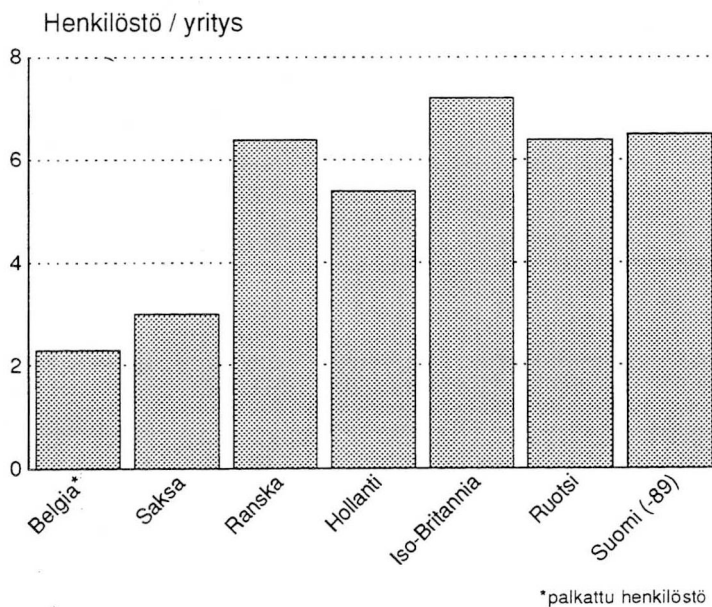

Liikevaihto henkilöä kohden oli selvästi korkein Saksassa (114 800 ecua). EY-maista seuraavina olivat Iso-Britannia, 89 700 ecua ja Belgia 81 800 ecua. Suomessa liikevaihto henkilöä kohden oli vuotta myöhemmin 86 100 ecua eli noin 407 000 markkaa ja Ruotsissa vuonna 1988 puolestaan 94 500 ecua. Keskimääräinen yrityskoko henkilöstön määrällä mitattuna oli suurin Iso-Britanniassa (7,2) ja pienin Belgiassa (2,3). Ranskassa, Ruotsissa ja Suomessa yritykset työllistivät keskimäärin 6,5 henkilöä (kuviot 25 ja 26).

Kuvio 25. Liike-elämää palveleva toiminta: Liikevaihto / henkilöstö 1988

Kuvio 26. Liike-elämää palveleva toiminta: Keskimääräinen yrityskoko 1988

Liike-elämälle palveluja tarjoavia yrityksiä oli vertailumaista vuonna 1988 suhteellisesti eniten Saksassa (17,2 prosenttia yrityskannasta). Belgiassa ja Iso-Britanniassa vastaava osuus oli noin 13 prosenttia. Ranskassa ja Suomessa (1989) yritysten osuus oli suunnilleen saman suuruinen (noin 11 prosenttia). Sektorin liikevaihdon osuus yritysten yhteenlasketusta (pl. alkutuotanto) liikevaihdosta oli puolestaan suurin Iso-Britanniassa (hieman yli 10 prosenttia). Seuraavana olivat Ranska ja Saksa (6,8 ja 6,4 prosenttia), kun taas Portugalissa ja Hollannissa osuus jäi alle 3 prosenttiin. Suomessa sektorin osuus yritysten yhteenlasketusta liikevaihdosta oli vuonna 1989 4 prosenttia.

Liike-elämää palvelevan toiminnan alatoimialat ovat varsin heterogeenisiä rakenteeltaan ja toiminnoiltaan. Lisäksi luokituksissa on eroavaisuuksia maittain. Tämän vuoksi sektorilta on vaikea saada kansainvälisesti vertailukelpoista tilastoaineistoa ja analyysien teossa on syytä olla varovainen.

4.1 Siivous- ja pesulapalvelut

Suomen kaupalliset siivousmarkkinat olivat Suomen Siivousteknisen Liiton mukaan vuonna 1989 noin 10,4 miljardia markkaa. Alalla toimivien yritysten liikevaihto jäi runsaaseen kymmeneen prosenttiin tästä, joten valtaosa yritysten ja julkisten laitosten siivoustyöstä tehdään edelleen omalla työvoimalla (Liike-elämän palvelut 1990. Tilastokeskus). Sen sijaan EY-maissa siivouspalvelujen kysyntä on huomattavasti yleisempää. Hollannissa jopa 55 prosenttia kaikista siivouskustannuksista muodostuu siivousyritysten liikevaihdosta. Alimmillaan osuudet ovat Iso-Britanniassa, 20 prosenttia ja Tanskassa 23 prosenttia.

Yritysrekisterin mukaan vuonna 1988 Suomessa oli 683 siivousalan yritystä ja niiden palveluksessa oli noin 15 600 henkilöä. Vaikka siivousliikkeet ovat pieniä (vajaa 90 prosenttia on alle 20 henkilön yrityksiä) on ala hyvin keskittynyt, sillä viiden suurimman palvelujen tuottajan osuus koko liikevaihdosta on lähes puolet. Myös EY-maissa alan yritykset ovat valtaosaltaan alle 20 työntekijän yksiköitä. Osuus on pienimmillään Iso-Britanniassa (48 prosenttia) ja suurimmillaan puolestaan Tanskassa (93 prosenttia). Toisaalta 15 prosenttia alan yrityksistä työllistää kaksi kolmasosaa alan työntekijöistä EY-maissa.

Siivousala on hyvin työvoimavaltaista ja työvoimakustannukset koko Euroopan tasolla ovatkin noin 80 prosenttia liikevaihdosta. 1980-luvun lopulla vaikeaksi ongelmaksi nousi työvoimapula, jolloin jouduttiin nostamaan palkkausta alalla ja kokonaiskustannusten noustessa tuottavuus taantui. Uusien siivousmenetelmien ja -laitteiden käyttöönotto on kuitenkin parantanut tilannetta niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa.

Alan vienti on lähtenyt liikkeelle hitaasti. Suomalaisten vienti on ollut lähinnä rakennusliikkeiden aliurakoita entisessä Neuvostoliitossa ja Lähi-Idässä. Vuonna 1989 Servi Systems Oy perusti yhteisyrityksen Viroon (nykyään yritys kuuluu tanskalaiseen ISS-konserniin). Euroopan tasolla on muutama suuryritys laajentanut toimintaansa alkuperäismaansa ulkopuolelle. Esimerkiksi ISS-konserni saa kaksi kolmasosaa liikevaihdostaan Länsi-Euroopasta ja yhden kolmanneksen USA:n ja Brasilian markkinoilta (Panorama of EC industry 1991-1992).

EY:ssä pesulapalveluja ei lueta liike-elämän palveluihin vaan kotitalouksia palvelemaan toimintaan. Koska Suomessa pesulatoimintaan liittyy kiinteästi tekstiilivuokraus (pyyhkeet, matot, työvaatteet yms.) on ala sijoitettu nykyisessä toimialaluokituksessa liike-elämän palveluihin. Yli 20 henkilöä työllistävien pesuloiden asiakaskunnasta vuonna 1989 noin 30 prosenttia oli sairaaloita ym. hoitolaitoksia ja vajaa 25 prosenttia teollisuusyrityksiä. Kaupan sekä hotelli- ja ravitsemisalan yritysten osuus oli yhteensä myös neljännes ja kotitalouspesu jäi noin kymmeneen prosenttiin. Kotitalouspesu on kuitenkin hieman suurempaa, jos alle 20 henkilön pesulat otetaan mukaan (Liike-elämän palvelut. Tilastokeskus 1990).

4.2 Tekninen palvelu

Tekninen palvelu on asiakkaan laskuun tapahtuvaa tutkimus-, suunnittelu- ja konsultointipalvelua, joka kohdistuu ympäristönhoitoon, kunnallistekniikkaan, energiahuoltoon, maa- ja vesirakentamiseen, talonrakentamiseen sekä tuotannolliseen toimintaan.

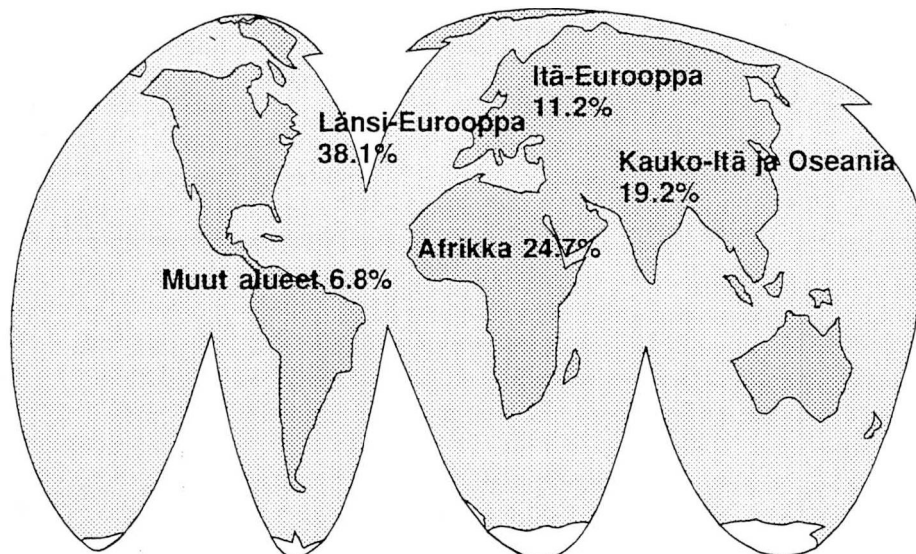
Teknisten palveluiden osalta joudutaan rajoittamaan tarkastelu EY-maissa vain CEBI (Comite Europeen des Firmes d'Ingeniere) ja CEDIC (European Committee for EC Consulting Engineers)- järjestöihin kuuluviin insinööritoimistoihin, koska täydellisiä ja vertailukelpoisia tietoja alalta ei ollut saatavilla. Em. järjestöihin kuuluvia insinööritoimistoja oli EY-maissa vuonna 1990 5 600 ja ne työllistivät yli 164 000 henkilöä. Liikevaihtoa yrityksille kertyi 10,6 miljardia ecua, mikä tekee vajaat 1,9 miljoonaa ecua yritystä kohden. Keskimääräinen yrityskoko henkilöstön määrällä mitattuna jäi alle 30 henkilöön ja liikevaihtoa kertyi henkilöä kohden keskimäärin 64 800 ecua.

Maittaisessa vertailussa jäsenyritysten keskimääräinen yrityskoko henkilöstön määrällä mitattuna oli Italiassa ja Espanjassa reilusti yli 100:n henkilön. Vastaavasti Irlannissa, Saksassa ja Luxemburgissa yrityskoko jäi alle 20 henkilöön. Yrityskohtainen liikevaihto oli myös suurin Italiassa ja Espanjassa (noin 15,7 ja 6,9 miljoonaa ecua), kun taas muissa maissa yrityskohtainen liikevaihto oli parhaimmillaankin 3,6 miljoonaa ecua (Hollanti). On kuitenkin muistettava, että em. järjestöihin kuuluvien yritysten markkinaosuuden on arvioitu olevan 40 prosenttia, joten alan kokonaisliikevaihdoksi EY:ssä arvioidaan siten 23,5 miljardia ecua, yritysten määräksi yli 10 000 ja henkilöstön määräksi 400 000.

Suomessa teknisen palvelun piiriin kuuluvia yrityksiä oli vuonna 1990 kaikkiaan 3 200, joille kertyi liikevaihtoa vajaat 2 miljardia ecua. Henkilöstön yhteenlaskettu määrä oli 25 200. Keskimääräinen yrityskoko henkilöstön määrällä mitattuna oli noin kahdeksan henkilöä ja liikevaihdolla mitattuna 618 000 ecua (noin kolme miljoonaa markkaa). Liikevaihtoa kertyi vastaavasti henkilöä kohden 78 500 ecua (380 000 markkaa).

Ala kasvoi Suomessa voimakkaasti 1980-luvulla nousukauden vauhdittamana. Yritysrekisterin mukaan arviolta 70 prosenttia vuosikymmenen vaihteesta toimineista yrityksistä oli aloittanut toimintansa kymmenen vuoden sisällä. Vuosina 1986-1988 henkilöstön määrä kasvoi yhteensä noin 9 prosenttia.

Suomalaisten teknisten palvelujen kansainvälistyminen sai alkunsa 1960-luvulla, jolloin laajamittainen projektivienti entiseen Neuvostoliittoon käynnistyi ja suunnittelutoimistot saivat alirakkoita teollisuusyrityksiltä. Vuonna 1974 öljykriisi nosti kahdenvälisessä kaupassa viennin tarvetta, mistä myös teknisen palvelun yritykset hyötyivät. Lisäksi Lähi-Idän ja Pohjois-Afrikan öljyvaltiot tulivat tärkeiksi vientikohteiksi. Tällä hetkellä tärkein vientikohde on Länsi-Eurooppa, missä suomalaisen teollisuuden tytäryritykset muodostavat tärkeän asiakaskunnan. Suomen Konsulttitoimistojen Liiton (SKOL) mukaan vuonna 1991 teknisen suunnittelun vientilaskutus alueittain oli seuraavanlainen:

Useat vientiä harjoittavat teknisen palvelun yritykset ovat perustaneet ulkomaille tytäryrityksiä ja toimipaikkoja. SKOL:n mukaan vuonna 1990 ulkomailta toimi noin 50 suomalaista alkuperää olevaa yksikköä, joista valtaosa sijaitsi Länsi-Euroopan maissa (etenkin Ruotsissa). Suomessa toimi puolestaan vuonna 1988 parikymmentä sellaista teknisen alan yritystä, joiden suora ulkomainen omistus ylitti 10 prosenttia osakepääomasta. Lähes kaikki sijoitukset olivat peräisin EY- tai EFTA-maista.

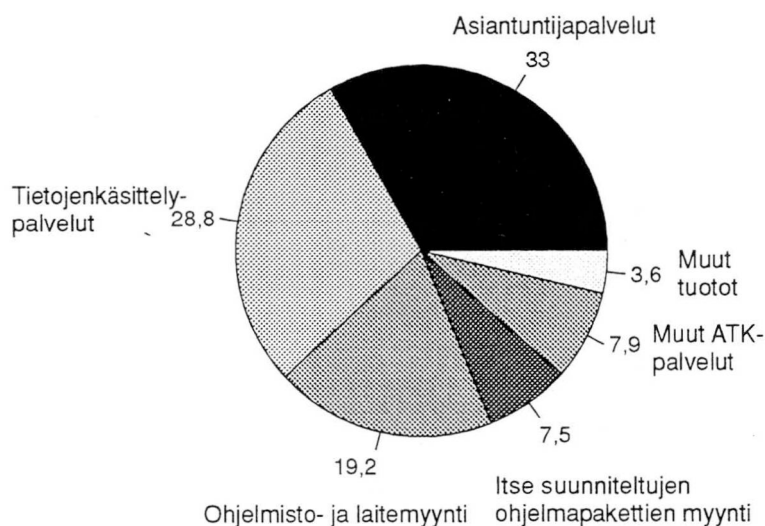
4.3 Tietojenkäsittelypalvelut

Tietojenkäsittelypalveluiden kysyntä lisääntyi voimakkaasti 1980-luvulla talouden kasvun myötä ja koulutetusta henkilökunnasta oli pulaa. Suuret konsernit vahvistivat asemiaan ostanalla yrityksiä ja myös suurista ATK-yrityksistä irtautuneet ammattilaiset perustivat kapeaan erikoisosaamiseen perustuvia pienyrityksiä. Kuluvalla vuosikymmenellä myös ATK-ala on saanut osansa taantumasta ja kasvuvauhti on supistunut.

Yritysrekisterin mukaan vuonna 1990 Suomessa toimi 1 309 tietojenkäsittelypalveluyritystä, jotka työllistivät 15 884 henkilöä. Liikevaihtoa yrityksille kertyi 8,6 miljardia markkaa. ATK-palveluiden kokonaismarkkinoita on kuitenkin vaikea arvioida, sillä palveluja tuottavat myös esimerkiksi ATK-laitteiden maahantuojat. Lisäksi ATK-palveluyritysten liikevaihdosta osa tulee muusta kuin palvelutoiminnasta, lähinnä laitemyynnistä.

Tilastokeskuksen yrityskyselyn (Liike-elämän palvelut 1990. Tilastokeskus 1990) mukaan ATK-palveluyritysten tärkein asiakaskunta oli vuonna 1989 teollisuus 26 prosentin liikevaihto-osuudellaan. Lähes yhtä merkittävä asiakasryhmä oli julkinen hallinto 25 prosentin liikevaihto-osuudella. Muita tärkeitä toimialoja olivat lisäksi kauppa sekä rahoitus- ja vakuutuslaitokset. Alan tuotanto jakautui puolestaan vuonna 1991 Suomessa seuraavasti (Tietojenkäsittelypalvelun tilinpäätöstilasto 1991. Tilastokeskus 1992):

Kuvio 27. ATK-palveluyritysten tuotannon jakauma 1991

Kolmannes liikevaihdosta kertyi siis asiantuntijapalveluiden myynnistä. Pienillä, alle sadan hengen yrityksillä osuus nousi yli 40 prosenttiin. Suurilla yrityksillä puolestaan valmisohjelmistojen ja laitteiden myynti sekä tietojenkäsittely olivat tärkeitä tulonlähteitä. Tietojenkäsittely- ja asiantuntijapalvelut sekä valmisoh-

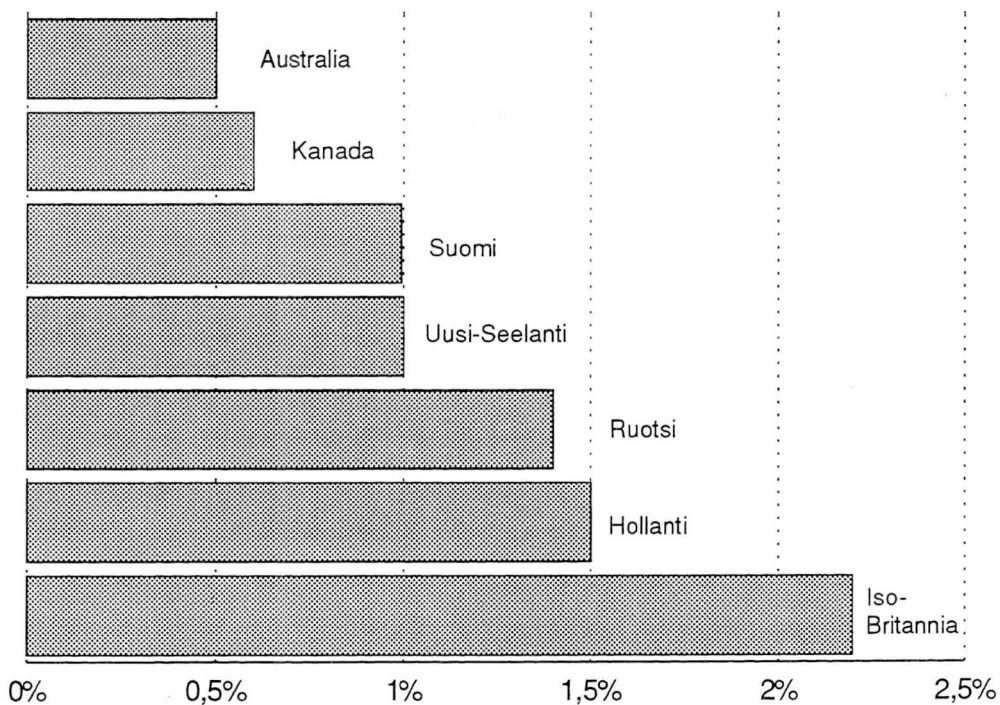
jelmien ja laitteiden myynti kattavat yleensä yritysten liikevaihdosta yli 80 prosenttia. Tärkein asiantuntija-palvelu oli puolestaan asiakaskohtainen ohjelmistojen kehityspalvelu.

Suomalaisten ATK-palveluyritysten ulkomaankauppa on ollut vähäistä ja kynnys lähteä mukaan kansainväliseen kilpailuun on korkea. ATK-palveluyritysten viennin arvo oli vuonna 1989 30 miljoonaa markkaa, josta palveluiden osuus oli noin viidennes. Tuonnin arvo oli noin 110 miljoonaa markkaa, josta palveluiden osuus oli vastaavasti noin neljä prosenttia. Näiden lukujen perusteella ATK-palveluyritysten ulkomaankauppa on vähäistä, pääosin kone- ja laitekauppaa sekä valmisohjelmia. Koko ATK-alan ulkomaankaupasta vastaavat Suomessa lähinnä suuret laitevalmistajat ja maahantuojat (Liike-elämän palvelut. Tilastokeskus 1990).

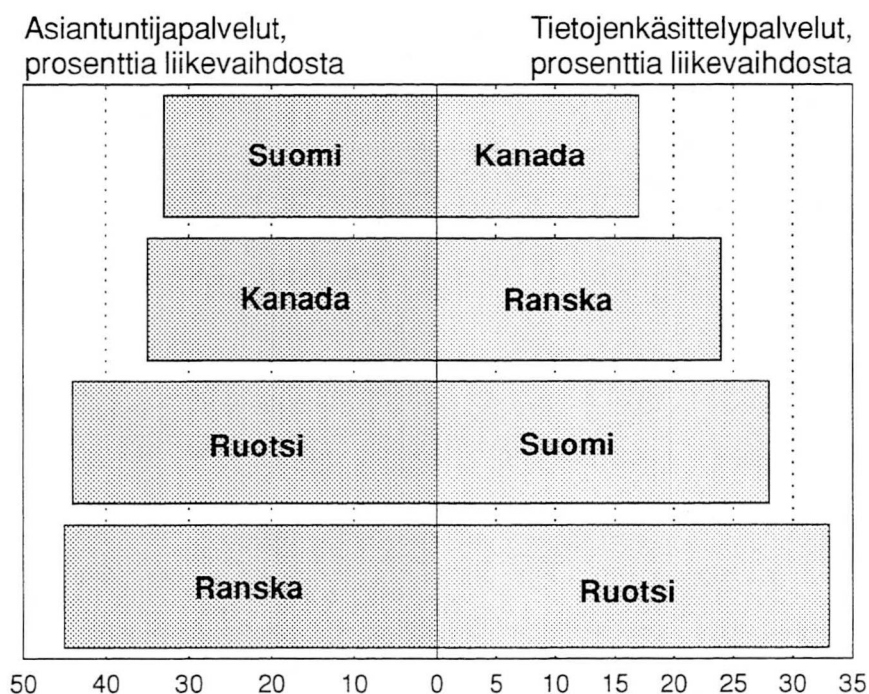
Australian tilastovirasto on tehnyt yhteenvedon ATK-palveluyrityksistä Australiassa, Hollannissa, Iso-Britanniassa, Kanadassa, Ranskassa, Ruotsissa, Suomessa ja Uudessa-Seelannissa. Poikkeavien luokitusten ja menetelmien vuoksi täysin vertailukelpoisen aineiston tuottaminen on vielä alkutekijöissään, mutta tuloksia voitaneen kuitenkin pitää suuntaa-antavina (kuviot 28 ja 29).

Suomessa noin prosentti kaikista toimivista yrityksistä (1 309) toimi ATK-palveluiden alalla. Kanadassa ja Australiassa osuus oli vain puoli prosenttia ja Iso-Britanniassa 2,2 prosenttia. ATK-palveluyritysten työvoiman osuus vertailuissa maissa jäi selvästi alle prosentin. Ruotsissa ATK-palveluyrityksiä oli selvästi enemmän kuin Suomessa (1,4 prosenttia kaikista yrityksistä). Toimialan liikevaihto ja henkilöstömäärä olivat myös yli kaksinkertaiset Suomeen verrattuna. Vain osa maista kykeni antamaan tuotantorakennetta koskevia tietoja. Tuotannon rakenne poikkesi melko paljon maittain. Asiantuntijapalveluiden merkitys oli erityisen suuri Ruotsissa ja Ranskassa. Tietojenkäsittelypalveluiden osuus tuotannosta oli merkittävinä maittaisessa vertailussa Ruotsissa ja Suomessa (Tietojenkäsittelypalvelun tilinpäätöstilasto 1991. Tilastokeskus 1992).

Kuvio 28. ATK-palveluyritysten määrä eräissä maissa prosentteina yrityksistä

Kuvio 29. Asiantuntija- ja tietojenkäsittelypalveluiden tuotanto eräissä maissa prosentteina liikevaihdosta 1991

4.4 Liiketoiminnan ja johdon konsultointi

Liiketoiminnan ja johdon konsultointi syntyi 1920-luvulla Yhdysvalloissa, mistä se levisi seuraavalla vuosikymmenellä Eurooppaan ja 1940-luvulla myös Suomeen. Liiketoimintaa ja johtoa tukevat palvelut voidaan jaotella yrityksen johtamiseen, liiketoiminnan kehittämiseen sekä organisaation toimivuuden parantamiseen tähtäävään toimintaan. Mukaan luetaan myös markkinatutkimus- ja mielipideselvityspalvelut, joita käsitellään tarkemmin luvussa 4.6.

Vuonna 1990 Suomessa oli yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan 1 237 päätoimialataan liiketoiminnan ja johdon konsultoinnin yritystä. Liikevaihtoa niille kertyi 1,8 miljardia markkaa henkilöstön määrän ollessa 3 373. Lähes kaikki yritykset toimivat vain yhdessä toimipisteessä, sillä toimipaikkoja oli vain 39 enemmän kuin yrityksiä. Yritykset ovat henkilöstön määrällä mitattuina varsin pieniä, sillä keskimääräinen yrityskoko oli 2,7 henkilöä. Liikevaihtoa henkilöstöä kohden kertyi reilut 530 000 markkaa ja yritystä kohden 1,5 miljoonaa markkaa.

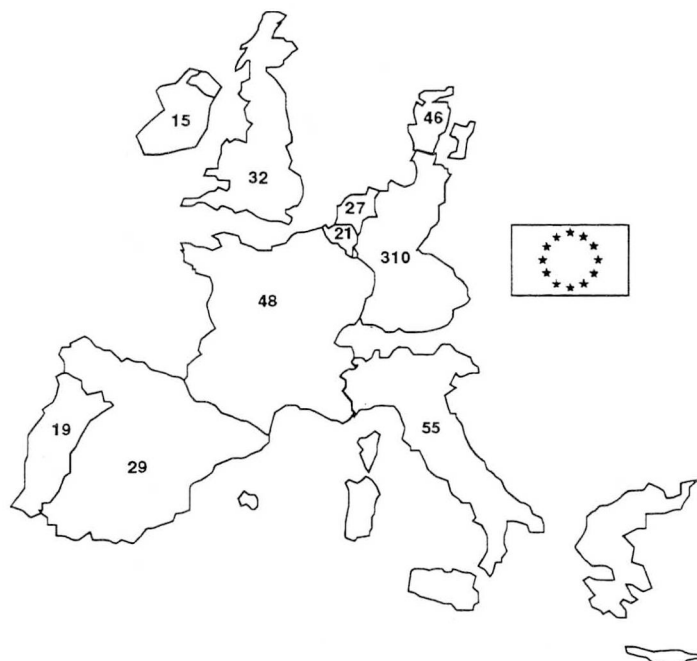
Tilastokeskuksen yritys-kyselyn mukaan viennin osuus liikevaihdosta oli keskimäärin 2 prosenttia vuonna 1989. Tärkeimmät kohdemaat olivat Ruotsi ja Iso-Britannia, joihin kumpaankin kohdistui noin kolmannes koko alan viennistä. Toimiala onkin pyrkinyt laajentumaan kansainvälisille markkinoille esim. perustamalla tytäryrityksiä. Muita kansainvälistymisen keinoja ovat mm. liittyminen vapaaehtoiseen kansainväliseen yhteistyöketjuun, oman yrityksen myynti ulkomaiselle yritykselle sekä fuusio. Yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan Suomessa toimi vuonna 1988 23 alan yritystä, joissa ulkomainen omistus oli vähintään 20 prosenttia.

Liiketoiminnan ja johdon konsultointi sisältää monia erilaisia palveluita, joista tärkeimpiä käsitellään seuraavassa.

4.4.1 Yleinen johdon konsultointi

Yleinen johdon konsultointi sisältää pääosin yrityksen johtamiseen liittyviä palveluja, kuten yritysanalyysi, strategian suunnittelu ja toimeenpano, johtamisjärjestelyjen ja hallitustyöskentelyn parantaminen, vuokrajohtajuus sekä kansainvälistymisen ja yrityskaupan neuvontapalvelu. Toimeksiannon motiivina voi olla pelkästään se, että yrityksessä halutaan tukea ulkopuolisen näkemyksestä. Suomessa yritys­kyselyyn vastanneista 37 prosenttia liiketoiminnan ja johdon konsultointiyrityksistä ilmoitti pääasialliseksi palvelukseksi yleisen johdon konsultoinnin vuonna 1989 (Liike-elämän palvelut. Tilastokeskus 1990).

Kansainvälinen järjestö FEACO (European Federation of Management Consultancy Associations) kattaa 17 eurooppalaista kansallista järjestöä, jotka edustavat maasta riippuen 20 - 90 prosenttia alan aktiviteetista. Järjestön jäsenistö koostuu johdon konsulttiyrityksistä. Vuonna 1990 sillä oli jäsenyhtiöitä EY-maissa seuraavasti:

Liikevaihtoa näille 602 jäsenyhtiölle kertyi noin 4,1 miljardia ecua ja henkilöstöä niihin kuului 24 300. Koska jäsenyritysten liikevaihdon arvioidaan edustavan 43 prosenttia EY:n kokonaismarkkinoista, niin alan kokonaismarkkinoiksi saadaan 9,6 miljardia ecua. Henkilöstön kokonaismääräksi on arvioitu 87 300 ja yritysten lukumääräksi 7 700.

Johdon konsultointi on ollut EY-maissa varsin kotimarkkinoille suuntautunutta. Viennin määrät vaihtelevat arviolta 5-20 prosenttia maasta riippuen. Kehitys on kuitenkin johtamassa kansainvälistymiseen, etenkin pitkälle kehittyneitä erityisosaamista vaativilla aloilla (esim. jotkin ATK-sovellukset). Myöskin Itä-Euroopan avautumisen arvellaan luovan alalle uusia mahdollisuuksia (Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat).

Uusien tieto- ja johtamisjärjestelmien kehittäminen ja käyttöönotto on muodostunut kansainvälisesti tärkeäksi toiminnaksi johdon konsultointiyritysten palveluissa (Sema Group Management Consultants- järjestö arvioi osuudeksi 35 prosenttia). Tähän liittyy huomattavan paljon tietotekniikan hyväksikäyttöä, joten toimialaraja ATK-palveluyritysten suhteen on usein varsin joustava. Myös strategioiden suunnittelu on lisäämässä painoarvoaan, samoin tuotannon laadun parantamiseen kohdistuvat toimet. Erityisesti Yhdysvalloissa huomiota saanut koulutusohjelma "inhimillisten voimavarojen optimaalinen käyttö" (human resources) on myös löytänyt tiensä eurooppalaisiin konsulttiyrityksiin.

Vaikka alalle tulee jatkuvasti uusia ja pieniä yrityksiä, ovat varsinkin keskisuuret yritykset pyrkineet lisäämään yhteistyötään pystyäkseen vastaamaan kilpailussa suurille yrityksille, joiden tarkoituksena on kehittyä useaa eri erikoisosaamisen aluetta hallitseviksi kansainvälisiksi yrityksiksi.

4.4.2 Viestinnän ja suhdetoiminnan konsultointi

Viestinnän ja suhdetoiminnan konsultointi sisältää mm. viestintästrategioiden laadinnan, viestintähankkeiden suunnittelun, organisoinnin ja valvonnan sekä viestinnän koulutuksen. Alan yrityksiä edustaa maassamme Viestintätoimistojen Liitto ry., johon kuului vuonna 1989 22 jäsenyritystä. Liiton jäsenyritysten saamien toimeksiantojen painopiste on 1980-luvun lopulla siirtynyt voimakkaasti tuotepohjaisesta palvelusta yritysten kokonaisviestintään.

Pr - yritykset voidaan jaotella kahteen kategoriaan: yhtäältä suuriin, usein monikansallisiin yrityksiin, jotka ottavat palvelukseensa kullekin erikoisalalle oman ammatitaitoisen konsultin ja toisaalta pieniin yrityksiin, jotka erikoistuvat tiettyyn sektoriin (esim. poliittisten kampanjoiden hoitoon).

CERP-järjestö (Confédération Européenne des Relations Publiques) arvioi vuonna 1988 hieman yli 300 alan yrityksen liikevaihdoksi EY-maissa noin 400 miljoonaa ecua. Luvut eivät kuitenkaan kata läheskään koko alaa, sillä suuri osa pr-palveluita tarvitsevista yrityksistä tuottaa ne itse. Tämä käy selvästi ilmi verrattaessa ko. yritysten työllisten ja kaikkien alalla toimineiden henkilöiden määriä keskenään. Varsinaiset pr-yritykset työllistivät vuonna 1989 Saksassa, Espanjassa, Hollannissa ja Iso-Britanniassa yhteensä 1 445 henkilöä, kun alalla kaikkiaan toimi samoissa maissa yhteensä noin 40 000 henkilöä.

4.5 Henkilöarviointi ja -valinta sekä työvoiman välitys ja vuokraus

Henkilöarviointi- ja valinta

Henkilöstön arviointi ja valinta tarkoittaa toimeksiantajan laskuun tapahtuvaa henkilöhakua. Toimeksianton on aina tultava työn tarjoajan puolelta, muutoin kyse olisi työnvälityksestä, joka on luvanvarainen elinkeino. Henkilöstöpalveluja käytetään etupäässä suurta ammatitaitoa vaativien sekä johtotason tehtävien täyttämiseksi. Palvelun sisältö voi kuitenkin poiketa eri maissa vaihdellen henkilöstöpolitiikan ja -suunnittelun konsultoinnista tilapäisen työvoiman hankintaan. Palvelun merkitys on kasvanut, sillä yritykset ovat toimintaansa rationalisoidessaan karsineet omaa henkilöstöhallintoaan. Henkilöstön valinnan ja arvioinnin ilmoitti vuonna 1989 pääasiallisesti palvelukseksi 21 prosenttia Tilastokeskuksen yrityskyselyyn vastanneista liiketoiminnan ja johdon konsultoinnin yrityksistä (Liike-elämän palvelut 1990. Tilastokeskus 1990).

FEACO (European Federation of Management Consultancy Associations)- järjestö arvioi, että vuonna 1988 Saksassa oli noin 270 ja Ranskassa noin 1 100 henkilökonsultointia harjoittavaa yritystä. Näille kertyi liikevaihtoa Saksassa 231 ja Ranskassa 100 miljoonaa ecua. Järjestö kuitenkin painottaa, etteivät luvut sisällä läheskään kaikkia alalla toimijoita. Saksassa liikevaihdoltaan alle miljoonaan ecuun jääviä henkilöstön arviointiin ja valintaan erikoistuneita yrityksiä oli vuonna 1990 60 prosenttia, kun Iso-Britanniassa vastaava luku oli 47 prosenttia. Vastaavasti yli 10 miljoonan ecun yrityksiä oli Saksassa 6 prosenttia ja Iso-Britanniassa 13 prosenttia alan yrityksistä. Tämä kuvastaa markkinoiden rakennetta, missä pienet ja joustavat yritykset muuntautuvat helposti kysynnän muutosten mukaan.

Työvoiman välitys

Suomessa varsinainen työvoiman välitys kuuluu työvoimatoimistojen toimialaan, mihin luokitellaan valtion ja kuntien järjestämä työvoiman välitys. Työministeriö on kuitenkin myöntänyt lupia työvoiman välittämiseen eräille toimialaliitoille, kuten Ekonomiliitolle ja Suomen lakimiesliitolle. Myös EY-maissa on rajoituksia työvoiman välityksessä. Esimerkiksi Saksassa ja Italiassa (kuten Suomessakin) työvoiman välitys hoidetaan valtion monopolin toimesta työvoiman värväyksen rajoituksessa vain joihinkin tarkoin määrättyihin ammatteihin. Ranskassa välitystoiminta on kielletty kokonaan ja vain pelkkä työntarjoajan lukuun suo-

ritettu henkilövalinta on sallittua. Iso-Britanniassa sen sijaan lait ovat tässä suhteessa sallivammat ja yksityinen toiminta alalla on vapaata.

Euroopan integraatiokehitys ei tule kovinkaan paljon muuttamaan työvoiman välityksen (tai -vuokrauksen) osalta vallitsevaa tilannetta, sillä EY:ssä ei olla pyritty harmonisoimaan alaa vaan päätöksenteko on tällä hetkellä jätetty kansalliselle tasolle. Edellytyksenä on kuitenkin, että kansalliset lait eivät syrji ulkopuolisia yrittäjiä, vaan heille suodaan samat toimintaedellytykset kuin oman maan yrittäjille.

Työvoiman vuokraus

Työvoiman vuokraus eroaa välityksestä siten, että työntekijät ovat työsuhteessa työvoimaa vuokraavaan yritykseen. Vuokraus koskee usein lyhytaikaisia työsuhteita, jolloin tilapäisesti työvoimaa tarvitsevan työnantajan ei tarvitse huolehtia työntekijän palkkaukseen liittyvistä kuluista. Tuntikustannukset ovat työnantajalle yleensä suuremmat kuin vakinaisen työvoiman tapauksessa, mutta toisaalta kustannuksia syntyy vain todellisen työtarpeen mukaan.

Rajoitukset työvoiman vuokrauspalveluissa vaihtelevat maittain. Suomessa ala tuli luvanvaraiseksi vuonna 1986. Luvan myöntää työministeriö joko yksityiselle henkilölle tai suomalaiselle rekisteröidylle yritykselle. EY-maista Kreikassa, Italiassa, ja Espanjassa alan yritysten toiminta on kokonaan kiellettyä. Tosin esimerkiksi Espanjassa alalla esiintyy laitonta toimintaa. Eräät maat rajaavat palvelut vain joillekin aloille. Esimerkiksi Hollannissa, Belgiassa ja Saksassa on väliaikaisten rakennustyöläisten vuokraus kiellettyä ja Ranskassa on rajoituksia terveydenhoitoalalla.

Vaikka toiminta on Espanjassa kiellettyä, niin maassa arvioidaan kuitenkin olleen vuonna 1988 noin 200 alan toimipaikkaa ja toimeksiantoja 150 000. Laillisia yrityksiä oli eniten Iso-Britanniassa (2 500), Saksassa (1 259) ja Ranskassa (929). Alan liikevaihto ylsi yli 4,5 miljardiin ecuun Iso-Britanniassa ja Ranskassa, kun Hollannissa jäätin 1,6 ja Saksassa 1,45 miljardiin ecuun.

4.6 Markkinatutkimus ja mielipideselvitykset sekä markkinointipalvelu

Markkinatutkimus ja mielipideselvitykset

Viidellä maailman kymmenestä suurimmasta markkinatutkimusyrietyksestä on pääkonttori jossakin Yhteisömaassa. Tästä huolimatta alaa voidaan luonnehtia hajanaiseksi, sillä esteitä markkinoille tuloon ei juuri ole. Perinteisiä markkinatutkimuspalveluiden ostajia ovat olleet kulutushyödykkeiden tuottajat. Kuitenkin myös palvelujen tuottajien merkitys alalle on kasvanut viime vuosina. Rakenne on samanlainen myös Suomessa, sillä teollisuus on käyttänyt koko 1980-luvun noin puolet ja kauppa sekä muut palvelualat kumpikin keskimäärin 14 prosenttia tuotetuista palveluista.

Tilastokeskuksen yrityskyselyyn (Liike-elämän palvelut 1990. Tilastokeskus 1990) vastanneista 16 prosenttia liiketoiminnan ja johdon konsultointia harjoittavista yrityksistä ilmoitti vuonna 1989 tärkeimmäksi palvelukseksi markkinatutkimukset ja mielipideselvitykset. Vuonna 1971 perustettuun Suomen Markkinatutkimuslaitosten Liittoon kuului vuonna 1989 13 markkinatutkimus- ja mielipideselvitysyritystä sekä -yhdistystä.

Yhteisömaissa arvioidaan olevan yli 1 500 markkinatutkimusyrietystä. Vakainaisia työllisiä alalla oli EY-maissa vuonna 1990 noin 26 500. Markkinoiden kokonaisliikevaihto EY-maissa (noin 2,23 miljardia ecua) edustaa noin 41 prosenttia koko maailman markkinatutkimuksen liikevaihdosta. Muissa EY:n ulkopuolisissa Länsi-Euroopan maissa alan yhteenlaskettu liikevaihto jäi 238 miljoonaan ecuun.

Seuraava taulukko perustuu ESOMAR-järjestön (European Society for Opinion and Marketing Research) esittämiin arvioihin. Prosentuaalisesti sen jäsenyritykset, yhteisön koko liikevaihto ja vakituinen henkilöstö jakautuivat EY-maittain vuonna 1990 seuraavasti:

Taulukko 1. Esomar-järjestön jäsenyritysten, alan liikevaihdon ja vakituisen henkilöstön jakautuminen EY:ssä 1990

	Jäsenyritykset %	Alan liikevaihto %	Vakit. henkilöstö %
Belgia	5,7	3,2	2,6
Tanska	3,2	1,2	1,5
Saksa	19,5	21,9	21,6
Kreikka	3,4	0,6	2,1
Espanja	6,3	6,1	7,5
Ranska	14,2	24,2	17,0
Irlanti	1,0	1,1	1,8
Italia	13,2	11,4	10,4
Luxemburg	0,4	0,04	0,05
Hollanti	8,1	5,5	8,3
Portugali	1,8	0,7	2,6
Iso-Britannia	23,1	24,1	25,3
EY 12	493	2 236 (milj. ECU)	26 505

Markkinointipalvelut

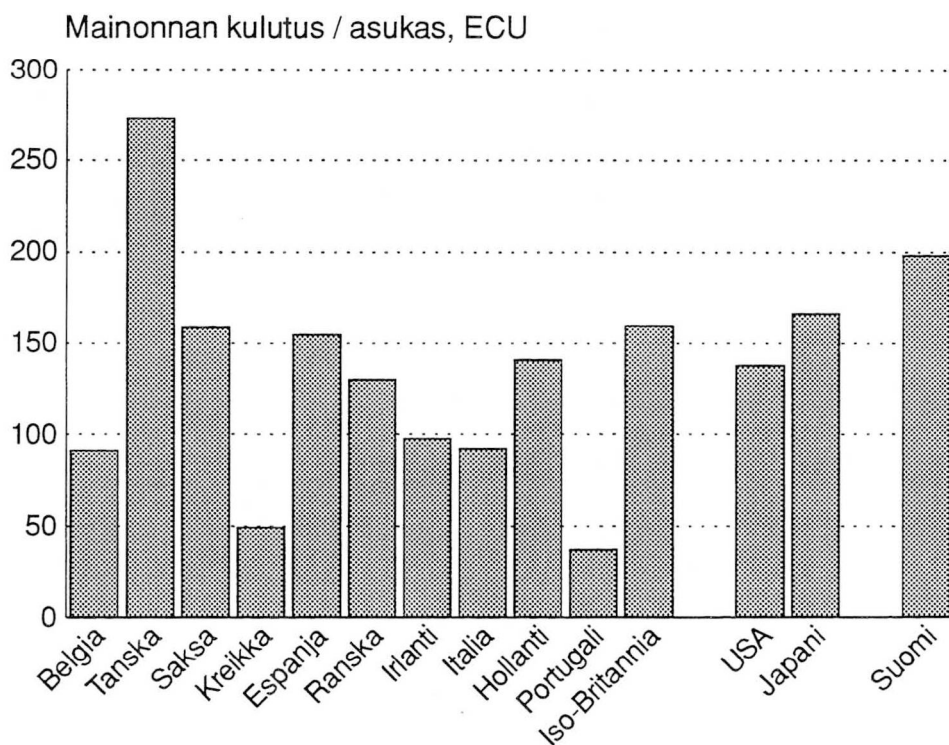
Markkinointipalveluihin kuuluu kolme alatoimialaa: mainostoimistot, mainosten välitys ja jakelu sekä muut markkinointipalvelut. Mainostoimistoja ovat sekä täyden että osapalvelun toimistot. Jakelu- ja välitysyrietykset ovat pääasiassa ulkomainontaan ja somistamiseen erikoistuneita ja muita markkinointipalveluja tuottavat mm. suora- ja telemarkkinointiyhtiöt.

Vuonna 1990 Suomessa oli yritysrekisterin mukaan 1 290 markkinointipalveluyritystä. Näistä 963 oli mainostoimistoja, 22 mainosten välitys- ja jakeluyritystä ja 305 muihin markkinointipalveluihin kuuluvaa yritystä (eli lähes 75 prosenttia markkinointipalveluyrityksistä on mainostoimistoja). Liikevaihto alalla oli runsaat 2,6 miljardia markkaa ja henkilöstöä oli noin 6 300.

Mainostoimistot jakautuvat EY-maissa selvästi kahteen ryhmään: suuriin monikansallisiin yrityksiin ja yritysryhmiin sekä pieniin ja keskisuuriin kotimarkkinoilla toimiviin yrityksiin. Suomalaisten yritysten vienti on ollut suhteellisen vähäistä, sillä Tilastokeskuksen vuoden 1989 yritys-kyselyyn vastanneiden liikevaihdosta noin kaksi prosenttia kertyi viennistä. Tuonnin osuus oli puolestaan 1,6 prosenttia. Vuonna 1988 Suomessa toimi 30 yritystä, joissa ulkomainen omistus oli vähintään 20 prosenttia.

Vuonna 1990 käytettiin EY-maissa noin 44 miljardia ecua, eli lähes 214 miljardia markkaa mainontaan. Luku on vajaa prosentti koko EY:n markkinahintaisesta BKT:sta. USA:ssa vastaava prosenttiosuus oli noin 1,4 prosenttia ja Japanissa 0,9 prosenttia. Suomessa käytettiin mainontaan samana vuonna 4 798 miljoonaa markkaa (noin 988 miljoonaa ecua), mikä vastaa 0,9 prosenttia markkinahintaisesta BKT:sta. Mainonnan kulutus asukasta kohden oli EY:n piirissä keskimäärin 133,1 ecua, kun Suomessa päästiin 198 ecuun eli 960 markkaan per asukas. Maittäisessa vertailussa (kuvio 30) kulutus oli yhteisömaista ylivoimaisesti suurin Tanskassa (273 ecua per asukas), Iso-Britanniassa ja Saksassa jäätiin vajaan 160 ecuun. Vähäisintä kulutus oli Portugalissa, 37 ecua ja Kreikassa, 49 ecua per asukas.

Sekä EY-maissa että Suomessa suurin osa mainosrahoista käytetään lehtimainontaan. Yhteisömaissa lehdistön osuus mainonnasta oli vuonna 1990 reilu 60 prosenttia ja Suomessa lähes 80 prosenttia. Television osuus mainonnasta vuonna 1990 oli vastaavasti EY-maissa 26,1 prosenttia ja Suomessa 13,7 prosenttia.

4.7 Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu

Suomessa oli vuonna 1990 yritysrekisterin mukaan 1 506 kirjanpito- ja tilintarkastusyriytystä, joiden liikevaihto oli 1,6 miljardia markkaa ja henkilöstön määrä 5 120. Keskimääräinen yrityskoko henkilöstöllä mitattuna oli 3,4 ja yritysکوhtainen liikevaihto 222 600 ecua eli noin miljoona markkaa. EY-maissa alan eri organisaatioihin arvioidaan kuuluvan yhteensä noin 270 000 henkilöä (Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat).

Suomessa ala poikkeaa kansainvälisestä käytännöstä siinä suhteessa, että kirjanpito ja tilintarkastus ovat erillisiä toimintoja. Sama henkilö tai yritys ei saa sekä tehdä tilinpäätöstä että tarkistaa sitä. Monissa muissa maissa sen sijaan sama yritys voi tarjota molemmat palvelut. Käytännössä tilintarkastusyrietykset tilintarkastuksen lisäksi konsultoivat asiakkaitaan, jotka pitävät itse kirjanpitonsa.

Myös palvelujen rakenne ja taso vaihtelevat maittain. Toiminnan luonne voi vaihdella juoksevan kirjanpidon hoidosta pitkälle vietyyn laskentatoimen konsultointiin ja veroneuvontaan. Alan palvelut ovatkin monipuolistumassa voimakkaasti ja monessa maassa kirjanpito- ja tilintarkastuspalveluiden konsultointiyksiköt ovat merkittävämpiä kuin varsinaiset konsultointiyrietykset.

Myös Suomessa palvelujen valikoima on laajentunut perinteisestä kirjanpito- ja tilintarkastuspalveluiden sekä kustannuslaskennan ja budjetoiminnan kysyntä on lisääntynyt. Lisäksi kansainvälistyminen on johtanut toiminnan laajentumiseen. Merkittävimmät tilintarkastustoimistot ovat solmineet yhteistyösopimuksia suurten kansainvälisten tilintarkastusketjujen kanssa, jotka tarkastavat suomalaisten tytäryhtiöiden tilit ulkomailta ja päinvastoin. Kotimarkkinoilla yritysten välinen yhteistoiminta ja yritysostot ovat lisääntyneet ja tilintarkastuspalvelut ovat myös pyrkineet ketjuuntumaan tarkoituksenaan tuottaa asiakkaiden vaatimia palveluja tehokkaammin (Liike-elämän palvelut 1990. Tilastokeskus 1990).

Eri maat ovat asettaneet rajoituksia toimialalle koskien joko palvelujen yhdistelmiä tai niiden astetta sekä ammattitaidollisia vaatimuksia. EY onkin pyrkinyt harmonisoimaan alaa. Mm. vuonna 1990 EY:n komissio kertoi perustettavasta suunnittelufoorumista, joka koostuu kansallisten kirjanpidon standardien asiantuntijoista ja yleiseurooppalaisista alan organisaatioista. Tammikuussa 1991 astui voimaan direktiivi alan ammattivaatimuksista, mikä osaltaan helpottaa kirjanpidon palvelujen liikkuvuutta EY:n sisällä. Lisäksi yritys-direktiivit, jotka käsittelevät myös kirjanpitoa, ovat lisänneet palvelujen kysyntää ja myös parantaneet julistettujen tietojen vertailtavuutta (Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat).

4.8 Lakiasiain palvelu

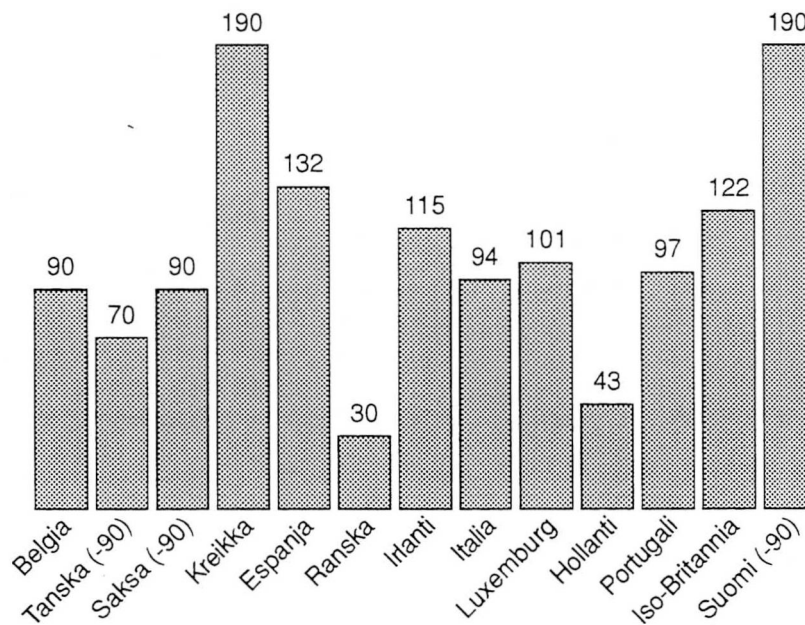
Lakiasiain palveluyrityksiin kuuluu asianajo- ja lakiasiantuimistojen lisäksi muuta lakiasiain palvelua harjoittavia yrityksiä, kuten patenttitoimistoja. Patenttitoimistot ovat erikoistuneet patenti-, tavaramerkki- ja mallisuoja-asioihin. Suomessa laki asianajajista vuodelta 1958 varaa käsitteet 'asianajaja' ja 'asianajotoimisto' Suomen Asianajoliiton käyttöön.

Yhteisömaissa kansalliset lait säätelevät palveluita. Joissain maissa esimerkiksi asianajoa tuomioistuimissa ei ole monopolisoitu varsinaisille lakimiehille. Toisaalta joissakin maissa lakineuvontaa voivat antaa myös muiden toimialojen edustajat (veroneuvojat, kirjanpitäjät jne.), kun osa maista rajaa lakineuvonnan pelkästään lainopillisen koulutuksen saaneille.

Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan vuonna 1990 lakiasiain palveluyrityksiä oli maassamme 444 kpl ja niille kertyi liikevaihtoa 838 miljoonaa markkaa. Henkilöstöä yrityksiin kuului 1 472. Suomen lakimiesliiton mukaan Suomessa oli vuonna 1990 9 500 ammatissa toimivaa lakimiestä, joista 11 prosenttia toimi asianajotehtävissä. Ala on varsin miesvaltainen, sillä miesten osuus oli 74 prosenttia.

Kuviossa 31 on esitetty rekisteröityjen lakimiesten määrä suhteutettuna asukaslukuun. Rekisteröityjä lakimiehiä 100 000 asukasta kohden on eniten Suomessa ja Kreikassa (190). Euroopan pienimmät luvut löytyivät Ranskasta (30) ja Hollannista (43).

Kuvio 31. Rekisteröidyt lakimiehet / 100 000 asukas 1989

Euroopan Yhteisön asianajaja- ja lakiyhdistysten neuvosto (CCBE, Council of the Bars and Law Societies of the European Community) arvioi vuoden 1990 lakiasiaain palvelujen liikevaihdon olleen EY-maissa yli 20 miljardia ecua ja alan palvelujen kysynnän arvioidaan kasvavan erityisesti yritysmaailmassa yhdentymiskehityksen myötä. Kansainväliset markkinat ovat kasvaneet voimakkaasti 1980-luvun lopulta lähtien. EY:n sisällä riittää missä tahansa yhteisömaassa suoritettu tutkinto oikeudeksi perustaa alan yritys, mikäli tällöin ei muulla tavalla rikota ko. maan lainsäädäntöä. Aluksi ulkomaalaiset saivat antaa neuvoja vain oman maansa (koulutusmaansa) lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä. Nykyään he voivat kuitenkin hankkia lisäkoulutusta toimimassaan maassa ja pätevädyttyään saavat luvan toimia täysvaltaisesti myös uudessa kotimaassaan. Euroopan liikekeskuksiin syntyykin suuria lakiasiaain palveluyrityksiä, jotka hallitsevat lähes kaikkien yhteisömaiden lait ja voivat ottaa ne huomioon neuvoja antaessaan (Panorama of EC industry 1991-1992).

4.9 Vartiointi ja turvallisuuspalvelu

Vartiointi- ja turvallisuuspalveluihin kuuluvat henkilö- ja tekninen vartiointi sekä turvallisuusjärjestelmä- ja erikoispalvelut. Henkilövartiointi on vartiointiliikkeiden suorittamaa paikallis- tai piirivartiointia. Tekninen vartiointi on puolestaan teknisin laittein ja järjestelmin tapahtuvaa kohteiden valvontaa. Tähän liittyen monet vartiointiliikkeet ovat kehittäneet omat hälytysjärjestelmänsä, joissa tieto siirtyy valvottavasta kohteesta vartiointiliikkeen omaan hälytyskeskukseen. Turvallisuusjärjestelmäpalveluita ovat järjestelmien suunnittelu ja konsultointi, laitteiden asennus, vuokraus ja huolto. Erikoispalveluita ovat puolestaan turvallisuuskuljetukset, turvatarkastukset sekä yksityisetsivätoiminta. Teknisesti pisimmälle vietyjä palveluja ovat ATK-suojauspalvelut, joilla pyritään suojaamaan tietojärjestelmien luvaton käyttö. Osa alan yrityksistä tarjoaa asiakkailleen myös kokonaispaketteja, joilla pyritään ratkaisemaan kaikki yrityksen turvallisuuskysymykset.

Suomessa oli yritysrekisterin mukaan vuonna 1990 105 vartiointi- ja turvallisuuspalveluyritystä. Ne työllistivät 3 611 henkilöä ja liikevaihtoa niille kertyi 476 miljoonaa markkaa. Suomessa vartiointi- ja turvallisuuspalveluyritysten tärkein asiakaskunta on teollisuus, sillä Tilastokeskuksen vuoden 1989 yritys­kyselyn mukaan sen osuus vartiointi- ja turvallisuuspalveluyritysten liikevaihdosta oli 67 prosenttia. Kaupan osuus oli 13 prosenttia ja rahoitus- ja vakuutusyritysten 7 prosenttia.

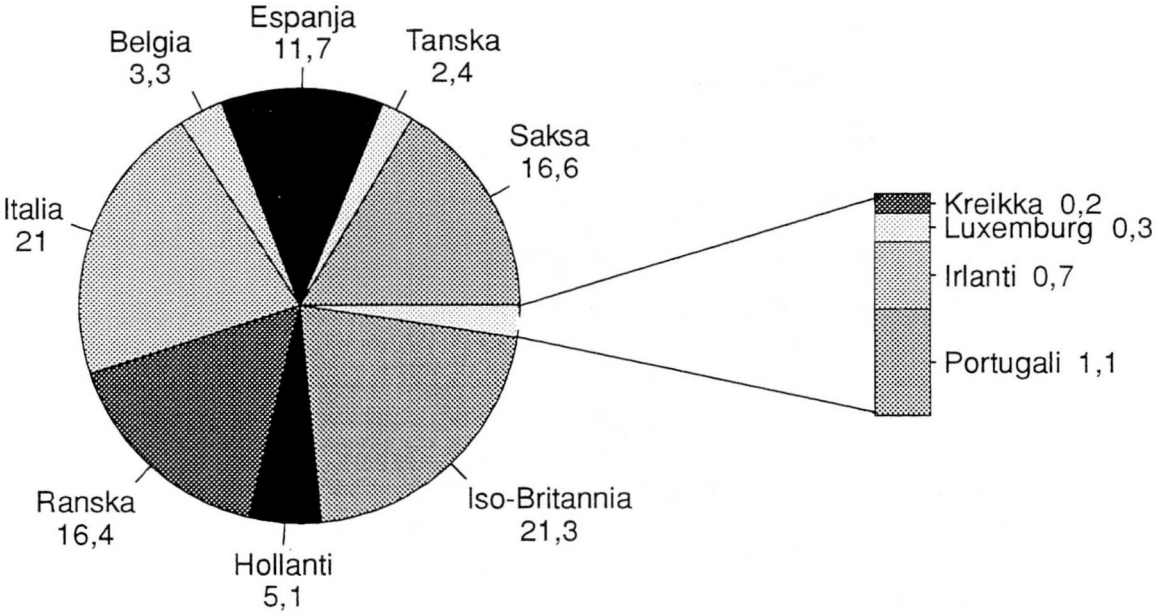
LISS-järjestö (Ligue Internationale des Sociétés de Surveillance) arvioi alan liikevaihdoksi vuonna 1989 koko EY:ssä noin 6 400 miljoonaa ecua, jolloin Suomen 476 miljoonaa markkaa (noin 98 miljoonaa ecua) edustaa puoltatoista prosenttia koko EY:n liikevaihdosta. Muiden maiden prosenttiosuudet EY:n liikevaihdosta on esitetty kuviossa 32.

Henkilövartiointi on liikevaihdolla mitattuna suurin yksittäinen palvelumuoto, joskin esim. Italiassa teknisen vartiointin ja Iso-Britanniassa arvokuljetuksien osuus vartiointi- ja turvallisuuspalveluiden liikevaihdosta on suurin.

Useat alan yrityksistä ovat laajentaneet toimintaansa jollekin toiselle toimialalle, esimerkiksi siivoukseen tai lähettipalveluihin. Toisaalta myös muiden alojen yritykset ovat laajentuneet turvapalveluiden alalle. Esimerkiksi tanskalaisen, alunperin siivousalan yrityksen, ISS:n (International Services Systems) liikevaihdosta jo 15 prosenttia saadaan turvapalveluiden myynnistä.

Erityisesti vähittäiskaupan alalla ulkopuolisilta toimittajilta ostettujen turvallisuusjärjestelmien kysyntä on kasvanut voimakkaasti. EY-maissa elektronisen valvonnan vuosikasvuksi arvioidaan jopa 20 prosenttia. Kasvumahdollisuuksia on vielä runsaasti alan palvelujen kysynnän lisääntyessä yhä uusilla toimialoilla. LISS-järjestö ennakoikin alan kasvuvauhdin olevan lähivuosina selkeästi koko talouden kasvua voimakampaa.

Kuvio 32. EY-maiden osuudet vartiointi- ja turvallisuuspalvelualan kokonaisliikevaihdosta Euroopan Yhteisössä 1989

Lähteet

Kansainväliset julkaisut

- Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992
- OECD. National accounts. Detailed Tables Volume II. Paris 1992
- OECD. National Accounts. Main Aggregates Volume I. Paris 1992
- OECD. OECD Economic Outlook, 50. December 1991
- OECD. Main Economic Indicators. July 1992 & December 1990
- Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat 1991
- Panorama of EC industry. Statistical supplement 1992. Eurostat 1992
- Retailing in the European Single Market. Eurostat 1993
- Retail Trade International 1989. Volume I. Euromonitor Publications Ltd. 1989 ed.
- Some Statistics on Services. Volume I & II. Eurostat 1988
- Year Book of Labour Statistics. ILO 1991

Kotimaiset julkaisut

- Mainonnan investoinnit. Gallup-Media 1992
- Postimyyntin rakenne ja kehitys maassamme. LTT 1990

Tilastokeskus

- Liike-elämän palvelut 1990. Tilastokeskus 1990
- Suomen tilastollinen vuosikirja 1992. Tilastokeskus 1992
- Suomen yritykset 1988. Tilastokeskus 1990
- Suomen yritykset 1990. Tilastokeskus 1992
- Tietojenkäsittelypalvelun tilinpäätöstilasto 1991. Tilastokeskus 1992
- Työvoimatilasto 1990. Tilastokeskus 1991

Liitetaulut

Taulu 1a. Yrittäjätöimintä pääsektoreittain 1988: Työlliset, 1 000 h (K = kaikki P = palkansaajat)

	Alkutuotanto		Teollisuus		Rakentaminen		Jakelu		Muut palvelut		Yrittäjätöimintä		Muu kuin yrittäjätöimintä		YHTEENSÄ	
	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)
USA	3 086	1 648	21 012	20 577	6 377	4 940	25 332	23 121	37 399	32 965	93 206	83 251	16 003	16 003	109 209	99 254
Japani	6 223	1 046	15 289	13 664	5 729	4 711	11 510	9 390	18 994	15 420	57 745	44 231	5 374	5 374	63 119	49 605
Belgia	98	13	766	720	226	178	718	430	1 020	830	2 828	2 171	828	828	3 656	2 999
Tanska	155	46	541	519	186	156	340	279	590	502	1 812	1 502	793	793	2 605	2 295
Saksa	1 078	230	9 052	8 721	1 810	1 628	4 392	3 451	5 505	4 806	21 837	18 836	5 424	5 424	27 261	24 260
Espanja	1 591	504	2 784	2 459	1 025	769	2 710	1 417	1 943	1 432	10 053	6 581	2 152	2 152	12 205	8 733
Ranska	1 440	282	4 692	4 449	1 563	1 240	3 826	2 948	4 619	3 974	16 140	12 893	5 505	5 505	21 645	18 398
Italia	2 396	734	5 259	4 462	1 610	1 092	4 962	2 051	4 670	3 160	18 897	11 499	4 198	4 198	23 095	15 697
Luxemburg	6	1	39	38	17	16	38	31	50	46	150	132	25	25	175	157
Portugali	842	119	888	854	349	328	568	404	362	328	3 009	2 033	638	638	3 647	2 671
Iso-Britannia	581	313	5 953	5 693	1 645	1 044	5 070	4 225	6 924	5 912	20 173	17 187	5 403	5 403	25 576	22 590
Norja	137	36	373	361	176	147	362	327	526	470	1 573	1 340	544	544	2 117	1 884
Itävalta	28	28	841	841	212	212	506	506	564	564	2 150	2 150	641	641	2 791	2 791
Suomi	239	59	519	505	192	172	346	315	422	380	1 718	1 431	589	589	2 307	2 020
Ruotsi	178	65	1 031	1 008	281	240	620	549	884	799	2 994	2 661	1 444	1 444	4 438	4 105
Hollanti	266	77	977	935	359	315	880	678	1 548	1 412	4 030	3 417	790	790	4 820	4 207

Japani: hotelli- ja ravitsemistöimintä sisältyy muihin palveluihin
 Belgia ja Italia: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät jakeluun
 Portugali: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät teollisuuteen
 Iso-Britannia: muu kuin yrittäjätöimintä sisältää ainoastaan julkisen sektorin
 Hollanti: tuhatta miestävuotta

Taulu 1b. Yrittäjätoiminta pääsektoreittain 1989: Työlliset, 1 000 h (K = kaikki P = palkansaajat)

	Alkutuotanto		Teollisuus		Rakentaminen		Jakelu		Muut palvelut		Yrittäjätoiminta		Muu kuin yrittäjätoiminta		YHTEENSÄ	
	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)	(K)	(P)
USA	3 042	1 608	21 038	12 579	6 442	5 009	26 209	23 938	38 671	34 208	95 402	77 342	16 324	16 324	111 726	93 666
Japani	6 134	1 023	15 588	13 951	5 906	4 864	11 603	9 559	19 757	16 170	58 988	45 567	5 368	5 368	64 356	50 935
Belgia	97	13	778	732	240	190	732	444	1 040	844	2 887	2 223	825	825	3 712	3 048
Tanska	148	46	536	515	175	146	331	273	588	501	1 778	1 481	809	809	2 587	2 290
Saksa	1 013	229	9 162	8 821	1 833	1 648	4 476	3 527	5 664	4 943	22 148	19 168	5 483	5 483	27 631	24 651
Espanja	1 499	463	2 882	2 546	1 139	885					10 363	6 947	2 275	2 275	12 638	9 222
Ranska	1 388	280	4 694	4 456	1 585	1 263	3 891	3 011	4 796	4 139	16 354	13 148	5 525	5 525	21 879	18 673
Italia	2 276	746	5 284	4 479	1 598	1 080	4 944	2 063	4 814	3 201	18 916	11 569	4 223	4 223	23 139	15 792
Luxemburg	6	1	39	38	18	17	39	32	55	50	156	138	26	26	182	164
Portugali	796	115	901	866	358	337	609	431	374	336	3 038	2 085	650	650	3 688	2 735
Iso-Britannia	567	300	5 974	5 690	1 793	1 062	5 231	4 392	7 498	6 380	21 063	17 824	5 236	5 236	26 299	23 060
Norja	134	36	351	339	158	132	353	318	518	463	1 514	1 287	554	554	2 068	1 841
Itävalta	28	28	845		215			523	577			2 188		652		2 840
Suomi	219	53	510	497	203	179	354	322	435	392	1 721	1 443	596	596	2 317	2 039
Ruotsi	170	62	1 026	1 003	291	247	643	568	909	819	3 039	2 699	1 472	1 472	4 511	4 171
Hollanti	267	81	993	951	361	317	912	707	1 582	1 445	4 115	3 501	786	786	4 901	4 287

Japani: hotelli- ja ravitsemistoiminta sisältyy muihin palveluihin
 Belgia ja Italia: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät jakeluun
 Portugali: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät teollisuuteen
 Iso-Britannia: muu kuin yrittäjätoiminta sisältää ainoastaan julkisen sektorin
 Hollanti: tuhatta miestävuotta

Taulu 2a. Yrittäjätoiminta pääsektoreittain 1988: Työlliset, prosenttia (K = kaikki P = palkansaajat)

	Henkilöstön lkm. (1 000)		Aikutuotanto		Teollisuus		Rakentaminen		Jakelu		Muut palvelut		Yrittäjätoiminta		Muu kuin yrittäjätoiminta	
	(K) kaikki	(P) palkatut	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %
USA	109 209	99 254	2,8	1,7	19,2	20,7	5,8	5,0	23,2	23,3	34,2	33,2	85,3	83,9	14,7	16,1
Japani	63 119	49 605	9,9	2,1	24,2	27,5	9,1	9,5	18,2	18,9	30,1	31,1	91,5	89,2	8,5	10,8
Belgia	3 656	2 999	2,7	0,4	21,0	24,0	6,2	5,9	19,6	14,3	27,9	27,7	77,4	72,4	22,6	27,6
Tanska	2 605	2 295	6,0	2,0	20,8	22,6	7,1	6,8	13,1	12,2	22,6	21,9	69,6	65,4	30,4	34,6
Saksa	27 261	24 260	4,0	0,9	33,2	35,9	6,6	6,7	16,1	14,2	20,2	19,8	80,1	77,6	19,9	22,4
Espanja	12 205	8 733	13,0	5,8	22,8	28,2	8,4	8,8	22,2	16,2	15,9	16,4	82,4	75,4	17,6	24,6
Ranska	21 645	18 398	6,7	1,5	21,7	24,2	7,2	6,7	17,7	16,0	21,3	21,6	74,6	70,1	25,4	29,9
Italia	23 095	15 697	10,4	4,7	22,8	28,4	7,0	7,0	21,5	13,1	20,2	20,1	81,8	73,3	18,2	26,7
Luxemburg	175	157	3,4	0,9	22,3	24,2	9,5	9,9	21,6	19,5	28,8	29,6	85,6	84,1	14,4	15,9
Portugali	3 647	2 671	23,1	4,5	24,3	32,0	9,6	12,3	15,6	15,1	9,9	12,3	82,5	76,1	17,5	23,9
Iso-Britannia	25 576	22 590	2,3	1,4	23,3	25,2	6,4	4,6	19,8	18,7	27,1	26,2	78,9	76,1	21,1	23,9
Norja	2 117	1 884	6,5	1,9	17,6	19,1	8,3	7,8	17,1	17,4	24,8	24,9	74,3	71,1	25,7	28,9
Itävalta	2 791	2 791	1,0	1,0	30,1	30,1	7,6	7,6	18,1	18,1	20,2	20,2	77,0	77,0	23,0	23,0
Suomi	2 307	2 020	10,4	2,9	22,5	25,0	8,3	8,5	15,0	15,6	18,3	18,8	74,5	70,8	25,5	29,2
Ruotsi	4 438	4 105	4,0	1,6	23,2	24,6	6,3	5,8	14,0	13,4	19,9	19,5	67,5	64,8	32,5	35,2
Hollanti	4 820	4 207	5,5	1,8	20,3	22,2	7,4	7,5	18,3	16,1	32,1	33,6	83,6	81,2	16,4	18,8

Japani: hotelli- ja ravitsemistoiminta sisältyy muihin palveluihin
 Belgia ja Italia: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät jakelusektoriin
 Portugali: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät teollisuuteen
 Iso-Britannia: muu kuin yrittäjätoiminta sisältää ainoastaan julkisen sektorin
 Hollanti: tuhatta miesvuotta

Taulu 2b. Yrittäjätoiminta pääsektoreittäin 1989: Työlliset, prosenttia (K = kaikki P = palkansaajat)

	Henkilöstön lkm. (1 000)		Alkutuotanto		Teollisuus		Rakentaminen		Jakelu		Muut palvelut		Yrittäjätoiminta		Muu kuin yrittäjätoiminta		
	(K) kaikki	(P) palkatut	Palkatut/ kaikki	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %	(K) %	(P) %
USA	111 726	93 666	83,8	2,7	1,7	18,8	13,4	5,8	5,3	23,5	25,6	34,6	36,5	85,4	82,6	14,6	17,4
Japani	64 356	50 935	79,1	9,5	2,0	24,2	27,4	9,2	9,5	18,0	18,8	30,7	31,7	91,7	89,5	8,3	10,5
Belgia	3 712	3 048	82,1	2,6	0,4	21,0	24,0	6,5	6,2	19,7	14,6	28,0	27,7	77,8	72,9	22,2	27,1
Tanska	2 587	2 290	88,5	5,7	2,0	20,7	22,5	6,8	6,4	12,8	11,9	22,7	21,9	68,7	64,7	31,3	35,3
Saksa	27 631	24 651	89,2	3,7	0,9	33,2	35,8	6,6	6,7	16,2	14,3	20,5	20,1	80,2	77,8	19,8	22,2
Espanja	12 638	9 222	73,0	11,9	5,0	22,8	27,6	9,0	9,6	0,0	0,0	0,0	0,0	82,0	75,3	18,0	24,7
Ranska	21 879	18 673	85,3	6,3	1,5	21,5	23,9	7,2	6,8	17,8	16,1	21,9	22,2	74,7	70,4	25,3	29,6
Italia	23 139	15 792	68,2	9,8	4,7	22,8	28,4	6,9	6,8	21,4	13,1	20,8	20,3	81,7	73,3	18,3	26,7
Luxemburg	182	164	90,1	3,3	0,9	21,3	23,2	9,7	10,4	21,4	19,5	30,0	30,5	85,7	84,4	14,3	15,6
Portugali	3 688	2 735	74,2	21,6	4,2	24,4	31,7	9,7	12,3	16,5	15,8	10,1	12,3	82,4	76,2	17,6	23,8
Iso-Britannia	26 299	23 060	87,7	2,2	1,3	22,7	24,7	6,8	4,6	19,9	19,0	28,5	27,7	80,1	77,3	19,9	22,7
Norja	2 068	1 841	89,0	6,5	2,0	17,0	18,4	7,6	7,2	17,1	17,3	25,0	25,1	73,2	69,9	26,8	30,1
Itävalta	2 317	2 039	88,0	9,5	2,6	22,0	24,4	8,8	8,8	15,3	15,8	18,8	19,2	74,3	70,8	25,7	29,2
Suomi	4 511	4 171	92,5	3,8	1,5	22,7	24,0	6,5	5,9	14,3	13,6	20,2	19,6	67,4	64,7	32,6	35,3
Hollanti	4 901	4 287	87,5	5,4	1,9	20,3	22,2	7,4	7,4	18,6	16,5	32,3	33,7	84,0	81,7	16,0	18,3

Japani: hotelli- ja ravitsemistoiminta sisältyy muihin palveluihin
 Belgia ja Italia: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät jakelusektoriin
 Portugali: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät teollisuuteen
 Iso-Britannia: muu kuin yrittäjätoiminta sisältää ainoastaan julkisen sektorin
 Hollanti: tuhatta miestä vuodessa

Taulu 4. Yritykset pääsektoreittain 1988: Palkattu henkilöstö

	Palkattu henkilöstö yht.	Teollisuus %	Rakent. %	Jakelu %	Muut palv. %			
Belgia	2 223 823	34,6	165 045	7,4	471 749	817 654	21,2	36,8
Tanska	1 640 331	31,5	157 245	9,6	437 473	528 162	26,7	32,2
Saksa	18 699 561	46,0	1 654 440	8,8	4 116 857	4 324 631	22,0	23,1
Espanja	6 896 416	35,1	704 752	10,2	1 442 721	2 327 036	20,9	33,7
Ranska	12 556 608	35,5	1 277 691	10,2	3 013 432	3 806 645	24,0	30,3
Italia	11 683 505	40,4	1 091 454	9,3	3 808 258	2 064 177	32,6	17,7
Luxemburg (-87)	133 056	29,4	15 431	11,6	32 729	45 782	24,6	34,4
Hollanti	2 622 818	34,1	274 232	10,5	928 891	526 606	35,4	20,1
Portugali (osin puutteell.)	1 714 234	31,5	213 401	12,4	596 935	363 364	34,8	21,2
Iso-Britannia*	20 425 250	30,2	1 641 834	8,0	5 424 254	7 184 832	26,6	35,2
Islanti	70 751	32,1	8 221	11,6	22 010	17 839	31,1	25,2
Norja (-89)	765 195	40,6	111 923	14,6	235 588	106 888	30,8	14,0
Itävalta	2 135 139	40,5	223 190	10,5	572 430	473 911	26,8	22,2
Suomi*	1 330 866	39,8	133 680	10,0	318 801	348 270	24,0	26,2
Ruotsi	1 908 185	46,2	199 866	10,5	451 188	376 149	23,6	19,7

*koko henkilöstö

Italia: pl. kotitalouspalvelut

Norja: pl. kuljetus varastointi ja tietoliikenne

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Taulu 5. Yritykset pääsektoreittain 1988: Keskimääräinen yrityskoko palkatun henkilöstön määrän mukaan

	Yritykset keskimäärin	Teollisuus	Rakent.	Jakelu	Muut palv.
Belgia	4,2	15,7	3,0	1,8	5,2
Tanska*	13,0	28,5	9,8	10,1	10,8
Saksa	8,8	28,5	9,0	4,7	5,6
Espanja	3,4	6,2	2,0	2,1	4,0
Ranska	6,2	21,3	4,6	4,2	4,8
Italia*	6,9	21,4	9,9	4,5	4,0
Luxemburg (-87)	9,1	40,0	14,3	3,9	10,7
Hollanti	9,0	33,9	15,3	5,4	7,2
Portugali (osin puutteell.)	2,7	5,3	2,5	1,6	4,3
Iso-Britannia	7,8	21,6	2,7	7,5	7,1
Islanti	3,8	10,7	2,2	5,2	2,1
Norja (-89)*	7,9	25,2	7,7	4,1	8,2
Itävalta	11,7	23,0	17,2	6,0	13,5
Suomi	11,6	22,4	11,3	6,3	12,4
Ruotsi	13,1	31,9	17,5	7,3	8,3

* pl. ns. yhden miehen yritykset
 Iso-Britannia ja Suomi: koko henkilöstö
 Italia: pl. kotitalouspalvelut
 Norja: pl. kuljetus, varastointi ja tietoliikenne

Taulu 6. Yrittäjätöimintä pääsektoreittain 1989: Arvonlisäys (käyvin hinnoin, 1 000 000 USD)

	Alkutuotanto %	Teollisuus %	Rakentaminen %	Jakelu %	Muut palvelut %	Yrittäjätöimintä yht.					
USA (-87)*	96 850	2,2	1 179 192	27,2	239 676	5,5	833 559	19,2	1 986 775	45,8	4 336 053
Japani	73 441	2,7	919 020	33,4	275 333	10,0	365 157	13,3	1 115 309	40,6	2 748 260
Itävalta	3 952	3,8	36 773	35,6	8 567	8,3	20 514	19,9	33 510	32,4	103 316
Suomi	6 386	7,5	26 564	31,0	9 829	11,5	11 830	13,8	31 094	36,3	85 703
Ruotsi	5 416	4,0	45 885	33,8	12 779	9,4	20 004	14,7	51 628	38,0	135 713
Norja	2 545	3,6	27 230	38,7	4 715	6,7	10 137	14,4	25 758	36,6	70 384
Islanti	509	14,2	954	26,5	346	9,6	466	13,0	1 321	36,7	3 596
Tanska	4 363	6,0	19 485	26,9	5 786	8,0	12 419	17,2	30 267	41,9	72 319
Saksa	20 197	2,0	403 899	40,9	60 819	6,2	114 814	11,6	387 495	39,3	987 223
Belgia	3 309	2,6	38 041	30,1	8 108	6,4	25 789	20,4	50 490	40,0	126 334
Hollanti	10 009	5,4	55 747	29,9	13 220	7,1	29 453	15,8	78 303	41,9	186 733
Luxemburg	150	2,4	2 109	33,3	456	7,2	1 152	18,2	2 459	38,9	6 326
Iso-Britannia (-87)*	11 101	2,0	193 981	34,1	41 792	7,3	88 723	15,6	233 659	41,0	569 256
Irlanti	3 320	12,5	9 754	36,7	1 462	5,5	3 806	14,3	8 215	30,9	26 557
Ranska	33 232	4,3	229 725	29,7	48 351	6,2	147 557	19,1	315 404	40,7	774 269
Espanja (-88)*	19 244	6,1	99 281	31,2	27 294	8,6	73 715	23,2	98 299	30,9	317 833
Portugali	2 801	7,3	14 389	37,4	2 875	7,5	8 877	23,1	9 508	24,7	38 451
Italia	30 251	4,1	244 257	33,0	49 479	6,7	162 897	22,0	254 391	34,3	741 275

*luvut deflaatio vuoden -89 rahanarvoon

Japani: hotelli- ja ravitsemistöimintä sisältyy muihin palveluihin

Belgia, Italia ja Iso-Britannia: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät jakelusektoriin

Portugali: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät teollisuuteen

OECD. National Accounts. Detailed Tables Volume II. Paris 1992

OECD. National Accounts. Main Aggregates Volume I. Paris 1992

OECD. OECD Economic Outlook, 50. December 1991

Taulu 7. Yrittäjätoiminta pääsektoreittain 1989: Arvonlisäys per työlliset (käyvin hinnoin, USD)

	Alkutuotanto	Teollisuus	Rakentaminen	Jakelu	Muut palvelut	YRITTÄJÄTOIMINTA
USA (-87)*	31 880	57 265	38 864	33 867	54 371	47 675
Japani	11 973	58 957	46 619	31 471	56 451	46 590
Suomi	29 161	52 086	48 418	33 418	71 480	49 798
Ruotsi	31 860	44 722	43 915	31 111	56 796	44 657
Norja	18 990	77 555	29 839	28 716	49 726	46 486
Tanska	29 476	36 353	33 063	37 519	51 474	40 675
Saksa	19 938	44 084	33 180	25 651	68 414	44 574
Belgia	34 114	48 896	33 785	35 231	48 549	43 760
Luxemburg	24 938	54 357	25 909	29 535	45 122	40 575
Iso-Britannia (-87)*	18 783	32 912	26 807	18 033	36 361	29 358
Ranska	23 942	48 941	30 505	37 923	65 764	47 345
Espanja (-88)*	12 095	35 661	26 629	27 201	50 591	31 616
Portugali	3 519	15 970	8 031	14 577	25 423	12 657
Italia	13 291	46 226	30 963	32 948	52 844	39 188

*Iluvut deflaoitu vuoden -89 rahanarvoon

Japani: hotelli- ja ravitsemistoiminta sisältyy muihin palveluihin

Belgia, Italia ja Iso-Britannia: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät jakelusektoriin

Portugali: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät teollisuuteen

OECD. National Accounts. Detailed Tables Volume II. Paris 1992

OECD. National Accounts. Main Aggregates Volume I. Paris 1992

OECD. OECD Economic Outlook, 50. December 1991

Taulu 8. Yrittäjätoiminta pääsektoreittain 1989: Kiinteän pääoman bruttomuodostus (käyvin hinnoin, 1 000 000 USD)

	Alkutuotanto	%	Teollisuus	%	Rakentaminen	%	Jakelu	%	Muut palvelut	%	Yrittäjätoiminta yhteensä	%
USA	14 702	2,0	146 364	20,2	8 061	1,1	91 850	12,7	462 820	63,9	723 797	100,0
Suomi	1 659	5,9	6 345	22,4	679	2,4	2 664	9,4	16 974	59,9	28 322	100,0
Ruotsi	1 401	3,9	9 974	27,9	1 079	3,0	3 494	9,8	19 750	55,3	35 698	100,0
Norja	910	4,3	9 187	43,3	264	1,2	602	2,8	10 252	48,3	21 215	100,0
Belgia	528	1,9	8 816	32,2	733	2,7	3 861	14,1	13 433	49,1	27 370	100,0
Tanska	876	5,3	4 142	25,1	509	3,1	15 553	7,2	10 957	66,5	16 484	100,0
Saksa	6 021	2,8	60 894	28,3	3 415	1,6	187	14,0	129 106	60,1	214 989	100,0
Luxemburg	48	3,6	291	21,7	29	2,1	3 300	7,6	786	58,6	1 341	100,0
Hollanti	2 975	6,9	12 711	29,4	1 127	2,6	15 547	10,4	23 187	53,5	43 300	100,0
Iso-Britannia	2 430	1,6	35 990	24,0	1 848	1,2	17 712	10,4	93 995	62,7	149 810	100,0
Ranska	6 104	3,6	42 106	24,6	5 003	2,9	100 089	58,5	100 089	58,5	171 014	100,0

Belgia: kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut sisältyvät jakelusektoriin
Tanska: jakelu + muut palvelut

OECD. National Accounts. Detailed Tables Volume II. Paris 1992
OECD. National Accounts. Main Aggregates Volume I. Paris 1992

Taulu 9. Palvelusektori päätoimialoittain 1988: Yritykset, palkattu henkilöstö ja liikevaihto (1 000 000 ECU)

<i>Palvelusektori yhteensä</i>			
	<i>Yritykset</i>	<i>Henkilöstö</i>	<i>Liikevaihto</i>
Belgia	420 863	1 289 403	168 483
Tanska*	92 039	965 635	
Saksa	1 639 381	8 441 488	957 200
Espanja	1 279 607	3 769 757	
Ranska	1 523 486	6 820 077	807 044
Italia *	1 368 128	5 872 435	691 326
Luxemburg (-87)	12 627	78 511	7 436
Hollanti	246 986	1 455 497	209 408
Iso-Britannia	1 740 947	12 609 086	1 362 189
Islanti	12 674	39 849	
Norja (-89)*	70 183	342 476	73 555
Itävalta	131 196	1 046 341	114 739
Suomi	78 736	667 071	80 462
Ruotsi	107 035	827 337	149 805

*pl. ns. yhden miehen yritykset

Italia: pl. rahoitus ja vakuutuslaitokset sekä kotitalouspalvelut

Hollanti: pl. rahoitus- ja vakuutuslaitokset sekä vuokrauspalvelut

Iso-Britannia: kaikki toimialan piiriin kuuluvat henkilöt

Norja: pl. kuljetus, varastointi ja tietoliikenne; liikevaihto = tuotannon bruttoarvo

Itävalta: liikevaihto = tuotannon bruttoarvo

Suomi: pl. rahoitus- ja vakuutuslaitosten liikevaihto; koko henkilöstö

Ruotsi: pl. vakuutuslaitokset

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Taulu 9a. Palvelusektori päätoimialoittain 1988: Jakelusektorin yritykset, palkattu henkilöstö ja liikevaihto (1 000 000 ECU)

	<i>Jakelu</i>		
	Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto
Belgia	262 213	471 749	131 492
Tanska*	43 187	437 473	
Saksa	866 983	4 116 857	723 766
Espanja	691 692	1 442 721	
Ranska	725 706	3 013 432	513 197
Italia*	854 397	3 808 258	572 885
Luxemburg (-87)	8 331	32 729	6 127
Hollanti	173 438	928 891	183 152
Iso-Britannia	727 305	5 424 254	734 381
Islanti	4 253	22 010	
Norja (-89)*	57 152	235 588	69 670
Itävalta	96 130	572 430	82 314
Suomi	50 549	318 801	64 155
Ruotsi	61 914	451 188	109 206

*pl. ns. yhden miehen yritykset

Iso-Britannia ja Suomi: kaikki toimialan piiriin kuuluvat henkilöt
Norja ja Itävalta: liikevaihto = tuotannon bruttoarvo

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Taulu 9b. Palvelusektori päätoimialoittain 1988: Kuljetus, varastointi ja tietoliikenteen toimialoille kuuluvat yritykset, palkattu henkilöstö ja liikevaihto (1 000 000 ECU)

	<i>Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne</i>		
	Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto
Belgia	16 820	190 283	17 341
Tanska*	8 344	116 564	
Saksa	83 507	640 138	54 982
Espanja	148 151	370 920	
Ranska	74 705	1 223 787	77 835
Italia*	84 579	1 058 821	55 280
Luxemburg (-87)	591	11 277	792
Hollanti	20 127	245 600	14 833
Iso-Britannia	143 988	1 506 186	112 639
Islanti	2 396	6 408	
Norja (-89)*			
Itävalta	10 587	212 319	14 135
Suomi	6 550	141 480	7 515
Ruotsi	9 954	131 376	17 449

*pl. ns. yhden miehen yritykset

Iso-Britannia ja Suomi: kaikki toimialan piiriin kuuluvat henkilöt
Itävalta: liikevaihto = tuotannon bruttoarvo

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Taulu 9c. Palvelusektori päätoimialoittain 1988: Rahoitus, vakuutus, kiinteistöpalvelut sekä liike-elämälle palveluja tarjoavat yritykset, palkattu henkilöstö ja liikevaihto (1 000 000 ECU)

<i>Rahoitus, vakuutus, kiinteistöpalvelut sekä liike-elämää palveleva toiminta</i>			
	Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto
Belgia	73 062	284 138	16 289
Tanska*	16 702	228 411	
Saksa	371 456	1 933 618	138 289
Espanja	111 322	591 727	
Ranska	360 341	1 795 266	173 997
Italia*	429 152	1 005 356	63 161
Luxemburg (-87)	2 124	20 381	
Hollanti	28 019	126 540	8 991
Iso-Britannia	350 397	3 836 558	427 081
Islanti	3 141	8 521	
Norja (-89)*	11 564	85 131	3 480
Itävalta	10 703	150 489	14 467
Suomi	13 092	149 295	5 775
Ruotsi	21 618	138 172	13 477

*pl. ns. yhden miehen yritykset

Italia: pl. rahoitus- ja vakuutuslaitokset

Iso-Britannia: kaikki toimialan piiriin kuuluvat henkilöt

Hollanti: pl. rahoitus- ja vakuutuslaitokset sekä vuokrauspalvelut

Norja ja Itävalta: liikevaihto = tuotannon bruttoarvo

Suomi: pl. rahoitus- ja vakuutuslaitokset liikevaihdon osalta; koko henkilöstö

Ruotsi: pl. vakuutuslaitokset

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Taulu 9d. Palvelusektori päätoimialoittain 1988: Kotitalouksia palvelevat yritykset, palkattu henkilöstö ja liikevaihto (1 000 000 ECU)

<i>Kotitalouksia palveleva toiminta</i>			
	Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto
Belgia	68 768	343 233	3 361
Tanska*	23 806	183 187	
Saksa	317 435	1 750 875	40 163
Espanja	328 442	1 364 389	
Ranska	362 734	787 592	42 015
Italia*			
Luxemburg (-87)	1 581	14 124	518
Hollanti	25 402	154 466	2 431
Iso-Britannia	519 257	1 842 088	88 089
Islanti	2 884	2 910	
Norja (-89)*	1 467	21 757	405
Itävalta	13 776	111 103	3 823
Suomi	8 545	57 495	3 018
Ruotsi	13 549	106 601	9 674

*pl. ns. yhden miehen yritykset

Iso-Britannia ja Suomi: kaikki toimialan piiriin kuuluvat henkilöt

Norja ja Itävalta: liikevaihto = tuotannon bruttoarvo

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Taulu 10. Tukku- ja vähittäiskauppa 1989: Työllisten osuus kansantalouden työllisistä, prosenttia

	(T)ylliset	(K)aikki	(T) / (K)
Belgia	625 000	3 712 000	16,8
Tanska	278 000	2 587 000	10,7
Saksa	3 603 000	27 631 000	13,0
Espanja (-88)	1 940 000	12 205 000	15,9
Ranska	3 134 000	21 879 000	14,3
Luxemburg	29 400	182 000	16,2
Italia	3 992 000	23 139 000	17,3
Portugali	470 000	3 688 000	12,7
Iso-Britannia (-88)	3 115 631	25 576 000	12,2
Suomi	282 000	2 317 000	12,2
Ruotsi	543 000	4 511 000	12,0
Norja	297 200	2 068 000	14,4
Itävalta	398 000	2 840 000	14,0

Belgia ja Italia: ml. kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut
Itävalta: palkansaajat

OECD. National Accounts. Detailed Tables, Volume II. Paris 1992
Retailing in the European Single Market. Eurostat 1993

Taulu 11. Kaupan sekä hotelli- ja ravintola-alan ammateissa toimiva väestö

	Kaikkiaan (1 000)	% ammateissa toimivista	Naisia	%	Vuosi
Belgia	616	15	303	49,2	-88
Tanska	403	14	198	49,1	-86
Saksa	4 176	15	2 291	54,9	-87
Kreikka	617	16	273	44,2	-88
Espanja	2 740	19	1 156	42,2	-89
Ranska	3 449	14	1 615	46,8	-87
Irlanti	193	15	79	40,9	-88
Italia	4 474	19	1 637	36,6	-89
Hollanti	1 038	16	461	44,4	-89
Portugali	615	13	256	41,6	-87
Iso-Britannia	5 061	18	2 695	53,3	-87
Suomi	378	15	223	59,0	-89
Ruotsi	652	14	321	49,2	-89
Norja	384	18	204	53,1	-89
Itävalta	623	18	372	59,7	-88
USA	25 681	21	12 221	47,6	-89
Japani	14 000	22	6 770	48,4	-89

Year Book of Labour Statistics. ILO 1991

Taulu 12. Tukku- ja vähittäiskauppa 1989: Arvonlisäys, työlliset sekä kiinteän pääoman bruttomuodostus (käyvin hinnoin, 1 000 000 USD)

	Arvonlisäys	Työlliset	Kiinteän pääoman bruttomuodostus
Belgia	21 624	625 000	3 360
Tanska	11 143	278 000	
Saksa	99 739	3 603 000	13 931
Espanja (-88)	47 628	1 940 000	
Ranska	121 711	3 134 000	13 089
Luxemburg	980	29 400	129
Italia	137 000	3 992 000	
Portugali	7 322	470 000	
Iso-Britannia (-88)		3 115 631	11 893
Suomi	9 767	282 000	2 268
Ruotsi	17 171	543 000	2 833
Norja	8 897	297 200	577
Itävalta	15 866	398 000	

Belgia ja Italia: ml. kotitaloustavaroiden ja ajoneuvojen korjauspalvelut
Itävalta: palkansaajat

OECD. National Accounts. Detailed Tables, Volume II. Paris 1992
Retailing in the European Single Market. Eurostat 1993

Taulu 13. Tukku- ja vähittäiskauppa 1988: Yritykset henkilöstöluokittain (luokka 0 = ns. yhden miehen yritykset ja perheyrietykset)

HENKILÖSTÖLUOKAT

	(0)	(1 - 9)	(10 - 19)	(20 - 99)	(100 - 199)	(200 - 499)	(500 -)	YHTEENSÄ								
	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.								
	%	%	%	%	%	%	%	%								
Belgia	121 291	71,0	43 664	25,6	3 223	1,9	2 368	1,4	153	0,1	77	0,0	40	0,0	170 816	100,0
Tanska	178 188	29,7	24 936	77,2	4 173	12,9	2 868	8,9	182	0,6	89	0,3	35	0,1	32 283	100,0
Saksa	242 690	55,9	364 525	60,8	34 093	5,7	19 252	3,2	1 765	0,3	890	0,1	406	0,1	599 119	100,0
Espanja	237 663	48,8	172 511	39,8	11 695	2,7	6 336	1,5	346	0,1	177	0,0	56	0,0	433 811	100,0
Ranska	2 309	43,2	216 169	44,4	16 664	3,4	14 897	3,1	954	0,2	440	0,1	239	0,0	487 026	100,0
Italia	61 893	51,3	459 148	95,2	17 239	3,6	5 352	1,1	296	0,1	133	0,0	62	0,0	482 230	100,0
Luxemburg (-87)	167 176	62,4	2 531	47,3	283	5,3	202	3,8	14	0,3	7	0,1	0	0,0	5 346	100,0
Hollanti	29 843	90,6	50 798	42,1	4 544	3,8	3 178	2,6	65	0,1	60	0,0	35	0,0	120 573	100,0
Portugali	29 843	90,6	93 599	34,9	4 290	1,6	2 464	0,9	197	0,1	68	0,0	20	0,0	267 814	100,0
Suomi (-89)	29 843	90,6	<-----	(0 - 9)	1 798	5,5	1 090	3,3	91	0,3	67	0,2	37	0,1	32 926	100,0

Hollanti: yli 100 henkilön yritysten osalta epätäydellinen

Saksa: ml. agentuurit

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Taulu 13a. Tukkukauppa 1988: Yritykset henkiöstöluokittain (luokka 0 = ns. yhden miehen yritykset ja perheytykset)

HENKILÖSTÖLUOKAT

	(0)	(1 - 9)	(10 - 19)	(20 - 99)	(100 - 199)	(200 - 499)	(500 -)	YHTEENSÄ
	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.
	%	%	%	%	%	%	%	%
Belgia	27 740	15 371	2 034	1 573	120	47	16	46 901
Tanska		8 197	1 841	1 560	135	61	19	11 813
Saksa	22 695	64 948	11 486	8 899	1 003	495	138	109 664
Espanja	50 489	42 072	4 873	2 774	178	67	23	100 476
Ranska	20 062	41 022	7 773	7 705	564	271	97	77 494
Italia		54 057	9 414	3 172	208	91	30	66 972
Luxemburg (-87)	662	41,7	102	95	7	2		1 489
Hollanti	19 466	16 736	2 773	2 320				41 295
Portugali	19 781	16 447	2 084	1 432	137	41	10	39 932
Suomi (-89)	7 182	85,5	598	503	59	35	20	8 397
		<-----(0 - 9)						
			7,1	6,0	0,7	0,4	0,2	

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Taulu 13b. Vähittäiskauppa 1988: Yritykset henkilöstöluokittain (luokka 0 = ns. yhden miehen yritykset ja perheyrietykset)

HENKILÖSTÖLUOKAT

	(0)	(1 - 9)	(10 - 19)	(20 - 99)	(100 - 199)	(200 - 499)	(500 -)	YHTEENSÄ
	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.	lkm.
	%	%	%	%	%	%	%	%
Belgia	93 551	28 293	1 189	795	33	30	24	123 915
Tanska		16 739	2 332	1 308	47	28	16	20 470
Saksa	155 493	299 577	22 607	10 353	762	395	268	489 455
Espanja	192 201	130 439	6 822	3 562	168	110	33	333 335
Ranska	217 601	175 147	8 891	7 192	390	169	142	409 532
Italia		405 091	7 825	2 180	88	42	32	415 258
Luxemburg (-87)	1 647	1 910	181	107	7	5		3 857
Hollanti	42 427	34 062	1 771	858	65	60	35	79 278
Portugali	147 395	77 152	2 206	1 032	60	27	10	227 882
Suomi (-89)	22 661	<-----	1 200	587	32	32	17	24 529
	92,4	0,0	4,9	2,4	0,1	0,1	0,1	100,0

Saksa: ml. agentuurit

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Taulu 14. Tukkukauppa 1988: Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto

	Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto 1 000 ECU
Belgia	46 901	175 184	85 251 333
Tanska	11 813 *	167 889 *	
Saksa	109 664	1 139 305	403 170 698
Espanja	100 476	355 300 *	
Ranska	77 507	872 878	248 817 284
Italia	66 973 *	693 289 *	226 491 613
Luxemburg (-87)	1 489	9 333	3 018 999
Hollanti	41 592	351 309	124 187 442
Portugali	39 932	171 212 *	15 500 648
Iso-Britannia (-87)	114 978	806 631 (88)	265 489 700
Norja (-89)	16 907 *	104 666 *	43 161 783 Tuotannon bruttoarvo
Itävalta	18 012	190 397	51 486 884 Tuotannon bruttoarvo
Suomi (-89)	8 397	81 533	33 449 547
Ruotsi	22 027	177 857	68 044 119

*pl. ns. yhden miehen yritykset sekä perheyrietykset; palkattu henkilöstö
Itävalta: pl. jätteiden ja romun kauppa
Iso-Britannia: pl. jätteiden ja romun kauppa

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992
Some Statistics on Services. Volume II. Eurostat 1988
Retailing in the European Single Market. Eurostat 1993

Taulu 15. Tukkukauppa (pl. jätteiden ja romun tukkukauppa EY:n osalta) 1989: Henkilöstö sukupuolen mukaan

	Osuus tukkukaupan työllisistä, %		Tukkukaupan osuus koko työllisestä työvoimasta, %		
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	<i>Tukkukauppa yht.</i>
Belgia	67,3	32,7	1,60	0,77	2,37
Tanska	70,7	29,3	2,87	1,19	4,06
Saksa	65,5	34,5	1,63	0,94	2,57
Kreikka	70,7	29,3	1,11	0,46	1,57
Espanja	75,9	24,1	2,00	0,63	2,63
Ranska	67,4	32,6	2,46	1,19	3,65
Irlanti	74,6	25,4	2,23	0,76	2,99
Luxemburg	69,9	30,1	2,97	1,28	4,25
Hollanti	74,7	25,3	4,03	1,37	5,40
Portugali	74,0	26,0	1,05	0,37	1,42
Iso-Britannia	66,0	34,0	1,91	0,99	2,90
EY 11	68,2	31,8	1,71	0,80	2,51
Suomi 1990	65,1	34,9	2,17	1,16	3,33

Panorama of EC industry. Statistical supplement 1992. Eurostat
Työvoimatilasto 1990. Tilastokeskus 1992

Taulu 16. Vähittäiskauppa 1988: Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto

	Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto 1 000 ECU
Belgia	127 797	274 702	30 771 293
Tanska	48 923	208 582	22 241 911
Saksa	489 455	2 133 258	275 197 999
Espanja	454 853	1 006 866	78 035 770
Ranska	409 532	1 757 213	212 741 043
Italia	415 258 *	1 896 331 *	288 567 952
Luxemburg (-87)	3 857	17 449	2 409 311
Hollanti	79 278	506 916	39 129 866
Portugali (-87)	164 171	366 297	14 557 796
Iso-Britannia	235 628	2 309 000	164 458 772
Norja (-89)	38 260 *	126 728 *	21 757 908
Itävalta	39 853	253 587	25 244 943
Suomi (-89)	24 529	134 711	22 875 787
Ruotsi	33 030	205 449	37 045 665
			Tuotannon bruttoarvo
			Tuotannon bruttoarvo

* pl. ns. yhden miehen yritykset sekä perheyrietykset; palkattu henkilöstö

Saksa: vähittäiskauppa + agentuurit

Iso-Britannia: pl. moottoriajoneuvojen kauppa

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Some Statistics on Services. Volume II. Eurostat 1988

Retailing in the European Single Market. Eurostat 1993

Taulu 17. Vähittäiskauppa: Volyyymi-indeksi 1986 - 1991 (1985=100)

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Belgia			113,0	119,0	125,0	128,0
Tanska	103,0	101,0	100,0	100,0	100,0	102,0
Saksa	104,0	107,0	111,0	114,0	124,0	131,0
Kreikka *	120,0	146,6	193,2	219,1	256,2	
Espanja			147,2	164,4	187,6	201,8
Ranska	102,3	104,7	108,5	109,8	110,5	110,2
Irlanti	99,0	98,0	100,0	105,0	108,0	107,0
Italia	111,0	122,0	125,0	141,0	146,0	
Hollanti *	102,0	105,0	106,0	111,0	118,0	123,0
Iso-Britannia	105,3	111,5	117,7	119,8	120,4	119,5
Suomi	102,0	108,0	113,0	118,0	113,0	104,0
Norja	106,0	100,0	91,0	89,0	91,0	90,0
Ruotsi *	110,0	119,0	127,0	136,0	146,0	156,0
Itävalta *	101,0	104,0	109,0	114,0	122,0	131,0

*) arvoindeksi

OECD. Main Economic Indicators. July 1992 & December 1990

Taulu 18. Vähittäiskauppa 1988: Myynti / väestö sekä toimipaikkatiheys

	Väestö (1 000 000 asukasta)	Myynti mrd. ECU	Myynti / väestö, ECU	Toimipaikkojen lukumäärä, (1 000)	Väestö / toimipaikat
Belgia	9,88	34,8	3 522	113,3	87
Tanska	5,13	17,7	3 450	41,7	123
Saksa	61,14	233	3 811	415	147
Kreikka	9,98	17,6	1 764	171,5	58
Espanja	38,91	81,9	2 105	540	72
Ranska	55,75	207,6	3 724	418,2	133
Irlanti	3,54	7,1	2 006	31,5	112
Italia	57,4	182,3	3 176	871,3	66
Luxemburg	0,37	1,4	3 784	3,7	101
Hollanti	14,72	39,3	2 670	156,2	94
Portugali	10,23	18,8	1 838	97,5	105
Iso-Britannia	57,07	156,9	2 750	343,4	166
Itävalta	7,61	23,6	3 101	39,1	195
Norja	4,21	15,2	3 610	39,1	108
Ruotsi	8,41	34,4	4 090	63,4	133
Sveitsi	6,56	32,1	4 893	54,4	121
Suomi	4,95	28,66	5 789	37,9	130

Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat
Suomen yritykset 1988. Tilastokeskus 1990

Taulu 19. Postimyynti Euroopassa 1990

	Liikevaihto milj. ECU	Liikevaihto / asukas, ECU	Liikevaihdon osuus vähittäiskaupasta %
Belgia	579,9	58	1,1
Tanska	531,6	104	2,8
Saksa	14 279,4	228	4,3
Espanja	386,3	99	0,5
Ranska	5 921,3	105	2,5
Italia	1 026,4	18	0,5
Hollanti	787,2	55	1,6
Iso-Britannia	5 175,8	91	2,8
Suomi (-89)	417,0	84	1,4
Ruotsi (-89)	922,0	110	2,8
Sveitsi (-89)	951,0	145	2,6

Panorama of EC industry. Statistical supplement 1992. Eurostat
 Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat

Taulu 20. Liike-elämää palveleva toiminta 1988: Henkilökunta ja liikevaihto EY:ssä eräillä toimialoilla

TOIMIALA	Henkilökunta	Liikevaihto (mrd. ECU)
Johdon konsultointi	50 000	3,6
Lakiasian palvelut	675 000	15,0
Kirjanpito ja tilintarkastus	265 000	
Suhdetoiminta	2 300	0,3
Kielitoimistot	200 000	8,0
Tarkastustoiminta jne.	221 700	11,0
Teollinen insinööritoiminta	240 000	23,0
Konsultointi	350 000	21,0
ATK-ohjelmistot	287 000	22,7
Tietopankit	50 000	2,4
Kuriiri- ja lähettipalvelut	8 100	0,6
Tutkimus- ja kehityspalvelut	20 000	0,9
Koulutuspalvelut	1 150 000	50,0
Työvoimapaalvelut	856 000	12,5
Mainonta	36 700	4,7
Markkinatutkimus	23 200	1,7
Myynninedistäminen		31,0
Suoramarkkinointi	27 000	
Messut ja näyttelyt	60 000	12,0
Siivouspalvelut	689 000	12,0
Turvallisuuspalvelut	290 000	3,3

Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat

Taulu 21. Liike-elämää palveleva toiminta 1988: Yritykset, henkilöstö ja liikevaihto

	Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto 1 000 ECU
Belgia	69 667	161 797 *	13 241 634
Tanska	11 152 *	114 388 *	
Saksa	365 728	1 107 956	127 233 062
Espanja	92 932	291 170 *	
Ranska	213 687	1 373 209	96 930 042
Italia	429 152 *	1 005 356 *	63 160 565
Hollanti	28 019	152 585	8 990 716
Portugali	32 246	55 654 *	1 776 091
Iso-Britannia	340 151	2 452 674	220 079 045
Ruotsi	20 825	133 864	12 648 378
Suomi (-89)	13 236	86 317	7 438 344

* pl. ns. yhden miehen yritykset; palkattu henkilöstö

Saksa ja Portugali: ml. kiinteistöjen vuokraus omistajien toimesta

Hollanti ja Iso-Britannia: pl. vuokrauspalvelut

Palvelut liike-elämälle:

- Kiinteistöpalvelut (pl. kiinteistöjen vuokraus omistajien toimesta)
- Rahoitus- ja vakuutuslaitoksia tukeva toiminta (pankkiiriliikkeet, välittäjät yms.)
- Koneiden ja laitteiden vuokraus ilman käyttäjää sekä henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden vuokraus
- Muut palvelut liike-elämälle

Enterprises in Europe. Second report. Eurostat 1992

Taulu 22a. Siivouspalvelu 1989

	Yritysten lkm.	Henkilöstö	Liikevaihto milj. ECU	%-osuus siivous- alan markkinoista
Belgia	1 002	30 000	448	47
Tanska	2 598	20 000	385	23
Saksa	2700 (-87)	400 000 (-87)	2634 (-88)	
Espanja	5 200	175 000	2 077	37
Ranska	7 232	187 000	2 693	43
Italia	5 500	350 000	1 997	40
Luxemburg	16 (-87)	1 500 (-87)	19 (-87)	
Hollanti	2 400	120 000	917	55
Portugali	150	13 000	56	45
Iso-Britannia	4 500	200 000	1 610	20

Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat

Taulu 22b. Siivouspalvelu 1989: Yrityskoko henkilöstöluokittain, prosenttia

	Henkilöstöluokat			
	(- 19)	(20 - 99)	(100 - 499)	(500 -)
Belgia	78,4	15,2	5,1	1,3
Tanska	93,3	5,8	0,8	0,1
Espanja	69,2	16,5	12,0	3,3
Ranska	85,5	10,5	2,7	1,3
Hollanti	75,0	16,7	6,2	2,1
Portugali	56,7	10,0	20,0	13,3
Iso-Britannia	48,0	33,3	17,8	0,9
Suomi (-88)	88,4	9,5	2,0 (100 -)	

Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat
Liike-elämän palvelut 1990. Tilastokeskus 1990

Taulu 23a. Tekninen palvelu: Insinööritoimistot 1990 (ainoastaan CEBI ja CEDIC- järjestöjen jäsenyritykset)

	Yritysten lkm	Liikevaihto milj. ECU	Henkilöstö	Henkilöstö/ yritys	Liikevaihto/ yritys	Liikevaihto/ henkilöstö
Belgia	103	323	5 150	50,0	3 135 922	62 718
Tanska	301	551	9 060	30,1	1 830 565	60 817
Saksa	2 869	1 586	33 330	11,6	552 806	47 585
Kreikka	140	75	3 200	22,9	535 714	23 438
Espanja	119	826	14 820	124,5	6 941 176	55 735
Ranska	864	1 853	21 780	25,2	2 144 676	85 078
Irlanti	86	21	630	7,3	244 186	33 333
Italia	159	2 497	21 500	135,2	15 704 403	116 140
Luxemburg	20	17	330	16,5	850 000	51 515
Hollanti	180	649	8 750	48,6	3 605 556	74 171
Portugali (-88)	38	60	2 500	65,8	1 578 947	24 000
Iso-Britannia	779	2 453	43 200	55,5	3 148 909	56 782
EY 12	5 636	10 648	164 250	29,1	1 889 283	64 828

CEBI = Comite Europeen des Firmes d'Ingeniere, CEDIC = European Committee for EC Consulting Engineers

Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat

Taulu 23b. Tekninen palvelu 1990

	Yritysten lkm	Liikevaihto milj. ECU	Henkilöstö	Henkilöstö/ yritys	Liikevaihto/ yritys	Liikevaihto/ henkilöstö
Suomi (-88)	2 600	1 335,1	21 400	8,2	513 500	62 388
(-90)	3 207	1 984,8	25 267	7,9	618 888	78 552

Suomen yritykset 1988. Tilastokeskus 1990

Suomen yritykset 1990. Tilastokeskus 1992

Taulu 24. Yleinen johdon konsultointi 1990 (ainoastaan FEACO:n jäsenyritykset)

Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto milj. ECU	Liikevaihdon osuus kokonaismarkkinoista, %	Liikevaihto/ yritys	Liikevaihto/ henkilöstö	Henkilöstö/ yritys
Belgia	21	129	85	6 142 857	147 092	41,8
Tanska	46	71	40	1 543 478	183 938	8,4
Saksa	310	1 550	36	5 000 000	221 429	22,6
Espanja	29	224	20	7 724 138	117 895	65,5
Ranska	48	432	60	9 000 000	216 000	41,7
Irlanti	15	47	80	3 133 333	148 734	21,1
Italia	55	320	50	5 818 182	133 333	43,6
Hollanti	27	172	65	6 370 370	118 621	53,7
Portugali	19	70	90	3 684 211	95 498	38,6
Iso-Britannia	32	1 170	54	36 562 500	161 046	227,0
EY 10	602	4 185	43	6 951 827	172 031	40,4
EY 10:n kokonais- markkinat (arvio)	7 730	9 603	100	1 242 303	109 924	11,3

FEACO (European Federation of Management Consultancy Associations)

Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat

Panorama of EC industry. Statistical supplement 1992. Eurostat

Taulu 25. Viestinnän ja suhdetoiminnan konsultointi 1988

	Yritykset	Liikevaihto milj. ECU	Henkilöstö
Belgia	19	23,4	220
Saksa	40	50,0	280
Kreikka	6		
Espanja	25	17,0	185
Ranska	34	110,0	550
Irlanti	5	5,6	65
Italia	42		
Hollanti	9	16,5	130
Portugali	10	3,5	70
Iso-Britannia	130	130,0	850
EY 10	320	356,0 (EY 8)	2 350 (EY 8)

Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat

Taulu 26. Työvoiman välitys ja vuokraus 1988

	Toimeksiantojen lkm	Liikevaihto milj. ECU	Yritykset	Toimipaikat	Toimipaikat/ yritys	Henkilö/ toimipaikka
Belgia	108 000	470	77	365 (-89)	4,5	11 359 (-89)
Tanska (-87)	21 300	60	75	100	1,3	29 290
Saksa	250 000	1 450	1 259	1 861 (-89)	1,2	15 995 (-89)
Espanja (arvio)	150 000			200		84 222 (-89)
Ranska	1 500 000	4 530	929	3 610	3,9	6 690
Irlanti		41	100	160	1,6	8 188
Hollanti	420 000	1 644	106	1 220	11,9	5 443
Iso-Britannia (arvio)	2 500 000	4 650	2 500	6 000	3,1	4 722
Suomi (-90):						
- toimipaikat	145					
- henkilöstö	3 439					
- liikevaihto	86 milj. ECU					

Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat
Suomen yritykset 1990. Tilastokeskus 1992

Taulu 27. Markkinatutkimus 1990

	Yritykset*	Vakituinen henkilöstö	Liikevaihto milj. ECU	Yritykset %	Vakituinen henkilöstö %	Liikevaihto %
Belgia	28	700	71	5,7	2,6	3,2
Tanska	16	405	27	3,2	1,5	1,2
Saksa (ml. ent. DDR)	96	5 719	490	19,5	21,6	21,9
Kreikka	17	548	14	3,4	2,1	0,6
Espanja	31	2 000	136	6,3	7,5	6,1
Ranska	70	4 500	540	14,2	17,0	24,2
Irlanti	5	270	25	1,0	1,0	1,1
Italia	65	2 750	254	13,2	10,4	11,4
Luxemburg	2	13	1	0,4	0,0	0,0
Hollanti	40	2 200	123	8,1	8,3	5,5
Portugali	9	700	16	1,8	2,6	0,7
Iso-Britannia	114	6 700	539	23,1	25,3	24,1
EY 12	493	26 505	2 236	100,0	100,0	100,0

*ESOMAR-järjestön jäsenet (European Society for Opinion and Marketing Research)

Panorama of EC industry. Statistical Supplement 1992. Eurostat

Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat

Taulu 28a. Mainonta 1990

	Kulutus milj. ECU	Kulutus/ asukas, ECU	Osuus markkinahin- taisesta BKT:stä, %
Belgia	912	91,3	0,62
Tanska	1 402	273,1	1,33
Saksa	10 009	158,7	0,83
Kreikka	499	49,2	0,91
Espanja	6 041	155,0	1,52
Ranska	7 343	130,1	0,76
Irlanti	341	97,6	0,99
Italia	5 328	92,4	0,61
Hollanti	2 106	140,9	0,94
Portugali	386	37,2	0,81
Iso-Britannia	9 163	159,6	1,16
EY 11	43 530	133,1	0,94
USA	59 740	137,6	1,39
Japani	20 521	166,1	0,88
Suomi	988	198,0	0,91

Panorama of EC industry. Statistical Supplement 1992. Eurostat
Mainonnan investoinnit. Gallup-Media 1992
Tilastollinen vuosikirja -91. Tilastokeskus 1991

Taulu 28b. Mainosvälineiden osuus mainonnan kulutuksesta 1990

	EY 11		Suomi milj. mk	Suomi	
	milj. ECU	%-osuus		milj. ECU	%-osuus
Sanomalehdet	17 398	40,0	3 270	673	68,2
Aikakauslehdet	9 970	22,9	531	109	11,1
TV	11 349	26,1	655	135	13,7
Radio	2 034	4,7	215	44	4,5
Elokuvat	297	0,7	4	1	0,1
Ulko- ja liikennemainonta	2 483	5,6	123	25	2,6
Yhteensä	43 531	100,0	4 798	987	100,0

Panorama of EC industry. Statistical Supplement 1992. Eurostat
Mainonnan investoinnit. Gallup-Media 1992

Taulu 29. Lakiasian palvelut 1989

	Rekisteröityjä lakimiehiä	Ryhmät lkm.	Yksityispraktiikkaa harjoittavia
Belgia	8 865	160	5 300
Tanska (-90)	3 572	741	1 138
Saksa (-90)	56 638	8 000	11 000
Kreikka	19 000		19 000
Espanja (-90)	51 254	100 (-89)	suurin osa
Ranska	17 000	1 690	9 655
Irlanti	4 030 *	650	850
Italia	54 215		suurin osa
Luxemburg	380	46	55
Hollanti (-90)	6 365	2 028	1 000
Portugali (-90)	10 000	158	8 800
Iso-Britannia	69 893 **	17 050	3 906
Suomi (-90)	9 500		

*lakimiehet+puolustusasianajajat (solicitors + barristers)

**pl. puolustusasianajajat (barristers)

Ryhmillä tarkoitetaan yrityksiä, ryhmittymiä, yhtymiä tai yhtiökumppanuuksia

Panorama of EC industry. Statistical supplement 1992. Eurostat
Suomen lakimiesliitto

Taulu 30a. Vartiointi ja turvallisuuspalvelut Euroopan Yhteisössä 1989

<i>LIIKEVAIHTO, MILJ. ECU</i>				
	Henkilövartiointi	Arvokuljetukset	Tekninen vartiointi	YHTEENSÄ
Belgia	115,2	37,7	49,7	202,6
Tanska	51,0		95,5	146,5
Saksa	971,3	52,2		1 023,5
Kreikka	5,6	2,2	6	13,8
Espanja	495,1	98,9	128,9	722,9
Ranska	497,6	258,7	255,7	1 012,0
Irlanti	33,8	8,6		42,4
Italia	625,3	3,9	668,1	1 297,3
Luxemburg	8,6	2,6	4,7	15,9
Hollanti	154,2	42,8	115,6	312,6
Portugali	61,7	6,4		68,1
Iso-Britannia	430,0	466,8	419,7	1 316,5
EY 12	3 449,4	980,8 (EY 11)	1743,9 (EY 9)	6 174,1

Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat

Taulu 30b. Vartiointi ja turvallisuuspalvelut Euroopan Yhteisössä 1989

	Henkilövartiointi		Arvokuljetukset	
	Yritykset	Henkilöstö	Yritykset	Henkilöstö
Belgia	40	7 800	4	1 000
Tanska	263	3 000	2	45 (2)
Saksa	721	61 272	55	3 500
Kreikka	15	600	6	95
Espanja	450	32 000	8	4 500 (2)
Ranska	1 400	50 000	15	7 000 (2)
Irlanti	150	5 000	5	290
Italia	820	29 000	25 (1)	3 000
Luxemburg	4	650	2	95
Hollanti	100	7 600	4	750
Portugali	80	12 000	4	300
Iso-Britannia	43	34 000	46	30 000
EY 12	4 086	242 922	176	50 575

(1) yli viittä ajoneuvoa käyttävät yritykset

(2) ml. epäsuorasti turvallisuuspalveluissa mukanaolevat

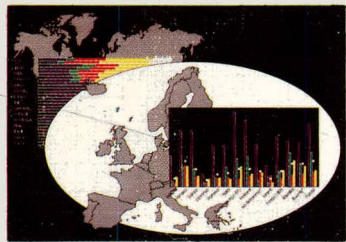
Panorama of EC industry 1991-1992. Eurostat

PL-PB 504
00100 Helsinki-Helsingfors

Palvelut Euroopassa

- tilastotietoja eräistä Euroopan maista

Julkaisuun on koottu tietoja palvelusektorin
-yrityksistä ja henkilöstöstä
- liikevaihdolla mitatusta toiminnan laajuudesta
- arvonnisäyksestä ja investoinneista
Tiedot ovat pääosin vuosilta 1988 - 1990.

Julkaisujen myynti

Tilastokeskus
PL 504
00101 Helsinki
(90) 17 341

Försäljning:

Statistikcentralen
PB 504
00101 Helsingfors
(90) 17 341

Hinta - Pris

120 mk

ISSN 0784-5423
= Palvelut
ISBN 951-47-7592-9